

Świat

podróże   kultura

2000 LATA WIEKI
WOKRĘG ŚWIATU

Mongolia

MOTOREM PRZEZ STEP
MIT DEM MOTORRAD
DURCH DIE STEPPE

Brüssel.

STOLICA KOMIKSU
HAUPTSTADT
DES COMICS

Szczecin

NA TROPIE TETRAPODA
AUF DEN SPUREN DES TETRAPODS

restauracja
club

Restauracja société ul. Różana 14, tel.: 022 540 13 33, e-mail: societe@societe.pl

≡société

restauracja
club

- oferujemy urozmaicone menu z akcentami kuchni polskiej i śródziemnomorskiej,
- organizujemy imprezy okolicznościowe tj. bankiety, wesela, konferencje oraz spotkania biznesowe,
- proponujemy mile spędzić czas w otoczeniu zieleni naszego ogrodu

- We offer a varied menu with some accents of Polish and Mediterranean cuisine,
- we organize occasional parties, that is banquets, wedding receptions, conferences and business meetings
- We recommend spending nice time in our green garden.

www.societe.pl

Q
Qubus Hotel
★★★★★
WROCŁAW

www.qubushotel.com

SAVE & STAY FOR THE WEEKEND IN WROCŁAW

- only 50 m from the historic market square
- swimming pool
- breakfast awarded in rankings
- Trip Advisor readers' best hotel in Wrocław
- discounts up to 60%
- special menu for children

QUBUS HOTEL Wrocław • ul. Św. Marii Magdaleny 2 • tel. (+48) 71 797 9 800

Zima już się skończyła, a wiosna jeszcze nie nadeszła. To dobra pora na planowanie wakacji. Globtroterom polecam Azję – kontynent tajemniczy, przyjazny i tani. Takie kraje jak Wietnam czy Mongolia najlepiej zwiedzać indywidualnie. Mieszkać, wzorem autorów poświęconych im tekstów, razem z tu-byłcami, bo wtedy najlepiej poznamy życie ludzi i ich zwyczaje. Jeśli zaś marzą się nam głównie kąpiele wodne i słoneczne, to warto rozważyć wypoczynek w egipskim kurorcie Sharm el Sheikh, gdzie oprócz złotych plaż czekają na nas gwarne kluby i Morze Czerwone z piękną rafą koralową, lub na ukraińskiej rivierville, czyli na znany, choć ciągle do końca nie odkrytym, Krymie.

Do spędzenia wakacji w Polsce zachęcają malownicze i różnorodne regiony, tj. rozpoczęta u stóp łysej Góry ziemia świętokrzyska, historyczna kraina Pałuki, nadmorski Trzebiatów czy też dolina Bugu i Nurca. Znajdziemy tam wszystko, co gwarantuje udany wypoczynek: nieskażoną naturę, ciekawe zabutki, dobrą kuchnię i gościnnych ludzi.

Der Winter ist bereits vorbei, und der Frühling ist noch nicht da. Es ist eine gute Zeit, den Urlaub zu planen. Globetrottern empfehle ich Asien, ein geheimnisvolles, friedliches und kostengünstiges Kontinent. Länder wie Vietnam oder die Mongolei besucht man am besten einzeln. Manwohnt bei Einheimischen, wie die Autoren der Ihnen gewidmeten Beiträge, so lernt man Land und Leute am besten kennen. Träumen Sie vor allem vom Wasser- und Sonnenbaden, so empfehle ich Ihnen das ägyptische Seebad Scharm el Sheikh, wo Sie neben goldenen Stränden auch Klubs mit buntem Treiben und das Rote Meer mit dem schönen Korallenriff erwarten, oder die ukrainische Côte d' Azur, also die bekannte, aber immer noch nicht entdeckte Krim.

Sie können auch in Polen Ihren Urlaub machen. In diesem Heft empfehle ich Ihnen so malerische und abwechslungsreiche Regionen wie die Świętokrzyskie-Region am Fuße des Łysa-Góra-Berges, das historische Land Pałuki, Trzebiatów an der Ostseeküste oder das Bug- und Nurzec-Tal. Sie finden dort alles, was für einen guten Urlaub wichtig ist: unberührte Natur, interessante Baudenkmäler, gute Küche und gastfreundliche Menschen.

Urszula Gabryelska
redaktor naczelna / Chefredakteurin

Lyabregels.

Dolina Pałaców i Ogrodów

Joanna Lamparska

IM TAL DER SCHLÖSSER UND GÄRTEN

Im Talkessel von Jelenia Góra findet man gotische Burgen, Renaissance-Herrenhäuser, barocke Schlösser und prächtige Residenzen inmitten weitläufiger Parkanlagen. Hier die schönsten Beispiele für die Verbindung architektonischer Visionen mit der Landschaft des Riesengebirges.

Kotlina Jeleniogórska skrywa gotyckie zamki, renesansowe dwory, barokowe pałace i wspaniałe rezydencje otoczone rozległymi parkami. Oto najpiękniejsze połączenia artystycznych wizji architektów z krajobrazem Karkonoszy.

Wojanów

Ukryty w romantycznym parku, wśród 300-letnich dębów, jest jedną z najpiękniejszych rezydencji Doliny Pałaców i Ogrodów. Pałac został zbudowany na miejscu zamku obronnego, który w 1642 r. zniszczyli Szwedzi. Kronikarze odnotowali, że „piękkne komnaty w takim stopniu pochłonęła wojna, że z przepychu niewiele pozostało”. Dzisiaj we wnętrzach znowu zagościł luksus, choć losy majątku pełne były dramatycznych epizodów. W 1839 r. król Fryderyk Wilhelm III podarował pałac córce Luizie. Wtedy właśnie powstał przepiękny park krajobrazowy. Zaprojektował go Peter Joseph Lenne, dyrektor pruskich ogrodów królewskich. Po wojnie wspaniałe założenie zaczęło popadać w ruinę, dzieła dokonały pożar w 2002 r. Wojanów jednak jak Feniks odrodził się z popiołów i odzyskał dawny blask. Dzisiaj w pałacu mieści się centrum konferencyjne i hotel, dwie restauracje, winiarnia, herbacianka oraz kryty basen.

Wojanów

Eine der schönsten Residenzen im Tal der Schlösser und Gärten ist in einem romantischen Park mit 300jährigen Eichen eingebettet. Das Schloss wurde an der Stelle einer Wehrburg, die 1642 von den Schweden zerstört wurde, erbaut. Chronisten berichteten, dass die Innenräume im Krieg stark zerstört wurden, so dass von dem Prunk wenig übrig geblieben ist. Heute sind die Innenräume wieder mit Luxus eingerichtet, obwohl die Geschichte des Gutes voller dramatischer Episoden war. 1839 schenkte König Friedrich Wilhelm III. das Schloss seiner Tochter Luise. Damals wurde auch ein wunderschöner Landschaftspark angelegt. Er wurde von Peter Joseph Lenne, Direktor der preußischen Königsgärten, entworfen. Nach dem Krieg verfiel die prächtige Schloss- und Gartenanlage in den Ruin und fiel dem Brand zum Opfer. Im Jahre 2002 erstand Wojanów wie Phönix aus der Asche wieder auf und ihm wurde sein alter Glanz wieder verliehen. Das Schloss beherbergt heute ein Konferenzzentrum und ein Hotel, zwei Restaurants, einen Weinkeller, eine Teestube und ein Swimmingpool.

Pałac Wojanów Sp. z o.o.

Wojanów 9, 58-508 Jelenia Góra

tel. +48 754 53 19, tel. kom.: +48 691 688 887

www.palac-wojanow.pl

Paulinum

W XVII w. jezuici wznieśli na szczycie góry wielki, drewniany krzyż, który poświęcono 3 maja 1770 r. Kiedy niecałe dwa wieki później ziemię tę kupił Richard von Kramst, fabrykant z Jeleniej Góry, zlecił założenie na szczycie góry parku krajobrazowego, a następnie budowę rezydencji. Willa miała przypominać kompleksy zamkowo-dworskie z Saksonią z detalami, które nawiązywały do średniowiecza. Roztaczał się z niej wspaniały widok na okolicę. Pałac Paulinum, choć położony tak blisko miasta, został ukryty wśród drzew i majestatycznych skał. Mimo że XIX-wieczne wnętrza zachowały się tylko w kilku salach na parterze, goście mają wrażenie, że w tym starannie odrestaurowanym obiekcie czas stanął w miejscu. W pałacu mieści się centrum konferencyjno-rekreacyjne i stylowy hotel historyczny, w pokojach i apartamentach można odnaleźć ponadnarodową elegancję.

Paulinum

Im 17. Jh. stellten Jesuiten auf dem Berggipfel einen großen Holzkreuz auf, der am 3. Mai 1770 geweiht wurde. Als das Gut knapp zweihundert Jahre später vom Fabrikanten Richard von Kramst aus Jelenia Góra gekauft wurde, liess er auf dem Berggipfel einen Landschaftspark anlegen und dann eine Residenz bauen. Die Villa sollte wie Schlösser- und Residenzen in Sachsen mit mittelalterlichen Details aussehen. Von hier aus bot sich eine herrliche Aussicht auf die Umgebung. Trotz der Stadtnähe wurde das Schloss Paulimum unter Bäumen und majestätischen Felsen versteckt. Obwohl nur einige Innenräume aus dem 19. Jh. im Erdgeschoss erhalten sind, haben die Gäste den Eindruck, dass in diesem pietätvoll restaurierten Objekt die Zeit stehen geblieben ist. Das Schloss beherbergt ein Konferenz- und Erholungszentrum und ein stilvolles historisches Hotel, in Zimmern und Appartements kann man übernationale Eleganz finden.

Palac Paulinum
ul. Nowowiejska 62, 58-500 Jelenia Góra
tel. +48 75 649 44 00
www.paulinum.pl

Pałac Dębowy

Leży u podnóża Góra Sokolich, w 12-hektarowym parku i bardziej przypomina domek z bajki niż rzeczywistą budowlę. Często nazywa się go pałacem, choć z założenia miał być myśliwskim dworcem. Został zaprojektowany i urządzony z wielkim przepychem. Rezydencję wzniósł w 1875 r. baron Ulrich Saint Paul-Illaire, marszałek księstwa Hesji i miłośnik botaniki. Do 1945 r. Dębowy Dwór aż pięciokrotnie zmieniał właścicieli, odwiedziła go także Armia Czerwona. Na szczęście zachował się niemal kompletny wystrój willi oraz witraże, stolarka, boazerie i kasetonowe stropy. Obecni właściciele odrestaurowali budowlę i sprowadzili stylowe meble, co nadalo wnętrzom niezwykle romantyczny charakter. W willi mieści się kameralne centrum spa & wellness oraz hotel. Cały teren jest dostępny tylko dla gości. Dębowy Dwór stał się cudownie cichą przystanią, w której można ukoić i ciało, i duszę.

Pałac Dębowy

Die Villa steht am Fuße des Sokole-Gebirges, in einem 12 ha großen Park, und sieht nicht wie ein wirkliches Bauwerk, sondern wie ein Märchenhaus aus. Sie wird oft Schloss genannt, da sie ursprünglich als Jagdschloss entworfen wurde. Sie wurde mit Luxus eingerichtet. Die Residenz wurde 1875 von Baron Ulrich Saint Paul-Illaire, Marschall des Herzogtums Hessen und Botanik-Liebhaber, gebaut. Bis 1945 wechselte Dębowy Dwór fünfmal die Eigentümer, sie wurde auch von der Roten Armee besucht. Zum Glück haben sich die komplette Einrichtung der Villa sowie Mosaikfenster, Tür- und Fensterrahmen, Täfelungen und Kassettendecken erhalten. Die heutigen Eigentümer haben die Villa restauriert und sie mit Stilmöbeln möbliert, was den Innenräumen einen romantischen Charakter verliehen hat. In der Villa befinden sich ein Spa & Wellness-Center und ein Hotel. Das ganze Gelände steht nur den Gästen zur Verfügung. Dębowy Dwór ist eine ruhige Oase, ein Rastplatz für den Körper und die Seele.

Pałac Dębowy

Karpniki, ul. Stawowa 12, 58-533 Mysłakowice
tel. +48 75 754 08 00
www.palac-debowy.pl

Anna Janowska
z bloga...
GORSZA POŁOWA LUDZKOŚCI?
**DIE SCHLECHTERE HÄLFTE
DER MENSCHHEIT?**

fot. P. Wolski

Dziewczynek w Indiach jest coraz mniej. Ale popyt na nie wcale nie rośnie. Jak tak dalej pójdzie, to wypieszczeni synowie nie będą mieli, z kim się żenić (na 100 chłopców przypadają 93 dziewczynki). Córki są niechciane, bo drogo kosztują. Głównie z powodu posagu, który – choć zakazany – od 50 lat rujuje kieszenie rodziców. Nie opłaca się inwestować w dziewczynki, bo po ślubie przenoszą się do rodzinny męża. Nic więc dziwnego, że nikt się o nie nie troszczy: jedzą gorzej, rzadziej chodzą do szkoły, częściej chorują.

Głęboko zakorzenione w kulturze i tradycji Indii przekonanie, że dziewczynki są gorsze, warunkuje losy milionów przedstawicieli płci żeńskiej. Rodziców z klasy średniej, których stać na badanie USG pozwalające poznać płeć dziecka, zachęca się do nielegalnej aborcji: zapłać 500 rupii zamiast potem 50 tys. (na posag). Na wsi i w slumsach, które opasują Delhi i Kalkutę, metody są mniej wyrafinowane. Tu dziewczynek rodzi się więcej, ale równie szybko się dematerializują (szacuje się, że w ciągu 20 lat zniknęło 10 mln młodych kobiet).

Podróżując po Indiach, spotkałam wiele kochanych i wymuszkowych dziewczynek. Ale widziałam też kobiety stojące w hierarchii niżżej niż wyjątkowo nielubiane w Indiach psy. Brudne, żebrzace, sponiewierane. W Radżastanie w 30-stopniowym upale obwieszone biżuterią kobiety uprawiały ziemię. Lokalny koloryt? Nie, życiowa konieczność. Ciężkie kolczyki i naszyjniki zakładają do pracy w polu, bo nie wiedzą, czy ktoś ich przypadkiem nie wygna z domu tak, jak stoją.

Ciężką sytuację kobiet potwierdzają statystyki. W Radżastanie 80 proc. dziewczynek nie uczęszcza do szkoły. Wypełniają lukę po uczących się chłopcach – noszą wodę, kopią pole i robią milion rzeczy zdecydowanie za ciężkich na ich małe barki. Pytanie, czy obchodzony w Indiach 24 stycznia Dzień Dziewczynki (w tym dniu Indira Gandhi została premierem) coś zmieni.

Mädchen gibt es in Indien immer weniger. Aber die Nachfrage nach ihnen steigt nicht. Wenn es so weiter geht, werden verhätschelte Söhne keine Frau zum Heiraten finden (auf 100 Jungen kommen 93 Mädchen). Ein Mädchen ist kein Wunschkind mehr, weil es viel kostet. Vor allem wegen der Aussteuer, die – wenngleich verboten – seit 50 Jahren die Finanzen der Eltern ruiniert. Es lohnt sich nicht, in Töchter zu investieren, da sie nach der Heirat zur Familie ihres Ehemannes ziehen. Kein Wunder also, dass niemand für sie sorgt: Sie essen schlechter, gehen seltener zur Schule und erkranken öfter.

Die in der Kultur und Tradition Indiens tief verwurzelte Überzeugung, dass Mädchen schlechter seien, bedingt das Schicksal von Millionen Vertreterinnen des weiblichen Geschlechts. Mittelständische Eltern, die sich die Ultraschalluntersuchung zur Ermittlung des Geschlechts ihres Kindes leisten können, werden zu einer illegalen Abtreibung angeregt: Zahl 500 Rupien statt später 50.000 (für die Aussteuer). In den Dörfern und Slums rund um Delhi und Calcutta sind die Methoden weniger raffiniert. Hier kommen mehr Mädchen zur Welt, aber genauso schnell dematerialisieren sie sich (man schätzt, dass innerhalb von 20 Jahren 10 Millionen junge Frauen verschwunden sind).

Auf meiner Rundreise durch Indien bin ich vielen geliebten und gepflegten Mädchen begegnet. Aber ich habe auch Frauen gesehen, die in der Hierarchie niedriger standen als Hunde, die in Indien besonders ungeliebt sind. Schmutzig, bettelnd, niederträchtig behandelt. In Radschastan bei 30 Grad Hitze bestellten mit Schmuck behängte Frauen den Acker. Lokales Kolorit? Nein, eine Lebensnotwendigkeit. Sie ziehen schwere Ohrringe und Halsketten für die Feldarbeit an, da sie nicht wissen, ob sie nicht zufällig so, wie sie da stehen, aus dem Hause vertrieben werden.

Die schwierige Situation der Frauen bestätigen Statistiken. In Radschastan besuchen 80 Prozent der Mädchen keine Schule. Sie füllen die Lücke nach den in Ausbildung befindlichen Jungen: Sie tragen Wasser, bestellen den Acker und machen viele Arbeiten, die über ihre Kräfte gehen. Die Frage ist, ob der in Indien am 24. Januar gefeierte Mädchentag (an diesem Tag ist Indira Gandhi Ministerpräsidentin geworden) etwas ändern wird.

W ZASIĘGU RĘKI / IN GRIFFNAHE

- Dolina Pałaców i Ogrodów .....
 Im Tal der Schlösser und Gärten 8

Z BLOGA / VOM BLOG

- Gorsza połowa ludzkości?
 Die Schlechtere Hälfte der Menschheit 12

DOTYK CODZIENNOŚCI / ALLTAGSLEBEN

- Motorem przez Mongolię .....
 Mit dem Motorrad durch die Mongolei 16
 Życie po vietnamsku
 Das Leben auf Vietnamesisch 22
 Komiks – belgijska specjalność .....
 Belgische Spezialität 28

100 KILOMETRÓW PRZYGODY

100 KILOMETER ABENTEUER

- Z tetrapodem przez Świętokrzyskie .....
 Mit dem Tetrapod durch die Świętokrzyskie-Region 32
 U stóp Świętego Krzyża
 Am Fusse der Heiligkreuz-Klostres 38
 Jazda na Pałuki \ Reiseziel die Pałuki-Region 44

TAM, GDZIE KASZĄ CZĘSTUJĄ

- Tam, gdzie kaszą częstują .....
 Dort, wo Grütze angeboten wird 50
 Przez Mazowsze na Grundwald .....
 Durch Masowien nach Grunwald/Tannenberg 54

MIEJSCE / SEHENSWERTES

- Koralowy kurort .....
 Seebad am Korallenrif 60
 Busko-Zdrój – uzdrowisko z tradycjami .....
 Kurort mit Tradition 66

Niezamówionych materiałów redakcja nie zwraca, a w razie opublikowania zastrzega sobie prawo do ich skrócania. Magazyn 'świat'® nie ponosi odpowiedzialności za treść ogłoszeń i reklam i ma prawo odrzucić publikację bez podania przyczyny.
 © Copyright by Magazyn Świat
 Wszystkie materiały są objęte prawem autorskim. Przedruk materiałów i jątków w jakiejkolwiek formie i w jakimkolwiek języku bez wcześniejszej pisemnej zgody Wydawcy jest zabronione. Wydawca zabrania bez umownej sprzedaży numerów bieżących i archiwów miesięcznika 'świat Podróże Kultura'. Działanie wbrew powyższemu zakazowi skutkuje odpowiedzialnością prawną.

ADRES REDAKCJI

02-548 Warszawa,
 ul Grażyny 15 lok. 112-114
 tel./faks: +48 22 845 58 41
 redakcja:
 tel.: +48 22 845 29 24
www.magazynswiat.pl
kontakt@magazynswiat.pl
promocja@magazynswiat.pl

REDAKTOR NACZELNA

URSZULA GABRYELSKA
u.gabryelska@magazynswiat.pl

WSPÓŁPRACA

JOANNA BOŁDAK
 KRZYSZTOF KĘCIEK
 IZABELA KICAK
 JANUSZ KĘDRACKI
 IZABELA KLEMENTOWSKA
 AGNIESZKA ŁUCZAK
 MAREK & MAGDA OSIP-POKRYWKA
 MAREK RYŃSKI
 MAREK RYMARZ
 JOANNA SZYNDLER
 LOÏC TROCMÉ
 ADAM ZAGÓRNÝ
 MARIA ŁOPATEK-ZAKRZEWSKA

PROMOCJA
promocja@magazynswiat.pl

REKLAMA
 MAREK RYŃSKI
m.rynski@magazynswiat.pl
reklama@magazynswiat.pl

TŁUMACZENIE I KOREKTA
 ELŻBIETA PRZYGODA

KOREKTA POLSKA
 BARBARA ZAPOLSKA

DYREKTOR ARTYSTYCZNY
 PIOTR JANOWCZYK

NAKŁAD
 10 000 egzemplarzy
 © Copyright by Magazyn Świat

OKŁADKA: Pałac w Łubostroniu,
 fot. D.OLENDZKA

marzec

Święto Holi

Hinduskie powitanie wiosny. Ludzie w Indiach i Nepalu malują ciała i ubrania we wszelkie barwy tęczy.

Holi-Fest

Indische Frühlingsbegrüßung. Die Menschen in Indien und Nepal bemalen ihre Körper und Kleidung in allen Regenbogenfarben.

www.holifestival.org

1

12-14
Festiwal Podróżników 3 Żywioły

W nowohuckim Domu Kultury (Kraków) czeka na nas 10 godzin filmów i prezentacji z najdalszych zakątków świata.

3-Elemente-Globetrotter-Festival

Im Kulturhaus in Nowa Huta, einem Stadtteil von Krakau, werden Fotos gezeigt und Reiseberichte erstattet.

<http://3zywioly.pl>
34. Bieg Piastów w Jakuszycach

Na dystansie 50 km razem z zawodnikami pobiegnie premier rządu Estonii Andrus Ansip.

34. Piasten-Skilanglauf in Jakuszycy

Die Teilnehmer werden die 50 km lange Strecke gemeinsam mit dem estnischen Ministerpräsidenten Andrus Ansip laufen.

www.bieg-piastow.pl

4

13-12
Jazz na stokach Dolomitów

Koncerty jazzowe w schroniskach i knajpkach rozrzuconych w Val di Fiemme we włoskich Dolomitach.

Jazz in den Dolomiten

Jazzkonzerte in Bauden und Restaurants im Fiemme-Tal in den italienischen Dolomiten.

www.fiemmeskijazz.com

5

19-21
Great Escape Rally 2010

Rajd upamiętnia ucieczkę więźniów z obozu jenieckiego Stalag Luft III w Żaganiu.

Great Escape Rally 2010

Rallye zum Andenken an die Flucht von Häftlingen aus dem Gefangenlager Stalag Luft III in Sagan.

www.greatescaperally.com

10

21
Pierwszy dzień wiosny

Krokusy już są, teraz czekamy na bociany...

Erster Frühlingstag

Schneeglöckchen blühen, jetzt erwarten wir Störche...

12-17

21
14. Wielkanocny Festiwal Ludwiga van Beethovena

Dwutygodniowa gratka dla melomanów. Warszawskie koncerty z udziałem wybitnych artystów.

14. Ludwig-van-Beethoven-Osterfestspiele

Zweiwöchiges Event für Musikfreunde. Konzerte mit namhaften in Warschau Künstlern.

www.beethoven.org.pl
fot.: www.vilnius-tourism.lt, Pawł Wroński, Jerzy Czarkowski – fotolia.com, sc0122 – fotolia.com, archiwum Tourism Ireland, Jeremy Richards – fotolia.com

new music art

Zaprasza

29 marzec

CHOPIN inspire GAINSBOURG

JANE BIRKIN, SMOLIK, JAN KRZYSZTOF BROJA, GABA KULKA, NOSFELL, BERRY, CLAIRE DENAMUR, TRIO A.JAGODZIŃSKI

07 kwiecień

PETER DOHERTY

Warszawa / Sala Kongresowa PKiN

29 kwiecień

EMMANUELLE SEIGNER

Warszawa / Palladium

29 kwiecień

BOBBY McFERRIN

Zabrze / Dom Muzyki i Tańca

16 maj

WAX TAILOR

Warszawa / Centralny Basen Artystyczny

29 maj

RUFUS WAINWRIGHT

Warszawa / Palladium

BILETY:

Bilety: EVENTIM, EMPIK, MEDIAMARKET i SATURN (w kolejce: Polkomtel) Internet: WWW.TICKETONLINE.PL, WWW.TICKETPRO.PL, WWW.EVENTIM.PL

Więcej informacji:

WWW.NEWMUSICART.PL tel: (22) 425 37 47

Motorem przez Mongolię

MIT DEM MOTORRAD DURCH DIE MONGOLEI

Loïc Trocmé

Wielki azjatycki kraj wciśnięty między Rosję i Chiny sprzyja miłośnikom bezkresnej przestrzeni. Szeroki step zmienia się w morze piasku pustyni Gobi. Surowe piękno natury zwodzi na mamowce. Na szczęście zawsze można liczyć na gościnę w jurcie.

fot. Loïc Trocmé

Loïc Trocmé (37 lat) – z wykształcenia inżynier elektronik, z zamiłowania podróżnik i fotograf. Pasjonat sportów motorowych i motorów. Na KTM-ie 990 Adventure 2006 samotnie przejechał 24 kraje, m.in.: Chiny, Kostarykę Kanadę, Boliwią. W podróży do Mongolii towarzyszyło mu logo naszego magazynu, a my modiliśmy się, aby na środku pustyni Gobi nie zabrakło mu paliwa. W maju Loïc planuje wyprawę przez cztery kontynenty: Europę, Afrykę i obie Ameryki. W ciągu roku pokona 55 tys. km dróg i bezdroży. Trzymajmy kciuki za francuskiego globtroterą!

Dieses große asiatische Land zwischen Russland und China zieht Liebhaber endloser Weiten an. Die weite Steppe verwandelt sich in ein Sandmeer der Wüste Gobi. Die rauhe Schönheit der Natur kann den Besucher auf Abwege führen. Zum Glück kann er in Jurten gastfreundliche Menschen finden.

Bardzo długi pierwszy dzień w Mongolii. 11 godzin jazdy na motocyklu przez step, od syberyjskiej granicy w stronę pustyni Gobi. Zgubiłem się już 10 razy, zanim zrozumiałem, że tu nie ma dróg. Podążam więc za linią wysokiego napięcia. Słońce wiszi nisko, podkreślając piękno i tak imponującego krajobrazu. Wiem, że na pewno nie dojadę do celu przed nocą. Kiedy dopadło mnie zmęczenie graniczące z wyczerpaniem, przypomniałem sobie, że nie przyjechałem przecież do Mongolii, aby zwiedzać, ale po to, by przebywać i doświadczać odmienności tego kraju. Przed wyprawą ktoś mi radził, abym bez wahania pukał do drzwi jurt. Dostrzegam dwie. Spróbuje.

PIERWSZE SPOTKANIE >> Kiedy zbliżam się do jurty, wybiegają do mnie trzy czarne rozszczekane psy. Sprawiają wrażenie bardziej halaśliwych niż niebezpiecznych, więc podchodzę bliżej. Nie widzę jednak żywej duszy. Kiedy jestem już bardzo blisko jurty, wychodzi z niej staruszka i czeka w milczeniu, aż wyłączę silnik i zdejmę kask. Wtedy z ogromnym wstydem uświadomiłem sobie, że nie znam żadnego słowa po mongolsku, nawet dzień dobry. W milczeniu wzięła mnie za rękę i wprowadziła do namiotu, w którym znajdowali się trzej jedzący mężczyzn i dziecko. Nie mówiąc nic, spojrzały na mnie znad talerzy z zupą. Kobieta pokazała mi krzesło, na którym natychmiast usiadłem. Postawiła przede mną miskę pełną mięsa, makaronu i cebuli. No cóż, smacznego! Staruszka poczęstowała mnie posiłkiem i zaoferowała miejsce przy stole.

Z zewnątrz wszystkie jurty wydają się takie same – białe, ciche i łatwe do zdemontowania. Ciepłe i ładnie urządzone. Drzwi, zawsze zwrócone na południe i pomalowane w kolorowe kwiaty, są bardzo niskie, czego boleśnie doświadczam za każdym razem, gdy przez nie przechodzę. Wewnątrz na szczęście jest tyle miejsca, że można się wypo prostować.

Centralne miejsce zajmuje piec, który żarzy się bez przerwy od rana do nocy. Na nim gotuje się zupa. To naprawdę zaskakujące, jak jedno palenisko może nagrzać cały namiot. Wszystkie meble stoją po bokach, dzięki czemu w środku jest pusta przestrzeń. Życie toczy się wokół pieca. Dwa łóżka, jedna duża skrzynia, dwa wiadra, plastikowy złoty zegar wyprodukowany w Chinach, komoda. Jest też ramka pełna zdjęć, na których są uwiecznieni: „śniący w niebie” dziadek, jego wnuczek, Dalajlama oraz pin-up girl. Podłoga jest zrobiona z drewna przykrytego grubym dywanem, po którym wszyscy chodzą bez butów. Cała sytuacja wydaje mi się snem. Mimo że gospodarze jurty są bardzo gościnni, atmosfera staje się dość napięta z powodu niemożności porozumiewania się.

Niespodziewane spotkanie z klubem motocyklowym w małym mieście w środkowej Mongolii / Unerwartete Begegnung mit dem Motorradklub in einer Kleinstadt in der Zentralmongolei

LODY PĘKAJĄ >> Jeden z mężczyzn pomiędzy dwoma hałaśliwymi tykami zupy zadaje mi jakieś pytanie. Odpowiadam, że tak, przyjechałem motorem i pokazuję kask. Zadowoliła go moja odpowiedź, z czego wniosuję, że dobrze zrozumiałem pytanie. Wychodzi obejrzeć motor, zostawiając nas na pastwę ciszy. Wraca bardzo podekscytowany i opowiada towarzyszom, jak imponująca jest moja maszyna. Wychodzimy wszyscy razem i gromadzimy się wokół motoru. Rozpoczyna się nowy rozdział naszej znajomości: nie jestem już obcym. Mimo że nie znamy ani jednego wspólnego słowa, motocykl staje się przedmiotem naszej „ dyskusji”. Zawsze robi to na mnie ogromne wrażenie, kiedy widzę, jak miłośnicy motocykli potrafią ze sobą rozmawiać, nawet jeśli wywożą się z odmiennych kręgów kulturowych. Tylko jeden z mężczyzn przyjmuje propozycję przejażdżki na KTM-ie. Na początku jest bardzo ostrożny, ale szybko nabiera pewności siebie. Pokazują mi mały chiński motocykl zaprojektowany do jazdy po mieście. Kupili go, mimo że do najbliższej asfaltowej ulicy dzieli ich ok. 150 km. Na migi proponują mi wyprawę w góry, niecałe trzy kilometry stąd. Chcą mi coś pokazać. Jednak nie mogę zrozumieć co. Powtarzają w kółko słowo, które brzmi jak „jamah” i wykonują jakiś gest nad głowami. Czyżby mieli yamahę w górkach? Trawiony ciekawością przystaję na propozycję. Najśmieszemu mężczyźnie

Der erste Tag in der Mongolei ist sehr lang. Elf Stunden Fahrt mit dem Motorrad durch die Steppe, von der Grenze zu Sibirien in Richtung der Wüste Gobi. Ich habe mich bereits zehn Mal verfahren, bevor ich einsah, dass es hier keine Straßen gibt. Ich bewege mich also entlang der Hochspannungsleitung. Die Sonne steht niedrig und betont die Schönheit der ohnehin faszinierenden Landschaft. Ich weiß, dass ich mein Ziel nicht vor der Nacht erreichen werde. Vor der Reise hat mir jemand geraten, ich soll ohne Zögern an die Tür einer Jurte klopfen.

ERSTE BEGEGNUNG >> Als ich mich einer Jurte näherte, laufen drei schwarze, laut bellende Hunde auf mich zu. Nirgendwo ist aber ein Mensch zu sehen. Als ich schon sehr nahe bin, kommt eine alte Frau aus der Jurte heraus und wartet schweigend, bis ich den Motor ausschalte und den Helm ablege. Ich fühle mich sehr beschämmt, dass ich kein Wort, nicht einmal „Guten Tag“ auf mongolisch sagen kann. Die alte Frau nimmt mich wortlos an der Hand und führt mich in ein Zelt, in dem drei Männer und ein Kind beim Essen sitzen. Sie sagen nichts und blicken mich über ihren Suppentellern an. Die Frau bietet mir einen Platz am Tisch und eine Schüssel mit Fleisch, Nudeln und Zwiebeln an. Von außen scheinen alle Jurten gleich. Von innen sind sie warm und schön

fot. Loïc Tomé

Jak niedaleko wioski w górach Altaj
Unweit eines Dorfes im Altai-Gebirge

oddaję swój motocykl, aby na nim poeksperymentować. Sam zaś wraz z jego bratem wsiadam na chińskiego truposa i jedziemy w góry. Kiedy docieramy na miejsce, moim oczom ukazuje się ogromne stado owiec. Teraz zrozumiałem, że „jamah“ znaczy owca (owca to po mongolsku „jamaa“; przypis redakcji). 400 osobników biega zupełnie swobodnie, a naszym zadaniem jest zagonić je do zagrody, oddzielając młode od dorosłych.

jestem jednym z nich >> Zachodzi słońce. Stoję na szczytce skalistej góry, jestem zdrowy i patrzę na niewyobrażalnie suchy krajobraz stepu. Trzymam w rękach owieczkę, pomagając moim nowym przyjaciółom. Teraz już wiem, że szczęście to nie tylko osiągnięcie celu, lecz przede wszystkim proste, magiczne chwile, takie jak ta. Wymiana motocykli, pomoc w zaganianiu owiec. Polaroidowe zdjęcia, które daję im na pamiątkę, zdecydowanie przełamają lody. Kiedy ciemną nocą wracamy do jurty, czuję się częścią ich rodziny. Uczę mnie kilku mongolskich słów. Pisząc, posługując się cyrylicą, jednak wymowa bardziej przypomina chiński. Wyciągam notatnik, żeby zanotować nowe słowa, a rodzina ze świeczkami gromadzi się wokół mnie. Tworzy się bardzo wzruszająca, niemal intymna atmosfera. Pokazuję im na mapie, skąd pochodzę oraz traśę mojej podróży po Ukrainie i Rosji. Nie spodziewałem się, że mapa pochłonie moją uwagę na tak długo. Znaję Europę, ale nie potrafią jej wskazać na mapie, tak jak my mielibyśmy problemy z odnalezieniem Ugandy na mapie Afryki. Usprawiedliwiając się,

eingerichtet. In dem Zelt steht ein Ofen, der von morgens bis nachts glüht. Darauf kocht die Suppe. Das Leben konzentriert sich um den Ofen. Die ganze Situation erscheint mir wie ein Traum. Die Gastgeber der Jurte sind sehr gastfreudlich, doch wird die Atmosphäre ziemlich gespannt, da die Kommunikation unmöglich ist.

DAS EIS IST GEBROCHEN >> Einer der Männer verlässt das Zelt, um sich mein Motorrad anzusehen. Er kommt sehr erregt zurück und erzählt seinen Begleitern, wie imponierend meine Maschine sei. Wir verlassen alle das Zelt und versammeln uns rund um das Motorrad. Es beginnt ein neues Kapitel unserer Bekanntschaft: Ich bin nicht mehr ein Fremder. Obwohl wir kein gemeinsames Wort kennen, wird das Motorrad zum Gegenstand unserer „Diskussion“. Es macht schon immer einen großen Eindruck auf mich, wenn ich sehe, dass sich Motorradfreunde aus unterschiedlichen Kulturschichten unterhalten können.

Die Männer schlagen mir durch Gebärden vor, mit ihnen ins Gebirge, kaum 3 km weit von hier, zu fahren. Sie wollen mir etwas zeigen. Sie wiederholen immer wieder ein Wort, das wie „jamah“ klingt. Haben sie ein Yamaha im Gebirge? Ich nehme aus Neugier den Vorschlag an. Dem mutigsten Mann übergebe ich mein Motorrad, damit er etwas experimentieren kann. Ich und sein Bruder setzen uns auf den chinesischen Schrott und fahren ins Gebirge. Als wir das Ziel erreichen, sehen wir vor unseren Augen eine riesige Schafherde. Jetzt habe ich verstanden, dass „jamah“ Schaf bedeutet.

ICH BIN EINER VON IHNEN >> Die Sonne geht unter. Ich stehe auf dem Gipfel eines felsigen Berges und blicke auf eine

Pierwsze zadanie o poranku: rozpalić w piecu suchym łajinem
Der erste Satz am Morgen: den Ofen mit Trockenmist anheizen

W każdej jurtie znajduje się ramka w różnych zdjęciami. In jeder Junte befindet sich ein Rahmen mit verschiedenen Fotos.

mówią, że Mongolia to mały kraj... Być może w porównaniu z sąsiennimi Chinami i Rosją. Są bardzo zaskoczeni, kiedy odkrywają, że jest większa niż jakiekolwiek europejskie państwo.

PORA W DROGĘ >> Podczas rozmowy pijemy tylko lekką, soloną herbatę. Żadnego alkoholu, co jest ogromnym kontrastem w porównaniu z tym, do czego przyzwyczaili mnie Rosjanie na Syberii. W Mongolii nikt nie częstował mnie wódką, chociaż często proponowano papierosy.

Nadszedł czas na sen. Dostaję miejsce na podłodze, kilka kocy i kimono do przykrycia. Po długim dniu pełnym emocji nikt nie ma problemów z zaśnięciem. Nie uplynęły jeszcze 24 godz., a czuję się tu jak u siebie w domu. Jednak wygoda to uśpione życie. Nowy dzień oznacza nowe przygody i nowe znajomości. Zostawiam im polaroidowe zdjęcia na pamiątkę spotkania, które dla nich było ważne. Przekazuję też równowartość kilku euro na nowe baterie do latarek lub benzynę do motoru. Oto niepisane prawo pustyni: wędrowiec zawsze powinien dostać coś do jedzenia i miejsce do spania. Obowiązkiem gościa jest natomiast przekazanie gospodarzom niewielkiej sumy pieniędzy. Dzięki temu każdy wygrywa. Przetrwanie to prawo wyższe niż jakiekolwiek reguły gospodarki. Trudne warunki tworzą silnych ludzi. Silni ludzie tworzą głębokie związki.

Dojazd: kolej lub samolotem (nie ma bezpośrednich połączeń)
Anfahrt: mit Bahn / Flugzeug (es gibt keine Direktverbindungen)

Kiedy jechać: najlepiej jest w lipcu

Wann fahren: am wärmen ist es im Juli

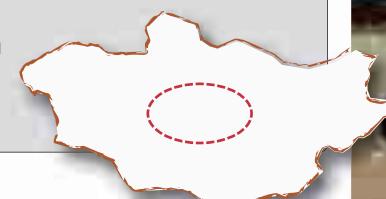
Wiza: 47 USD; **Visum:** 47 USD

Ambasada Mongolii: ul. Rejtana

15/16, 02-516 Warszawa

tel. 0 22 849 93 91

www.visitmongolia.com

unvorstellbar trockene Steppenlandschaft. Ich halte ein Schäfchen in den Armen. Jetzt weiß ich, das Glück nicht nur die Erreichung eines Ziels, sondern vor allem einfache, magische Momente wie dieses bedeutet. Der Motorradtausch, die Hilfe beim Treiben der Schafe in die Hürde und Polaroid-Fotos haben das Eis gebrochen. Als wir in der dunklen Nacht in die Jurte zurückkommen, fühle ich mich wie ein Angehöriger ihrer Familie. Sie bringen mir einige mongolische Wörter bei. Ich hole mein Notizbuch heraus, um die neuen Wörter aufzuschreiben, und die Familie versammelt sich mit Kerzen um mich. Es entsteht eine rührende, fast intime Atmosphäre. Ich zeige ihnen auf der Karte, wo ich herkomme, und meine Reiseroute durch die Ukraine und Russland.

ES IST ZEIT WEITER ZU FAHREN >> Beim Gespräch trinken wir nur leichten, gesalzenen Tee. In der Mongolei wurde ich nie mit Vodka bewirtet, wobei mir oft Zigaretten angeboten wurden. Es ist Zeit schlafenzugehen. Nach dem langen Tag voller Emotionen hat niemand Probleme mit dem Einschlafen. Es sind noch keine 24 Stunden vergangen, und ich fühle mich bei ihnen wie bei mir zu Hause. Ein neuer Tag bedeutet neue Abenteuer und neue Bekanntschaften. Ich gebe ihnen Polaroid-Fotos zum Andenken an unsere Begegnung, die auch für sie wichtig war. Ich überreiche ihnen auch den Gegenwert von einigen EUR für neue Taschenlampen-Batterien und das Benzin für ihr Motorrad. Es ist ein ungeschriebenes Gesetz in der Wüste: Ein Wanderer muss etwas zu essen und einen Platz zum Schlafen bekommen. Der Gast ist verpflichtet, seinen Gastgebern einen kleinen Geldbetrag zu überreichen. Das Überleben ist ein höheres Gesetz als Wirtschaftsgesetze. Solange das Leben einen höheren Wert hat als künstliche Gesetze, weiß ich, dass alles in Ordnung ist. Schwierige Lebenssituationen machen die Menschen stark. Und starke Menschen stellen tiefe Beziehungen her.

Tam, gdzie diabeł mówi dobranoc, stoi stół bilardowy, a wokół step
 In der gottverlassenen Gegend steht ein Billardtisch, rundherum ist Steppe

fot. Łaci Tomé

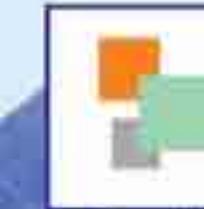
Numer 1 w Polsce

Targi Kielce

KIELCE SPORT-LATO

XXII Międzynarodowe Targi Branży Sportowej i Outdoorowej

19-21.08.2010, Kielce

www.lato-sport.pl

Sponsor Mistrza Polski
VIVE TARGI KIELCE

TARGI KIELCE sp. z o.o. ul. Zielona 1, 29-672 Kielce
 Dyrektor Projektu - Grzegorz Figański
 tel. +48 41 365 12 23 fax. +48 41 365 19 10
 e-mail: figura@targikielce.pl
 Zastępca Dyrektora Projektu - Joanna Marcjan
 tel. +48 41 365 12 43
 e-mail: marcjan@targikielce.pl

Współorganizator:

SUMMIT SA
 tel. 0917 193 088
 e-mail: targi@summit.pl

Wydawnictwo GORY
 tel. +48 12 421 11 02
 e-mail: jecoli@gorymont.pl

Życie po wietnamsku

DAS LEBEN AUF VIETNAMEISCH

Joanna Szyndler

**Gorąca zupa na śniadanie,
świńskie uszy na obiad,
horoskop przed ślubem
i lusterko na demona
– wietnamski rytm dnia,
zwyczaje i przesądy
zadziwiają mnie
na każdym kroku.**

fot. J. Szyndler

**Heiße Suppe zum
Frühstück, Schweinsohren
zum Mittagessen,
Horoskop vor der Heirat
und Spiegel gegen Dämonen
– der vietnamesische Alltag,
vietnamesische Bräuche
und Aberglauben erstaunen
mich immer wieder.**

Sajgon, godz. 6 rano. Mimo tak wczesnej pory w mieście już panuje gwar. Sklepikarze rozstawiają stragan, mężczyźni siedzą na plastikowych krzeselkach i popijają piekielnie mocną kawę. Ulice powoli zapełniają się skuterami. Jeszcze godzina i Sajgon stanie w porannym korku. Po zjedzeniu na śniadanie pożywnej zupy z makaronem ryżowym Wietnamczycy ruszają do pracy. Do pobudki o tak wczesnej porze i tak ciężkiego śniadania nie mogę się przyzwyczaić nawet po pół roku mieszkania w Mieście Ho Chi Minha (tak od 1975 r. oficjalnie nazywa się Sajgon). Trudno też mi przychodzi oswoić się z gorącym klimatem, wilgotnością i palącym słońcem. Tymczasem Vietnamki, mimo upału, chodzą w długich rękawiczach i dwupalczastych podkolanówkach, aby pasowały do klapek „japonek”. Biała cera jest tutaj ideałem piękna. Koło południa upał daje się wszystkim we znaki, trzeba więc przerwać pracę – całe miasto rusza na lunch. Bary wypełniają się po brzegi, na stołach króluje oczywiście ryż z rybą, kurczakiem albo owocami morza, popijany obowiązkowo zieloną herbatą. Oby przetrwać do wieczora, kiedy już zajdzie słońce... Wtedy ożywają parki miejskie. Tam mieszkańcy stolicy razem biegają, uczą się tańców, ćwiczą sztuki walki.

NIE CHCEMY PRYWATNOŚCI >> W Wietnamie kolektywizm jest prawdziwą wartością. I nie jest to wymyśl obecnego ustroju, ale wielowiekowa tradycja. Ryż nie da się uprawiać w pojedynkę, cała wieś musi się zjednoczyć. Od indywidualizmu, jak uważają Wietnamczycy, krótka droga do egoizmu. Do mojego mieszkania na parterze w centrum Sajgonu przez duże przesuwane drzwi wciąż zaglądają przechodnie. O prywatności mogę tutaj zapomnieć. Gdy otworzę okno w sypialni, witam się już z sąsiadem wypoczywającym w swoim salonie.

Domy w Sajgonie są szerokie na parę metrów, pną się za to wysoko w górę. Powód jest bardzo prosty: podatek płaci się tu od dostępu do ulicy. Z kolei centrum miasta wygląda jak wielki plac budowy, wciąż powstają nowe wieżowce, banki, hotele. Sajgon, w odróżnieniu od innych regionów Wietnamu, jest trochę europejski, pełen modnych sklepów i restauracji. Jest też coraz bardziej zatłoczony. Do miasta nieustannie ściągają ludzie z prowincji, statystyki natomiast podają, że 75 proc. społeczeństwa wciąż mieszka na wsiach. O tym, jak wygląda życie na wietnamskiej prowincji, mam okazję się dowiedzieć, gdy dostaję zaproszenie do domu rodzinnego mojego kolegi o imieniu Tay.

PRZEDMIOTY NIE DAJĄ SZCZĘŚCIA >> Rodzina Taya pracuje na plantacji kauczukowców, tylko on z czwórką rodzeństwa wyjechał do miasta i rozpoczął studia. Starsi bracia mieszkają z żonami i dziećmi w domu rodzinnym, siostra przeprowadziła się do domu męża. Chłopcy zostają z rodzicami, będą się nimi opiekować, kobiety po ślubie stają się częścią innej rodziny. Mama Taya ściska mnie na powitanie i prowadzi do pokoju, w którym będę nocować. Cały dom wygląda, jakby nie był ukończony, jakby ktoś się tu dopiero wprowadził. W moim pokoju jest tylko łóżko, mały regał i parę tekturowych kartonów. Wietnamczycy nie mają potrzeby otaczania się wieloma przedmiotami, do szczęścia potrzebują naprawdę niewiele. Dziwią mnie też ściany wewnętrz domu, żadna z nich nie sięga sufitu. W każdym pomieszczeniu słyszać, kto i co robi w pokoju obok, w kuchni, w łazience... Znowu muszę zapomnieć o potrzebie prywatności. „Czy w każdym domu wietnamskim stawiacie trzy czwarte ściany?” – pytam Taya. „Bardzo często, zwłaszcza na wsiach. Klimat nie wymaga od nas solidnego budownictwa” – tłumaczy kolega. Pani domu woła nas na obiad. Tradycyjnie jemy na podłodze. Każdy ma przed sobą małą miseczkę, do której nakłada to, na co ma ochotę z wielu niezbyt obfitych potraw. Znakiem dobrego wykowania jest dzielenie się najlepszymi kąskami ze wspólnowa-

Saigon, 6 Uhr morgens. Trotz früher Morgenstunde herrscht in der Stadt reges Treiben. Krämer bauen ihre Stände auf, Männer sitzen auf Plastikstühlen und trinken sehr starken Kaffee. Die Straßen füllen sich mit Motorrollern. Eine Stunde später beginnt der Morgenstau. Die Vietnamesen essen nahrhafte Suppe mit Reisnudeln zum Frühstück und gehen dann zur Arbeit. Obwohl ich seit einem halben Jahr in der Ho-Chi-Minh-Stadt lebe, kann ich mich an das Frühaufstehen und das schwere Frühstück nicht gewöhnen. Ich habe auch Probleme mit heißem Klima, Feuchtigkeit und brennender Sonne. Gegen Mittag macht die Hitze allen zu schaffen, es beginnt die Mittagspause, und alle essen Lunch. Die Bars sind zum Bersten voll, serviert wird Reis mit Fisch, Hähnchen oder Meeresfrüchten und dazu grüner Tee. Abends, wenn die Sonne untergeht, beleben sich die Stadtparks. Dort laufen die Hauptstädter zusammen, lernen tanzen und trainieren Kampfsport.

WIR WOLLEN KEINE PRIVATSPHÄRE >> In Vietnam ist der Kollektivismus ein echter Wert; er ist keine Erfindung der aktuellen Gesellschaftsordnung, sondern eine Jahrhunderte lange Tradition. Reis lässt sich nicht im Alleingang anbauen, das ganze Dorf muss mitmachen. Vom Individualismus sei ein kurzer

fot. J.Szyndler

rzyszem biesiady. Mama Taya nakłada mi pałeczkami tutejszy przysmak: kawałki świńskich uszu. Nie mam innego wyjścia, jak tylko z uśmiechem na ustach zjeść swoją porcję.

DEMONY SĄ WOKÓŁ NAS >> Po obiedzie idę z całą rodziną do kościoła. Większość Wietnamczyków to buddyści, ale moi gospodarze należą do katolickiej mniejszości. Choć buddyzm ma w Wietnamie pozycję dominującą, religia ta miesza się z taoizmem, filozofią konfucjańską i dawnymi wierzeniami. Wietnamczycy są też bardzo przesadni, często wierzą w czarną magię. „Zawsze, gdy do naszej wsi przywędruje jeden z wróżibów, moja szwagierka umawia się z nim na spotkanie” – opowiada Tay. Przed ślubem narzeczonym sprawdza się horoskop, jeśli nie jest pomyślny, to bardzo solidny argument, aby odwołać ceremonię. Wtedy pozostaje albo przekonać rodziców, by mimo wszystko zgodzili się na ślub, zmienić wybrankę albo, co chyba najprost-

Weg zum Eigennutz, so die Vietnamesen. In meine Parterrewohnung im Zentrum von Saigon schauen Passanten immer wieder herein. Die Privatsphäre kann ich hier vergessen. Das Stadtzentrum sieht wie eine Großbaustelle aus, es entstehen immer neue Hochhäuser, Banken, Hotels, im Gegensatz zu anderen Regionen Vietnams ist die Stadt etwas „europäisch“, voller modischer Restaurants. Es herrscht hier auch mehr Gedränge, da die Zahl der Zuwanderer aus der Provinz stets zunimmt. Doch laut Statistik leben 75% der Bevölkerung immer noch auf dem Lande. Wie das Leben in der vietnamesischen Provinz aussieht, kann ich erfahren, nachdem ich eine Einladung von meinen Kollegen Tay bekommen habe.

SACHEN BRINGEN KEIN GLÜCK >> Die ganze Familie von Tay arbeitet auf einer Kautschukbaumplantage, von den vier Geschwistern ist nur er in die Stadt gegangen und hat ein

R E K L A M A

sze, wróżbitę na bardziej przyjelnego. Według przesądów nie można też fotografować kobiet w ciąży, chwalić urody noworodka. Wietnamcy wieszają nad wejściem do domu małe lusterka, by zamierzający wejść do środka demon zobaczył w nim swoje odbicie i uciekł. Takie lusterko wisi u Taya, wisi też nad drzwiami mojego sajgońskiego mieszkania. Wieczorem kładę się pod różową moskitierą na drewnianym łóżku bez materaca. Pierwszy raz od przyjazdu do Wietnamu, z dala od miejskiego hałasu, oddechając rzeźkim i czystym powietrzem, mogę się naprawdę wyspać.

Dojazd: samolotem, zawsze z przesiadką

Kiedy jechać: najlepiej w porze suchej, czyli od listopada do marca

Wizy: 30-dniowa wiza jednokrotnego wjazdu kosztuje 45 USD

informacje na: www.ambasadawietnamu.org

Ceny: pokój dwuosobowy od 8 USD, obiad w restauracji ok. 10 zł, kawa mrożona na ulicy 1 zł. Przelot z Miasta Ho Chi Minha do Hanoi, ok. 120 zł w jedną stronę (linie JetStar)

Anfahrt: mit Flugzeug, immer mit Zwischenlandung

Wann fahren: am besten in der Trockenzeit, von November bis März

Visa: ein 30-tägiges einmaliges Visum kostet 45 USD

Information unter www.ambasadawietnamu.org

Preise: Doppelzimmer ab 8 USD, Diner im Restaurant ca. 39 EUR, Eiskaffee auf der Straße 0,25 EUR, Hinflug von der Ho-Chi-Minh-Stadt nach Hanoi, ca. 470 EUR (Fluggesellschaft Jet Star)

www.vietnamtravel.org, www.vietnamtourism.com

Hochschulstudium aufgenommen. Die Vietnamesen legen keinen großen Wert auf Sachen, sie brauchen wenig, um glücklich zu sein. Beim Mittagessen sitzen wir alle auf dem Fußboden. Vor jedem steht eine kleine Schüssel, in die jeder nach seiner Wahl etwas von den aufgetischteten Speisen nimmt. Als gute Maniere gilt, mit seinem Tischgenossen die besten Häppchen zu teilen. Von Tays Mutter werde ich mit Schweinsohren bewirtet.

DÄMONEN SIND UM UNS HERUM >> Nach dem Mittagessen gehe ich mit der ganzen Familie in die Kirche. Die meisten Vietnamesen sind Buddhisten, aber meine Gastgeber gehören der katholischen Minderheit an. Die Vietnamesen sind auch sehr abergläubisch. Vor der Heirat lassen sich die Verlobten ein Horoskop erstellen; ist die Sternenkonstellation ungünstig, kann die Zeremonie abgesagt werden. Man darf weder schwangere Frauen ablichten noch die Schönheit eines Neugeborenen loben. Über jedem Hauseingang hängt ein kleiner Spiegel, der einen Dämon, der das Haus betreten will, verscheuchen soll.

fot. J.Szydler

JEDYNA INDONEZYJSKA RESTAURACJA W POLSCE

Warszawa, ul. Jasna 22
(róg ul. Świętokrzyskiej)
tel/fax: 022 828 67 71
tel.kom: 0 502 907 002
www.galeriabali.pl
info@galeriabali.pl

- Fine dining ****
- Sala VIP
- Codziennie świeże tropikalne ryby i owoce morza
- Otwarte 7 dni w tygodniu, od 12 - 24 lub do ostatniego gościa

GALERIA BALI & BUDDHA CLUB

RESTAURANT & MUSIC LONGUE & CLUB & ART GALLERY

Belgijska specjalność

BELGISCHE SPEZIALITÄT

W Belgii powstają najlepsze komiksy. Można je czytać, oglądać w muzeach, i na murach domów.

Wszak współczesne historyjki obrazkowe są plenerową dziedziną sztuki.

Belgijskie komiksy są równie sławne jak tamtejsze czekoladki, koronki i piwo. Bande-dessinée, czyli historyjka obrazkowa, jest w Belgii przedmiotem kultu. Komiksy można kupić w specjalistycznych sklepach, muzeach i na stacjach metra, obejrzeć na miejskich murach. Wyznaczono nawet szlak komiksowy, który ciągle się rozrasta, ostatnio obejmował ponad 20 miejsc. Biura informacji turystycznej rozdają plany miejsc ożywionych komiksowymi malowidłami, a władze miasta od pewnego czasu zchodzący dobyvateli do zdobienia zaniedbanych ścian kolorowymi historyjkami ze znany postaciami w rolach głównych.

OD SECESJI PO KOMIKS >> Tintin (główny bohater komiksów) jest bardziej popularniejszy niż Manneken Pisa. Postać ta została powołana do życia w 1929 r. przez Hergé (Georges Remi). Artysta ten stworzył również Thomsona i Thomsona, kapitana Haddocka i roztargnionego profesora Calculusa. Do tej pory wydrukowano ponad 200 mln egzemplarzy komiksu o Tintinie i przetłumaczono go na ponad 50 języków (w tym również na polski). W Brukseli działa Belgijskie Centrum Sztuki Komiks (Centre Belge de la Bande Dessinée), nazywane potocznie cébébé. Pla-

fot. Mirek & Magda Osip-Pokrywka

Mirek & Magda
Osip-Pokrywka

cówka jest holdem złożonym belgijskim umiłowanemu komiksów oraz wielu słynnym artystom z całego świata. Jedna z najpopularniejszych stałych wystaw opowiada o wielkich bohaterach komiksów: od Tintina po Smerfy.

Zbiory są prezentowane na trzech poziomach w secesyjnym budynku zaprojektowanym przez Victora Hortę. Postać słynnego architekta, jego życie i epokę przybliża oddzielna ekspozycja. Sam budynek, były Grand Magasin Waucquez, to jeden z niewielu zachowanych do dziś secesyjnych domów towarowych. Magazyn i sklep wzniesiono w 1906 r. na zlecenie Waucqueza, magnata przemysłu tekstylnego. Klienci sklepu wchodzili przez piękny portal, po czym wspinali się po krętych schodach (obecnie służą za wyrzutnię biało czerwonej rakiety bohaterów komiksów). Do przestronej i lekkiej konstrukcji światło wpada przez witraz zamkający halę wejściową.

Centre Belge de la Bande Dessinée
Adres: Rue des Sables 20, Bruksela. Tel. 02 2191980, www.cbbd.be, e-mail: visit@cbbd.be
Czynne od wtorku do niedzieli w godzinach 10–18
Bilety: normalny/ulgowy: 7,5/3,5 EUR, dzieci do 5 lat – wstęp wolny
Anschrift: Rue des Sables 20, Bruxelles. Tel. 02 2191980, www.cbbd.be,
e-mail: visit@cbbd.be
Eintrittskarten: normal/ermäßigt: 7,5/3,5 EUR, Kinder bis 5 Jahre – Eintritt frei

In Belgien entstehen die besten Comicstrips. Man kann sie lesen, in Museen und an Hauswänden sehen. Bildgeschichten sind heute eine Openair-Kunst.

tel: +48 12 432 00 60, email: it@infakrakow.pl, www.krakow.travel

- rezerwacja miejsc noclegowych
- mapy, przewodniki,
- znacki i karty turystyczne
- bilety na imprezy kulturalne
- wycieczki po Krakowie i okolicach
- KARNET miejski przewodnik kulturalny

- accommodation booking
- maps, guidebooks
- stamps and tourist passes
- tickets to cultural events
- trips around Kraków
- KARNET city guide to art and entertainment

Adresy punktów InfoKraków / InfoKraków addresses:

- Rynek Główny / Main Market Square
- Powiat Wyszkowskiego, ul. Wszystkich Świętych 2
- ul. św. Jana 2
- ul. Szpitalna 25
- ul. Józefa 7
- os. Skoczeńskie 16
- Międzynarodowy Port Lotniczy Kraków-Balice / International Airport Kraków-Balice

www.karnet.krakow.pl

GLOB 2010

XVI Międzynarodowe Targi Turystyki, Sprzętu Turystycznego, Żeglarskiego i Sportowego

tradycyjnie u nas:

- kompleksowa prezentacja oferty turystycznej
- zloty miłośników turystyki zmotoryzowanej
- spotkania z ciekawymi ludźmi
- seminaria
- konkursy
- koncerty
- wystawy
- pokazy

Międzynarodowe Targi Katowickie
ul. Bytkowska 1B, 40-955 Katowice
tel. +48 (32) 78 99 104, 108, 113
fax +48 (32) 254 02 27
glob@mtk.katowice.pl

**Udział w Targach GLOB
gwarancją najlepszej promocji!**

Szczegóły na:

www.glob.mtk.katowice.pl

**Archeolodzy, geolodzy,
a ostatnio także paleontolodzy
dokonali tu wielu ciekawych
odkryć. Miejsca, które dzięki
nim możemy podziwiać,
połączyc powstający właśnie
Świętokrzyski Szlak
Archeologiczno-Geologiczny.
Zapraszamy na wędrówkę.**

Maria Łopatek-Zakrzewska

Z tetrapodem przez Świętokrzyskie

MIT DEM TETRAPOD DURCH
DIE ŚWIĘTOKRZYSKIE-REGION

Foto: arch. Park Dinozaurów w Bałtowie

Park Dinozaurów w Bałtowie / Dinosaurierpark in Baltow

Żeromski i Puszcza Jodłowa. Kamienny pielgrzym, Święty Krzyż i mumia Jaremy, Goloborza, Łysa Góra i sabat czarownic – to aktualne od dziesiątek lat skojarzenia związane z województwem świętokrzyskim. W ostatnich latach do turystycznych wizytówek ziemi świętokrzyskiej dołączyły dinozaury i tetrapody. Powstający Świętokrzyski Szlak Archeologiczno-Geologiczny zaprowadzi do związanych z nimi miejsc. Niektóre obiekty na projektowanej trasie są od siebie znacznie oddalone, stąd niecierpliwym przyda się własny środek transportu. Docieśli i z dużym zapasem wolnego czasu mogą sobie pozwolić na komunikacyjną improwizację.

EPOKOWE ODKRYCIE >> Wyprawę najlepiej rozpocząć od mocnego akcentu, czyli od Zachełmia koło Zagnańska. Wieś z XVII-wiecznym kościołem i nieczynnym kamieniołomem stała się sława dzięki odkrytym dwa lata temu śladow tetrapoda, najstarszego lądowego czworonoga, który dał początek płazom, gadom i ssakom. Świętokrzyskiego stwora, starszego od dotychczas znanych o 18 mln lat, przypisano określaniu dewońskiemu i oceniono jego wiek na 395 mln.

Der Schriftsteller Żeromski und die Jodłowa-Heide, der Steinpilger, das Heiligkreuz-Kloster und die Jarema-Mumie, die kahlen und unbewachsenen Bergrücken (goloborza), der Łysa-Góra-Berg und der Hexensabbat werden seit Jahrzehnten mit der Świętokrzyskie-Region assoziiert. Neue Touristen-Visitenkarten dieser Region sind seit einigen Jahren auch Dinosaurier und Tetrapod. Die entstehende Archäologisch-Geologische Świętokrzyski-Route soll Touristen zu den mit ihnen verbundenen Orten führen. Manche Objekte auf der geplanten Strecke sind weit voneinander entfernt, so dass die Besucher ein Fahrzeug brauchen werden.

EPOCHEMACHENDE ENTDECKUNG >> Es empfiehlt sich, die Sightseeing-Tour von einem starken Akzent, also in Zachełm bei Zagnańsk zu beginnen. Das Dorf mit der Kirche aus dem 17. Jh. und dem stillgelegten Steinbruch wurde berühmt durch die vor zwei Jahren ausfindig gemachten Fußabdrücke eines Tetrapods, des ältesten vierbeinigen Tieres, das vor Amphibien, Kriech- und Säugetieren lebte. Der Świętokrzyski-Tetrapod, der 18 Millionen Jahre älter ist als die bisher bekannten Urzeitriesen, lebte nach Ansicht der Forscher in der Devonzeit und ging vor 395 Millionen Jahren an Land. In Zukunft soll in dem Steinbruch ein geologisches Schutzgebiet entstehen, doch sind die Fußspuren des Tetrapods

Archäologen, Geologen und zuletzt auch Paläontologen haben viele interessante Entdeckungen gemacht. Orte, die dank ihnen besichtigt werden können, wird die geplante Archäologisch-Geologische Świętokrzyska-Route verbinden. Herzlich willkommen zu einer Sightseeing-Tour!

Kielce – rezerwat Kadzielnia / Kielce, geologisches Schutzgebiet Kadzielnia

Kielce – rezerwat Ślichowice / Kielce, geologisches Schutzgebiet Ślichowice

Kielce – rezerwat Wietrznia / Kielce, geologisches Schutzgebiet Wietrznia

W przeszłości w kamieniołomie powstanie rezerwatu geologiczny, ale imponujące odciski łap tetrapoda można oglądać już dzisiaj. Rekonstrukcja „rybopłaza” i odlew powierzchni z pozostawionymi przez niego tropami są prezentowane w JuraParku w Bałtowie. Prehistoryczny jaszczur będzie bohaterem logo powstającego szlaku – a może i całego Świętokrzyskiego, odsyłając do lamusa wszechwładną czarownicę.

KIELECKIE REZERWATY >> Następnym etapem wędrówki są Kielce, gdzie znajdują się trzy rezerwaty geologiczne: Kadzielnia, Ślichowice i Wietrznia, a oprócz tego warte odwiedzenia: pałac biskupów krakowskich, bazylika katedralna oraz Muzeum Geologiczne. Kadzielnia, największy i najbardziej znany rezerwat utworzony w centrum miasta, w dawnym kamieniołomie wapienia dewońskiego, wywodzi swą nazwę od roślin zbieranych do wyrobu kościelnych pachnidel. Dla turystów szukających wyciecznienia wytyczono alejki spacerowe, dla spragnionych wrażeń – punkty widokowe. Każdego wciążnie poszukiwanie skamielin mieszkańców dawnego morza – koralowców, trylobitów, łodzikowatych i ryb pancernych. Szlak Archeologiczno-Geologiczny połączyc ponad 20 grot i jaskini, które dawały niegdyś schronienie niedźwiedziom i nosorożcom włochatym. Będzie można je zwiedzać, idąc podziemną trasą turystyczną. Wietrznia, rezerwat przyrody nieożywionej w dawnym kamieniołomie, może pochwalić się tylko pięcioma jaskiniami, ale gromadzi także wiele ciekawych zjawisk krasowych: osuwisk, mis, kotłów, komór i kominów. W wapienno-marglistycznych warstwach skalnych znalezione liczne skamieliny fauny dewońskiej – ryb, koralowców, gąbek i liliowców. W Ślichowicach również eksplorowano kamień, o czym świadczą doskonale zachowane warstwy geologiczne o prawie pionowym ułożeniu. Odsłonięte złoża

schon heute zu sehen und werden im JuraPark in Baltów präsentiert. Das Urzeittier soll auch zu einem Logo der entstehenden Archäologisch-Geologischen Route, ja vielleicht der ganzen Świętokrzyski-Touristenroute werden.

GELOGISCHE SCHUTZGEBIETE IN KIELCE >> Die erste Station auf der Tour ist Kielce, wo sich drei geologische Schutzgebiete Kadzielnia, Ślichowice und Wietrznia befinden. Sehenswert sind darüber hinaus das Schloss der Krakauer Bischöfe, der Dom und das Geologische Museum. Kadzielnia, das größte und bekannteste geologische Schutzgebiet, wurde im Stadtzentrum in einem still gelegten Steinbruch, wo Devonkalk gewonnen wurde, angelegt. Für Touristen wurden Spazierwege und Aussichtspunkte eingerichtet. Sie suchen auch gerne nach fossilen Korallentieren und Panzerfischen. Die Archäologisch-Geologische Route soll 20 Grotten und Höhlen verbinden, die auf einer unterirdischen Touristenroute besichtigt werden können. Wietrznia, ein Naturschutzgebiet unbelebter Natur in einem still gelegten Steinbruch hat nur fünf Höhlen, aber dafür zahlreiche Karsterscheinungen wie Schütteln, Kessel, Kammern und Kamine. In felsigen Kalk-Mergelschichten wurde eine Vielzahl von Fossilien der Devonfauna: Fische, Korallen- und Schwammtiere sowie Taglinien ausfindig gemacht. In Ślichowice wurde auch Stein gewonnen, wovon prächtig erhaltene geologische Schichten zeugen. Die freigelegten Schichten sind ein Beispiel für die stürmischen Anfänge unseres Planeten. Wie in anderen geologischen Schutzgebieten können auch hier Spuren der fossilen Flora entdeckt werden. Nach dem Besuch in den geologischen Schutzgebieten empfiehlt es sich, den Hügel Karczówka zu besteigen und im Schatten der Barockkirche und des Klosters des Bernhardinerordens zu entspannen. Von hier aus

Foto: arch. Stowarzyszenie Delto, arch. Łysogór

są przykładem silnie przeftałdowanych skał wapiennych, margli i łupków tektoniki hercyńskiej. Przekładając to na język potoczy, wyglądają, jakby stanęły dęba. Są ciekawym przykładem burzliwych początków naszej planety. Podobnie jak w pozostałych rezerwatach tu także można odkryć ślady fauny kopalnej. Gdy oczy nasycą się już widokiem przyrody nieożywionej, warto wdrapać się na malownicze wzgórze Karczówkę i tam odpocząć w cieniu pobernardyńskiego, barokowego kościoła i klasztoru. Z tego miejsca szlak prowadzi do Chęcin, gdzie na turystów geologów czekają kolejne atrakcje: góry Rzepka i Zelejowa oraz jaskinia Raj.

GÓRY TAJEMNIC >> Wapienna grań góry Zelejowej opada łagodnie ku Chęcinom i od tej strony jest porośnięta lasem. Natomiast północna jest stroma i mimo że zadrzewiona, straszy głębokimi przepaściami. Dzisiaj większą część góry zajmuje rezerwat wychodni skalnych oraz będących świadectwem wietrzenia krasowego: lejów, jam i szczelin. Przez blisko 500 lat góra dostarczała róžanki zelejowskiej – najpiękniejszego marmuru świętokrzyskiego. Świadectwem eksploracyjnej działalności są podziurawione ślady po wbijanych klinach pionowe ściany kamieniołomów, na których ćwiczą amatorzy wspinaczki. Grotołazi schodzą przez kilkumetrowy komin do Kalcytowej Szpar, pamiątki po wydobywanych od średniowiecza rudach ołowiu. Turyści konwencjonalni przemierzają (ostrożnie!) grzbiet Zelejowej, podziwiając objętą ochroną karłową i kolczastą rośliność. Góra Rzepka to rezerwat z kamieniołomem, w którym króluje wysoki na kilkadesiąt metrów łom z czerwonych dolomitów. Można tu znaleźć ślady po wydobyciu rud ołowiu, a przy odrobinie szczęścia odkryć w wapiennych ławicach pozostałości dewońskiej fauny. Rzepka ma dużo łagodniejszy charakter niż Zelejowa. Pozwala wędrującym z Zelejowej na odpoczynek w Chęcinach.

führt die Route nach Chęciny, wo auf Touristen-Geologen weitere Sehenswürdigkeiten: der Rzepka- und Zelejowa-Berg und die Raj-Höhle warten.

BERGE VOLLER GEHEIMNISSE >> Der Kalkrat des Zelejowa-Berges fällt in Richtung Chęciny ab und ist bewaldet. Der größte Teil des Berges ist heute ein Schutzgebiet von Felsenauflösungen, Trichtern und Höhlen. Fast 500 Jahre lang wurde hier der schönste Świętokrzyski-Marmor gewonnen. Die senkrechten Steinbruchwände sind heute ein wahres Paradies für Wandkletterer und Bergsteiger. Höhlenforscher erforschen die Kalcytowa-Höhle, wo im Mittelalter Bleierze gefördert wurden. Vorsichtige Touristen wandern am Rücken des Zelejowa-Berges entlang und bewundern die unter Naturschutz stehende Pflanzenwelt.

Jaskinia Raj / Raj-Höhle

Wioska neolityczna w Krzemionkach / Krzemionki, neolithisches Dorf

Model tetrapoda – JuraPark w Bałtowie / JuraPark in Baltow, Tetrapod-Modell

Kamieniołom w Zachełmiu, tu odkryto ślady tetrapoda / Steinbruch in Zachełmie, hier wurden Tetrapod-Fußabdrücke entdeckt

Miaszczko godne uwagi ze względu na mnogość zabytków – pozostałości średniowiecznego zamku, synagoga, wiekowe kamieniczki i kilka kościołów – ma podobno szczególnego mieszkańców: tajemniczego rumaka, który czasami przebiega galopem ścieżkę prowadzącą do zamkowych ruin.

MROCZNA JASKINIA >> Zwiedzanie chęcińskich okolic nie może się obyć bez wizyty w Raju – najsłynniejszej polskiej jaskini. Tu każdy turysta może poczuć się jak uczestnik wyprawy do wnętrza ziemi Juliusza Verne'a. Największe wrażenie robi las zwieszących się stalaktytów, uzupełnionych przez makarony – nacieki w kształcie cienkich rurek. Rzadsze są kopulaste stalagmity, które w kilku przypadkach łączą się ze stalaktytami, tworząc... stalagnaty. Konia z rzędem temu, kto się nie pogubi w terminologii. Jest ciasno, zimno i mimo punktowego oświetlenia raczej ciemno, ale mieszkającym tu nietoperzom, owadom i pajęczakom odpowiadają takie warunki.

REZERWAT WĄWÓZ W SKAŁACH >> Położony u północno-wschodniego podnóża Łysogór rezerwat w Skałach to kolejny przystanek na archeologiczno-geologicznym szlaku. Głęboki wąwóz o stromych zboczach z dumą odsłania wychodnie dolomitów i wapieni dewońskich. Tu także można odkryć pozostałości koralowców, brachiopodów, ślimaków i stromatoporoidów, a florę (zdecydowanie ożywioną) reprezentują rojnik, zanokcice, kostrzewy i czosnek. Z rezerwatem sąsiaduje nieczynny kamieniołom, co można by już uznać za stałego element krajobrazu świętokrzyskiego. Płynący środkiem wąwozu strumień oswaja skalne otoczenie i zachęca do dłuższego odpoczynku przed dalszą trasą, która wiedzie przez Ostrowiec Świętokrzyski do Krzemionek Opatowskich.

Der Rzepka-Berg ist ein Naturschutzgebiet mit einem Steinbruch, wo rote Dolomiten und Bleierze gewonnen wurden. Mit etwas Glück können Überreste fossiler Fauna entdeckt werden. Die Touristen können hier entspannen, bevor sie sich auf den Weg nach Chęciny machen. Die Stadt mit zahlreichen Baudenkmalen ist einen Besuch wert. Dazu gehören Überreste einer mittelalterlichen Burg, eine Synagoge, Jahrhunderte alte Bürgerhäuser und einige Kirchen.

DIE RAJ-HÖHLE >> Wer nach Chęciny kommt, muss auch die Raj-Höhle, die berühmteste polnische Höhe besichtigen. Hier kann sich jeder Tourist wie Teilnehmer einer Expedition ins Innere der Erde von Jules Verne fühlen. Den größten Eindruck machen von der Decke herabhängende Stalaktite, und Stalagmiten treten hier seltener auf. Mancherorts verbinden sich Stalaktite mit Stalagmiten zu Stalagnaten.

NATURSCHUTZGEBIET SKAŁY >> Das Naturschutzgebiet Skaly am Fuße des Łysogóry-Gebirgszuges ist eine weitere Station auf der Archäologisch-Geologischen Route. In der tiefen Schlucht, durch die ein Bach fließt, können Dolomit- und Devonkalkschichten bewundert werden. An das Naturschutzgebiet grenzt ein still gelegter Steinbruch an. Touristen, die sich über Ostrowiec Świętokrzyski weiter nach Krzemionki Opatowskie begeben wollen, können hier eine Weile verschnaufen.

IM FEUERSTEIN-LAND >> Die neolithische Streifenfeuersteingrube in Krzemionki hat in Europa nicht ihresgleichen. Sie ist eines der größten und am besten erhaltenen alttümlichen Bergbaugebiete. In dem Naturschutzgebiet gibt es zwei

Foto: arch. Stowarzyszenie Delto

W KRAINIE KRZEMIENIA >> Neolityczna kopalnia krzemienia pasiastego w Krzemionkach to ewenement na skalę europejską. Jest to jeden z największych i najlepiej zachowanych starożytnych obszarów kopalnianych. W krzemionkowskim rezerwacie archeologicznym wytyczono dwie trasy: podziemną (ok. 0,5 km długości) ze świetnie zachowanymi wyrobiskami połączonymi tunelem i naziemną z pozostałościami pradziejowych pracowni krzemieniarskich i zapadisk po szybach kopalnianych. Stanowiska podziemne oprócz wyrobisk ukazują przebieg warstw krzemienia, pojedyncze ślady pracy starożytnych górników, a nawet ich spontaniczną twórczość malarską – naskalny rysunek wykonany węglem drzewnym. Zwiedzanie zrekonstruowanej wioski neolitycznej staje się szczególną atrakcją, gdy towarzyszą mu warsztaty archeologiczne, podczas których dowiemy się, jak wyglądało życie codzienne w neolicie, jak produkowano narzędzia, ceramikę, ozdoby. Zaangażowanie uczestników jest zawsze duże, a to najlepszy sposób na połknięcie bakią historii.

NIE TYLKO DINOSAURY >> Położony nieopodal Bałtów słynny jest od kilku lat dzięki parkowi dinozaurów. Jeżeli tu właśnie zakończymy wyprawę, spotkamy się ze szczególną wdzięcznością dzieci, których wyobraźnię opanowały jurajskie olbrzymy. Jeśli taka fascynacja przetrwa do wieku dorosłego, może przynieść nadzwyczajne efekty w postaci znalezisk dokonanych przez wykształconych paleontologów (patrz: odkrycie w Zachełmiu). Turyści, którym udało się przemierzyć opisany powyżej fragment szlaku, w Bałtowie będą mogli odpocząć, ochłonąć z geologiczno-archeologicznymi wrażeniami. Wędrując po dydaktycznych ścieżkach i oglądając eksponaty w Muzeum Jurajskim, odświeżą wiedzę o dinozaurach i skamieninach, a na koniec obejrzą zapewne ślady drapieżnego aliozaura na Czarciej Stopce.

Touristenrouten: eine ca. 0,5 km lange unterirdische Route mit gut erhaltenem Abbauraum und eine oberirdische Route mit Überresten uralter Steinmetzwerkstätten. Die Besichtigung eines wieder hergestellten neolithischen Dorfes ist eine besondere Attraktion, verbunden mit archäologischen Workshops, bei denen präsentiert wird, wie das Leben im Neolithikum aussah und wie Werkzeuge, Keramik und Schmucksachen gefertigt wurden.

NICHT NUR DINOSAURIER >> Das nahegelegene Bałtów ist seit einigen Jahren berühmt durch seinen Dinosaurierpark. Sowohl Kinder als auch Erwachsene freuen sich auf den Besuch im JuraPark, wo sie nachgebildete Urzeitriesen bewundern können. Nachdem Sie die oben beschriebene Strecke zurückgelegt haben, können Sie in dem Park entspannen, das interessante Jurassic Museum besichtigen und sich Fußabdrücke eines Allosaurs auf Czarcia Stopka ansehen.

Dojazd: samochodem, najlepiej drogą krakowską
Atrakcje turystyczne: JuraPark w Bałtowie – czynne codziennie, bilet normalny/ulgowy: 16/12 zł; www.juraparkbaltow.pl
Krzemionki – Muzeum i Rezerwat Archeologiczno-Przyrodniczy: bilet normalny/ulgowy: 13/10 zł; zwiedzanie tylko z przewodnikiem (10 zł) www.krzemionki.pl.

Anfahrt: mit Auto, am besten auf der Krakauer Straße
Sehenswürdigkeiten: JuraPark in Bałtów – täglich geöffnet, Eintrittskarten normal/ermäßigt – 16/12 PLN; www.juraparkbaltow.pl, Krzemionki – Archäologisch-Naturwissenschaftliches Museum und
Naturschutzgebiet: Eintrittskarten normal/ermäßigt 13/10 PLN; Besichtigung nur mit Führung (10 PLN)

Więcej informacji na / Mehr Information unter: www.wrota-swietokrzyskie.pl, www.swietokrzyskie.travel, www.chechiny.pl, www.zagnansk.pl

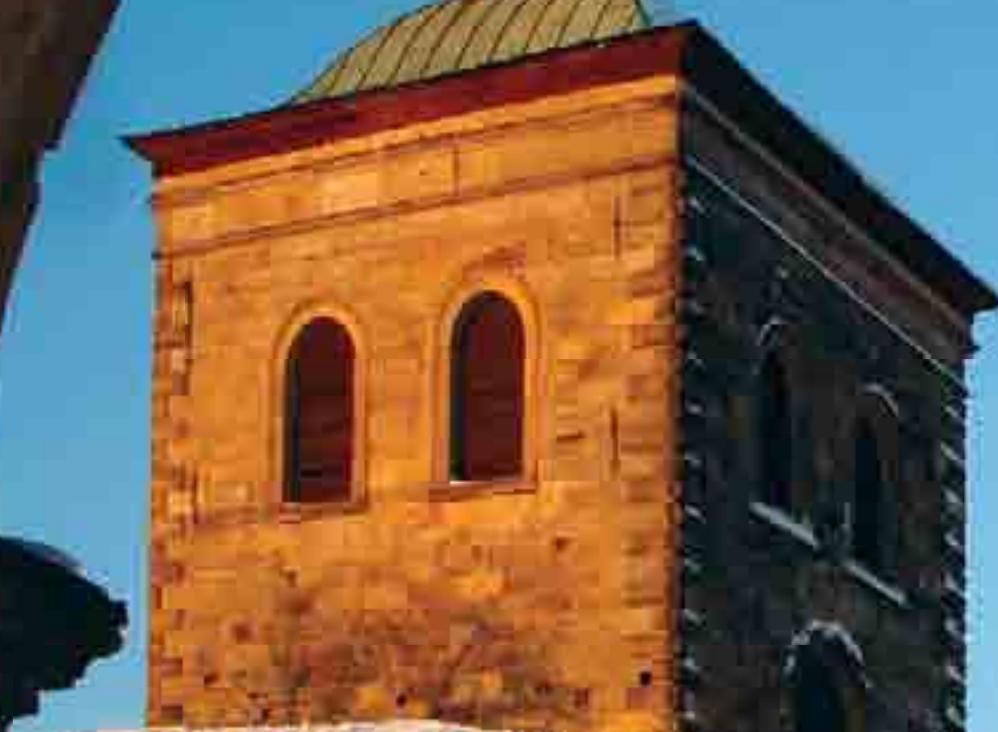

U stóp Świętego Krzyża

AM FUSS DER HEILIGKREUZ-KLOSTERS

Adam Zagórny

Baćkowice, Łagów, Nowa Słupia, Pawłów i Waśniów – malowniczo położone w sercu Górz Świętokrzyskich oferują doskonałe warunki do wypoczynku. Atrakcji jest tyle, że nie sposób wszystkiego zobaczyć podczas jednego weekendu. Najlepiej przyjechać tu na wakacje.

Baćkowice, Łagów, Nowa Słupia, Pawłów und Waśniów, im Herzen des Świętokrzyskie-Gebirges malerisch gelegene Ortschaften, bieten Besuchern ausgezeichnete Erholungsbedingungen. Ein Wochenendaufenthalt reicht nicht aus, um alle Sehenswürdigkeiten dieser Region kennen zu lernen. Wir können Ihnen empfehlen, hier Urlaub zu machen.

Jedni w ciszy i spokoju rozkoszują się pięknem krajobrazu, inni wyruszają na szlaki, by pieszo lub na rowerze przemierzać górskie szczyty lub leśne ostupy. W okolicy nie brak też cennych zabytków i ciekawych muzeów, które przybliżają burzliwą historię ziemi świętokrzyskiej.

ŚLADM PĄTNIKÓW NA SZCZYT ŁYŚCA >>

W odległych czasach, najprawdopodobniej już w 1300 r. p.n.e., rejon Łysej Góry (595 m), jednego z najwyższych szczytów Górz Świętokrzyskich, był miejscem kultu lokalnych bożków o imionach Świst, Poświst i Pogoda. Jego pozostałością jest półtorakilometrowy wał kultowy otaczający szczytową partię wzniesienia. Jak głosi legenda, kilkanaście stuleci później na niższym, wschodnim szczycie Łysej Góry, zwanej też Łyścem, Bolesław Chrobry założył opactwo benedyktyńskie. Od XIV w. jest ono nazywane Świętym Krzyżem, ponieważ jest tu przechowywana najcenniejsza dla chrześcijaństwa relikwia – fragment drzewa, na którym umarł Jezus Chrystus. Jedno z najważniejszych polskich sanktuariów było wielokrotnie rabowane i niszczono. Do naszych czasów przetrwały: budynki klasztorne z XIV-XV w. z wirydarzem i krużgankiem, wczesnobarokowa kaplica Oleśnickich, zwana także Kaplicą Relikwii Krzyża Świętego, oraz kościół łączący dwa style – późny barok i klasycyzm. Zachowały się też barokowa dzwonnica i brama z XVIII w. Do jednego z najważniejszych polskich sanktuariów prowadzi prastary szlak pątniczy, zwany Drogą Królewską. Zaczyna się w Nowej Słupi, biegnie na zachód po stromym zboczu góry. Cztery lata temu wzduż szlaku została poprowadzona Droga Krzyżowa. 14 stacji-kapliczek odzwierciedla kunszt ciesielski mistrzów z regionu świętokrzyskiego. Zanim śladem innych pielgrzymów podążymy Drogą Kró-

Klasztor na Świętym Krzyżu – gmina Nowa Słupia
Gemeinde Nowa Słupia, Heiligkreuz-Kloster

Dymarki Świętokrzyskie, festyn w Nowej Słupi
Nowa Słupia, Volksfest "Dymarki Świętokrzyskie"

Kościół św. Michała Archanioła w Łagowie
Łagów, Kirche des Erzengels Michael

Kościół pw. MB Częstochowskiej w Radkowicach
Radkowice, Kirche der Muttergottes von Częstochowa

Dworek we Wronowie
Wronowo, Herrenhaus

lewską, warto na chwilę zatrzymać się na platformie widokowej okalającej góborze na zboczu Łysej Góry, skąd roztacza się imponujący widok na okolicę.

W GÓRNICZEJ OSADZIE >> W rozpostarnej u stóp Łyśca Nowej Słupi pierwsi osadnicy pojawiли się już w II w. p.n.e. Trudnili się głównie wytopem żelaza. Metal ten sprzedawali m.in. Cesarstwu Rzymskiemu, o czym świadczą znalezione przez archeologów rzymskie monety – denary. O tym, jak dwa tysiące lat temu produkowano żelazo, dowiemy się, odwiedzając Muzeum Starożytnego Hutnictwa Świętokrzyskiego. Najcenniejszymi eksponatami są pozostałości ziemnych piecy hutniczych, zwanych dymarkami. Aby zobaczyć, jak działały, warto się wybrać na festyn Dymarki Świętokrzyskie (w tym roku odbędzie się 21–22 sierpnia). Oprócz hutników do pracy stają wtedy kowale, garniarze, plecionkarze i odlewnicy. Można obejrzeć wyposażenie rzymskich legionistów oraz inscenizację walki lub targu niewolników. W Nowej Słupi nie brak też cennych zabytków, jak wzniesiony na wysokiej skarpie budynek probostwa szpitalnego, tzw. Opactwa, dawną szkołę benedyktyńską, późnorenesansowy kościół św. Wawrzyńca. Miasto chętnie odwiedzają zarówno pielgrzymi, jak i zwolennicy aktywnego wypoczynku. Całą gminę opłata ponad 40 km oznakowanych szlaków. Jeden z nich prowadzi na Górę Chełmową (351 m). Na jej stokach porośniętych modrzewiem polskim (najstarsze okazy liczą 330 lat) utworzono rezerwat przyrody, który stał się zaczątkiem Świętokrzyskiego Parku Narodowego. Z kolei szlak czerwony zaprowadzi nas przez las jodłowo-bukowy i Góru Jeleniowską (535 m) na Łysec.

TAM, GDZIE GARNKI LEPIONO >> Wybierając szlak zielony, dotrzymy do malowniczego Łagowa, położonego na podgórskim terenie obfitującym w źródła krystaliczne czystej

Manche Touristen suchen Ruhe, um schöne Landschaften zu genießen, andere wiederum wollen Aktivurlaub machen und die Region zu Fuß oder mit dem Fahrrad erforschen. Ihnen stehen markierte Wander- und Radwege in den Bergen und Waldgebieten zur Verfügung. Es gibt hier auch viele architektonische Kostbarkeiten und Museen, die an die Geschichte der Świętokrzyskie-Region erinnern.

AUF PILGERSPUREN >> Der Łysa-Góra-Berg (595 m ü.d.M.), auch Łysiec-Berg genannt, ist einer der höchsten Berggipfel des Świętokrzyskie-Gebirges. Vor Jahrhunderten gründete König Bolesław Chrobry hier eine Benediktinerabtei, deren Klosteranlage seit dem 14. Jh. als Heiligkreuz-Kloster berühmt ist, da hier Reliquien des Heiligen Kreuzes aufbewahrt werden. Dieses Kloster, eine der wichtigsten polnischen Kultstätten, wurde vielmals geplündert und zerstört. Bis heute sind die Klostergebäude aus dem 14.-15. Jh. mit dem Klostergarten und den Kreuzgängen, die frühbarocke Heiligkreuz-Kapelle, die barock-klassizistische Kirche, das Tor aus dem 17. Jh. und der Glockenturm erhalten geblieben. Zu dieser alten Kultstätte führt die Pilgerroute, auch Königliche Route genannt. Sie beginnt in Nowa Słupia und führt in westliche Richtung an einem steilen Berghang entlang. Vor vier Jahren wurde hier ein Kreuzweg mit 14 Kreuzwegstationen eingerichtet. Bevor Sie den Kreuzweg gehen, sollten Sie die Aussichtsplattform am Łysiec-Hang besteigen, von dem sich eine herrliche Aussicht auf die kahlen und unbewaldeten Berg Rücken bietet.

IN DER BERGMANNSSIEDLUG >> In Nowa Słupia, am Fuße des Łysiec-Berges ließen sich die ersten Ansiedler bereits im 2 Jh. v.u.Z. nieder. Sie beschäftigten sich vor allem mit der Eisenschmelze und verkauften Eisen u.a. an das römische

wody. Pierwsza historyczna wzmianka o nim pochodzi z początku XI w. Cztery stulecia później Łagów był już znany ośrodkiem garniarstwa, przemysłu hutniczego i wydobywczego, o czym świadczą pozostałości kopalni rud ołowiu. Współczesny Łagów kultywuje dawne tradycje, w każdy czwartek odbywają się tu słynne targi końskie z zachowaniem średniowiecznego ceremonialu związanego z kupnem. Centrum wsi wyznacza kościół św. Michała Archanioła ze stacjami Drogi Krzyżowej umieszczonymi we wnękach na zewnętrznych murach. Tuż obok świątyni stoi drewniana dzwonnica z zabytkowym dzwonem. Niedaleko od rynku rozpościera się unikalny wąwóz Dule z odkrywką czarnych wapieni głownogowych i Jaskinią Zbójeczką. Kiedyś zamieszkali ją graszujący w okolicy zbójcy, dziś jest domem chrząszczy i nietoperzy.

STARE KOŚCIOŁKI I UROCZE DWORKI >> Ziemia świętokrzyska obfituje w pamiątki pozostawione przez dawnych mieszkańców. Jedne z najstarszych odnaleziono w gminie Waśniów. Są to ślady osad obronnych z młodszej epoki kamienia oraz cmentarzyska całopalne. W okresie wpływów rzymskich w takich miejscowościach jak: Boleszyn, Pękosławice, Kowalkowice, Garbacz, Janowice i inne rozwijało się hutnictwo. Dziś największe bogactwo naturalne tego regionu stanowią lasy. Najcenniejsze obszary przyrodnicze są chronione w rezerwatach: Góra Jeleniowska, Szczytniak, Małe Gołoborza, które najlepiej zwiedzać pieszo. Po innych godnych odwiedzenia miejscowościach oprowadzi nas szlak rowerowy. Pętla zaczyna się i kończy w Waśniowie, gdzie uwagę przyciąga późnorenesansowy kościół z kamienia. Pierwszą okazją do postoju jest rezerwat przyrody Wąwóz w Skalach z wychodniami dolomitów i wapieni dewońskich. Do zatrzymania się w Grzegorzowicach nakloni nas wzniesiony na wysokości skarpie kościół św. Jana Chrzciciela. Świątynia składa się z ro-

Kaiserreich, wovon von Archäologen ausfindig gemachte römische Münzen (Denare) zeugen. Wie Eisen vor zweitausend Jahren geschmolzen wurde, können Sie im Museum für Hüttenwesen sehen. Die wertvollsten Museumssstücke sind Überreste antiker Schmelzöfen („dymarki“). Sie werden auch jedes Jahr Mitte August während des Volksfestes „Dymarki Świętokrzyskie“ präsentiert. Neben Hüttenwerkern stellen dann auch Schmiede, Töpfer, Flechter und Gießer ihr Können unter Beweis. Vorgeführt wird auch die Ausrüstung römischer Legionäre, eine Kampfinszenierung oder der Sklavenhandel. In Nowa Słupia gibt es auch wertvolle Baudenkämler wie die Laurentiuskirche aus der Spätrenaissance. Die Stadt wird sowohl von Pilgern als auch Freunden der aktiven Erholung besucht. In der ganzen Gemeinde gibt es 40 km markierte Wanderwege. Einer von ihnen führt zum Chełmowa-Berg, an dessen Hängen der Świętokrzyski-Nationalpark angelegt wurde.

IM TÖPFERDORF >> Der grüne Wanderweg führt nach Łagów. Die Siedlung wurde Anfang des 11. Jh. das erste Mal urkundlich erwähnt. Vier Jahrhunderte später war Łagów bereits ein bekannter Töpferei-, Hütten- und Bergbauzentrum, wovon

Kościół pw. św Mikołaja w Baćkowicach
Baćkowice, Nikolaikirche

300-letni buk Jagiełły rosnący przy Drodze Królewskiej
300 Jahre alte Jagiełło-Buche, Königliche Route

turdy romańskiej zbudowanej z kamienia polnego oraz półkolistej absydy. Również ciekawy kościół (z końca XIII w.) znajduje się we wsi Momina. Po drodze zobaczymy też zabytkowe dworki otoczone parkami: we Wronowie, Nagorzycach, Boksach i Mirogonowicach. Szczególnie cenne zabudowania przetrwały w tej ostatniej wsi, gdzie duży park skrywa ruiny drewnianego dworu, murowany lamus z XVII w., budynki gospodarcze, XIX-wieczne oficyny oraz kuźnię. Bardziej doświadczeni rowerzyści mogą odbić na wschód od głównego szlaku. Polne drogi strzeżone przez kapliczki i krzyże doprowadzą ich do zabytkowych kościołów w Biskupicach i Modliborzycach.

Opuszczając okolice Waśniowa i jadąc w kierunku Bodzentyna i Starachowic, mijamy gminę Pawłów. Piękne krajobrazy oraz liczne pomniki przyrody umilą nam wędrówkę poprowadzoną przez gminę szlakami. Oprócz romańskich i gotyckich kościołów w Tarczku, Świętomarzu i Chybicach zobaczymy pozostałości XIX-wiecznych dworów w: Warszówku, Pokrzywnicy, Chybicach oraz Brzeziu.

Lokalna Grupa Działania – Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Świętokrzyskiej
ul. Słupska 3, 26-025 Łagów, tel./faks (041) 307 49 38,

e-mail: biuro@lgd-srws.pl, www.lgd-srws.pl

Punkt Informacji Turystycznej w Nowej Słupi

ul. Świętokrzyska 18, 26-006 Nowa Słupia, tel. (041) 317 76 26.

Ważne strony internetowe zawierające m.in. bazę noclegową

www.backowice-gmina.pl, www.gmina-pawlown.pl,

www.lagow-gmina.pl, www.nowaslpia.pl, www.swietykrzyz.pl

www.wasniewo.pl, www.dymarki.pl

Artykuł sfinansowano ze środków Lokalnej Strategii Rozwoju Stowarzyszenia Rozwoju Wsi Świętokrzyskiej w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

Der Beitrag wurde aus Mitteln der Lokalen Entwicklungstrategie der Gesellschaft für Entwicklung des Dorfes in der Świętokrzyskie-Region im Rahmen des Programms zur Entwicklung Ländlicher Gebiete finanziert.

STOWARZYSZENIE
ROZWOJU WSI ŚWIĘTOKRZYSKIEJ

erhaltene Überreste von Bleigruben zeugen. In Łagów wird die alte Tradition gepflegt, Jeden Donnerstag findet hier der berühmte Pferdemarkt mit erhaltenem mittelalterlichem Brauchtum statt. In der Dorfmitte steht die Kirche des Erzengels Michael mit den Kreuzwegstationen.

ALTE KIRCHEN

UND MALEISCHE HERRENHÄUSER >>

Die Świętokrzyskie-Region ist reich an historischen Denkmälern, von denen die ältesten in der Gemeinde Waśniów gefunden wurden. Hier wurden u.a. Überreste ehemaliger Wehrsiedlungen aus der jüngeren Steinzeit und Urnengräber ausfindig gemacht. In der Römerzeit wurde das Hüttenwesen u.a. in Boleszyn, Pękosławice und Janowice entwickelt. Der größte Reichtum dieser Region sind heute ihre Wälder, die in den Naturschutzgebieten „Góra Jeleniowska“, „Szczytnik“ und „Małe Gołoborza“ unter Naturschutz stehen und am besten zu Fuß durchwandert werden können. Durch andere sehenswerte Orte führt ein Radweg. Die Schleife beginnt und endet in Wiśniów mit der Spätrenaissance Kirche aus Stein. Es empfiehlt sich, die erste Station im Naturschutzgebiet „Wąwoz na Skałach“ zu machen. In Grzegorzowice ist die Kirche St. Johannes des Täufers besonders sehenswert. Eine ebenso interessante Kirche vom Ende des 13. Jh. befindet sich im Dorf Momina. Unterwegs können mitten in einem Park malerisch gelegene Herrenhäuser in Wronowo, Nagorzyce und Mirogonowice bewundert werden. Besonders wertvoll ist das im letztgenannten Dorf erhaltene Holzherrenhaus mit Neben- und Wirtschaftsgebäuden. Erfahrenere Radfahrer können von der Hauptroute etwas abweichen und an Wegkapellen entlang die historischen Kirchen in Biskupice und Modliborzyce erreichen. Die Straße nach Bodzentyn und Starachowice durchquert die Gemeinde Pawłów. Markierte Wander- und Radwege führen hier an malerischen Wegkapellen entlang durch reizvolle Landschaften zu zahlreichen Naturdenkmälern. Neben romanischen und gotischen Kirchen in Tarczku, Świętomarzu und Chybice sind hier auch Überreste von Herrenhäusern aus dem 19. Jahrhundert in Warszówku, Pokrzywnica und Brzeź einen Besuch wert.

PODLASKIE TARGI TURYSTYCZNE BIAŁYSTOK 19-21 marca 2010 r.

Imprezy towarzyszące

- Workshop "Odkryj Podlaskie" polskich i zagranicznych blur podróży
- Study Tour po najciekawszych atrakcjach województwa podlaskiego
- "Puszczańskie Holubce"
- Konkursy dla wystawców i zwiedzających

Przyjdź do nas

- największa impreza targowa północno-wschodniej Polski
- doskonałe miejsce przedstawienia swojej oferty turystycznej
- świetne źródło wymiany wiedzy i doświadczenia branży turystycznej
- duża liczba odwiedzających gwarancją dobrej promocji

Czekamy na Ciebie w Białymstoku!

Hala Sportowa Uniwersytetu, ul. Świerkowa 20A

ORGANIZATOR

Podlaska Regionalna Organizacja Turystyczna

tel. 85 653 77 97

www.podlaskiet.pl

Jazda na Pałuki

REISEZIEL DIE PAŁUKI-REGION

Urszula Gabryelska

Zwiedzanie krainy 130 jezior przypomina podróż w czasie – od współczesności przez XIX-wieczne zabytki techniki, gród obronny z epoki brązu do czasów dinozaurów.

Die Reise in das Land der 130 Seen ist wie eine Zeitreise – von der Gegenwart über Technik-Denkmäler des 19. Jh., eine Wehrburg aus der Bronzezeit bis zurück in die Zeit der Dinosaurier.

Żnin – zawody motorowodne / Żnin, Wassermotorsport-Event

Tyle słyszałam o tym regionie, o gwarze, zwyczajach i silnej więzi łączącej mieszkańców tu ludzi, że w końcu postanowiłam: jedziemy na Pałuki! Kraina będąca kolebką państwoowości polskiej (Pauczanie byli jednym z plemion, które utworzyły państwo Polan) rozciąga się dumnie na Nizinie Wielkopolsko-Kujawskiej.

Z LUBEGO USTRONIA NAD JEZIORA >> Słoneczna pogoda, droga pusta – ani się obejrzaliśmy i po dwóch godzinach dotarliśmy do Lubostronia, którego ozdobą jest jeden z najpiękniejszych pałaców klasycystycznych w Polsce. Rezydencja Skórzewskich wznosi się w sercu okazałego parku. Spacerujemy wśród starannie wypielęgnowanej zieleni, mijając po drodze licznych motocylistów. Jak się okazało, miłośnicy stalowych rumaków byli gośćmi pałacu (w klasycystycznych wnętrzach działa hotel). Zatrzymujemy się przed wejściem, by podziwiać imponujący portyk wsparty na ośmiu kolumnach. W środku naszą uwagę zwraca okrągły salon wysoki na dwa piętra zwieńczony kopułą oraz posadzka ozdobiona motywem Orła i Pogoni. Świadomi ciekających na nas atrakcji opuszczamy rezydencję, która w zaborze pruskim była ostoją myśli patriotycznej. Jedziemy przez pagórkowaty teren poprzecinany licznymi jeziorami, wokół których ścielą się podmokłe łąki. Zatrzymujemy się w Żninie, mieście położonym na przesmyku między dwoma jeziorami – Dużym Żnińskim (opanowanym przez windsurferów) i Małym Żnińskim, na którego wodach są rozgrywane zawody motorowodne. Od wielu lat zmagają się tu uczestnicy mistrzostw Polski, Europy i świata. Nic więc dziwnego, że w Żninie powstało Muzeum Sportów Motorowodnych, a w centrum znajduje się aleja sław tego sportu, jedyna taka na świecie. Symbolem miasta, którego korzenie sięgają wcze-

Ich habe von dem Raum Pałuki, seinem Dialekt, seinen Sitten und Bräuchen sowie von den starken Banden zwischen Bewohnern dieser Region so viel gehört, dass ich mich endlich entschieden habe: Wir fahren in die Pałuki-Region. Das Land, das als Wiege des polnischen Staates gilt, erstreckt sich auf der Großpolnischen und Kujawischen Tiefebene.

VON LUBOSTRÓN IN DIE SEENPLATTE >>

Wir fahren bei sonnigem Wetter auf einer leeren Straße und erreichen nach zwei Stunden Lubostron mit einem der schönsten klassizistischen Schlösser in Polen. Die Residenz der Familie Skórzewski steht mitten in einem weitläufigen Park. Wir spazieren durch gepflegte Grünanlagen, wo wir Motorradfahrern begegnen. Wie sich später zeigte, waren sie Gäste des Schlosses (in seinen klassizistischen Innenräumen wurde ein Hotel eingerichtet). Im Innern sind der zwei Stockwerke hohe runde Salon mit Kuppel und der reich verzierte Fußboden besonders bewundernswert. Wir freuen uns schon auf die uns erwartenden Attraktionen und verlassen die Residenz, die im preußischen Teilungsgebiet als Zufluchtstätte für polnische Patrioten diente. Wir fahren durch eine malerische Hügellandschaft mit zahlreichen kleinen Seen und machen Station in Żnin, das zwischen dem Duże-Żnińskie-See (ein Windsurfer-Paradies) und dem Małe-Żnińskie-See (hier finden Wassermotorsport-Events statt). Seit vielen Jahren werden hier Landes-, Europa- und Weltmeisterschaften im Wassermotorsport ausgetragen. Kein Wunder also, dass es in Żnin ein Wassermotorsport-Museum und im Stadtzentrum eine einmalig in der Welt dastehende Allee der berühmtesten Wassermotorsportler gibt. Das Wahrzeichen der Stadt, deren Anfänge in das Frühmittelalter zurückreichen, ist die in der Mitte des Marktplatzes stehende Bastei, die Sammlungen des Heimatmuseums beherbergt. Andere sehenswerte Baudenkmäler sind die Kirchen St. Martin und St. Florian (Pfarrkirche) sowie die Kirche Unserer Jungfrau Maria Königin von Polen aus dem 18. Jh. Unweit der Pfarrkirche befindet sich ein stilvolles Herrenhaus,

Zauolandia

fot.: W. Dolek, arch. Zauolandia

snego średniowiecza, jest wyrastająca pośrodku rynku baszta skrywająca w swym wnętrzu zbiory Muzeum Ziemi Pałuckiej. Pamiatkami dokumentującymi dawne dzieje Żnina są też: gotyckie kościoły św. Marcina i św. Floriana (tzw. fara) oraz zbudowany na początku XX w. kościół Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski. Przy farze wznosi się stylowy dworek zwany Sufraganią, a w nim Muzeum Sztuki Sakralnej. Mała czarna wypita w kawiarni usytuowanej na parterze jednej z secesyjnych kamienic otaczających rynek zregenerowała nasze siły. Ruszamy więc do Wenecji.

CIUCHCIA JAK Z BAJKI >>

Z daleka widać już ruiny XIV-wiecznego zamku obronnego. Budowla wzniesiona przez Mikołaja Nałęcza miała wieżę w północno-wschodnim narożniku i basztę z bramą w elewacji południowej. Do naszych czasów zachowały się jedynie mury w kształcie kwadratu, w których miłośnicy dawnej sztuki walki organizują turnieje rycerskie. Tuż obok zamku znajduje się Muzeum Kolejki Wąskotorowej prezentujące ponad 70 eksponatów. Na bocznicy drzemią parowozy (najstarszy pochodzi z XIX w.), wagony (w tym najmniejszy w Europie wagonik pocztowy), lokomotywy, drezyny, obrotlica z 1908 r. i znaki sygnalizacyjne. W skansenie urządzone nawet poczekalnię. Próżno tu jednak czekać na przyjazd pociągu. Chcąc się przejechać liczącą 116 lat kolejką wąskotorową, trzeba przejść na pobliską stację Żnińskiej Kolei Powiatowej. 12 kilometrowa trasa

Żnin – wieża ratuszowa z XV w. / Żnin, Rathausiturm aus dem 15 Jh.

Sufragania genannt, in dem heute das Sakralkunst-Museum untergebracht ist. Wir fahren weiter nach Wenecja mit dem Schmalspurbahnmuseum.

NOSTALGISCHE FAHRT MIT SCHMALSPURBAHN

>> Von weitem sind Ruinen einer Wehrburg aus dem 14. Jh. zu sehen, wo im Sommer Ritterturniere veranstaltet werden. In der Nähe befindet sich das Schmalspurbahnmuseum mit 70 Museumsstücken, u.a. der ältesten Lokomotive aus dem 19. Jh., dem kleinsten Postwagen in Europa und einer Lokomotivdrehzscheibe von 1908. In dem Freilichtmuseum wurde auch ein Warteraum eingerichtet. Die Umgebung kann mit einer 116 Jahre alten Schmalspurbahn besichtigt werden. Die 12 km lange Strecke führt von Żnin nach Gaśawy über Wenecja und Biskupin. Die Schmalspurbahn hat eine Spurweite von 60 cm, die kleinste Spurweite europaweit. Die Züge verkehren von April bis Oktober. (außerhalb der Saison - auf Bestellung)

fot.: D. Olszak

LAUSITZER WEHSIEDLUNG UND AUSGESTORBENE REPTILE >> Wir steigen jedoch in unser Auto ein und fahren nach Biskupin. Rentierjäger sollen hier bereits vor 10.000 Jahren eingetroffen sein. Besonders

Weneję – festyn rycerski / Weneję, Ritterfest

prowadzi ze Źnina do Gąsawy przez Wenecję i Biskupin. Pociągi kursują od kwietnia do września po szynach o przeświecie 60 cm (poza sezonem – na zamówienie). To najdłuższe tory kolejki publicznej w Europie.

ŁUŻYCKI GRÓD I WYMARŁE GADY >> My jednak wsiadamy do samochodu i udajemy się do Biskupina. Łowcy renerów dotarli tu już 10 tys. lat temu, o czym świadczą pozostałości po ich obozowisku. Na nas największe wrażenie wywarła osada obronna ludności kultury łużyckiej założona na Półwyspie Biskupińskim ok. 738 r. p.n.e. i zamieszczana przez blisko 150 lat. Podziwiamy drewniane umocnienia obronne składające się z bramy zwieńczonej basztą oraz dwóch odcinków wałów i falochronów. Trafiliśmy na festyn, jak się okazało jeden z wielu, jakie latem są organizowane w skansenie. W zrekonstruowanych domach – gwarno i tłoczno. Każdy chce obejrzeć, jak wyglądało życie ludzi w dawnych czasach. Jeszcze tylko rzut oka na pejzaż, jaki widać z wału budowli przy brzegu Jeziora Biskupińskiego i wyruszamy na spotkanie z dinozaurami – największą fascynacją mojego dzieciństwa.

Choć z Wenecji do Rogowa jest zaledwie osiem kilometrów, nie mogę się doczekać, kiedy wreszcie dotrzemy do Zaurolandii. Spacer po rozpostartym nad brzegami Jeziora Rogowskiego parku dinozaurów przypomina podróż w czasie. Przesłość Ziemii staje jak żywa przed moimi oczami. Zza drzew wystają długie szyje tanystrofów, nad głowami wiszą ogromne skrzydła pterodaktyli, chwila nieuwagi i o mało nie wpadłam na wielkiego diplodoka. Cieszę się jak dziecko widokiem dinozaurów. Gdybym była kilkudziesiąt lat młodsza, na pewno wykopałabym ukryty w piaskownicy szkielet tyranozaura.

beeindruckt sind wir von der Wehrsiedlung der Bevölkerung der Lausitzer Kultur, die gegen das Jahr 738 v.u.Z. auf der Biskupin-Halbinsel angelegt wurde und rund 150 Jahre bewohnt war. Wir bewundern Wehrbefestigungen aus Holz. Im Sommer werden im Freilichtmuseum einige archäologische Feste veranstaltet. Es herrscht reges Treiben in den wieder hergestellten Häusern. Noch ein letzter Blick auf die wunderschöne Landschaft und wir brechen in Richtung Rogowo auf. Ich kann nicht mehr lange warten, bis wir den Dinosaurierpark „Zaurolandia“, die größte Faszination meiner Kindheit, erreichen. Der Spaziergang durch den am Ufer des Rogowskie-Sees gelegenen Dinosaurier-Park ist wie eine Zeitreise. Beim Anblick der vielen Dinosaurier freue ich mich wie ein Kind. Wäre ich ein Kind, würde ich im Sandkasten das Skelett eines Tyrannosaurus Rex ausgraben.

Festyn archeologiczny w Biskupinie / Biskupin, archäologisches Fest

Dojazd: drogą międzynarodową E-5

Turystyczne atrakcje:

Muzeum Archeologiczne w Biskupinie – wstęp: 8/6 zł; jednorazowy przejazd Żnińską Kolejką Powiatową – 10/8 zł; Zaurolandia – wstęp 15/11 zł

Anfahrt: auf der Europastraße E5

Sehenswürdigkeiten: Archäologisches Museum in Biskupin, Eintritt 8/6 PLN

Einmalige Fahrt mit der Smalspurbahn 10/8 PLN

Zaurolandia Eintritt 15/11 PLN

www.it.znin.pl

foto: D.Olejnik, M.Antosiewicz

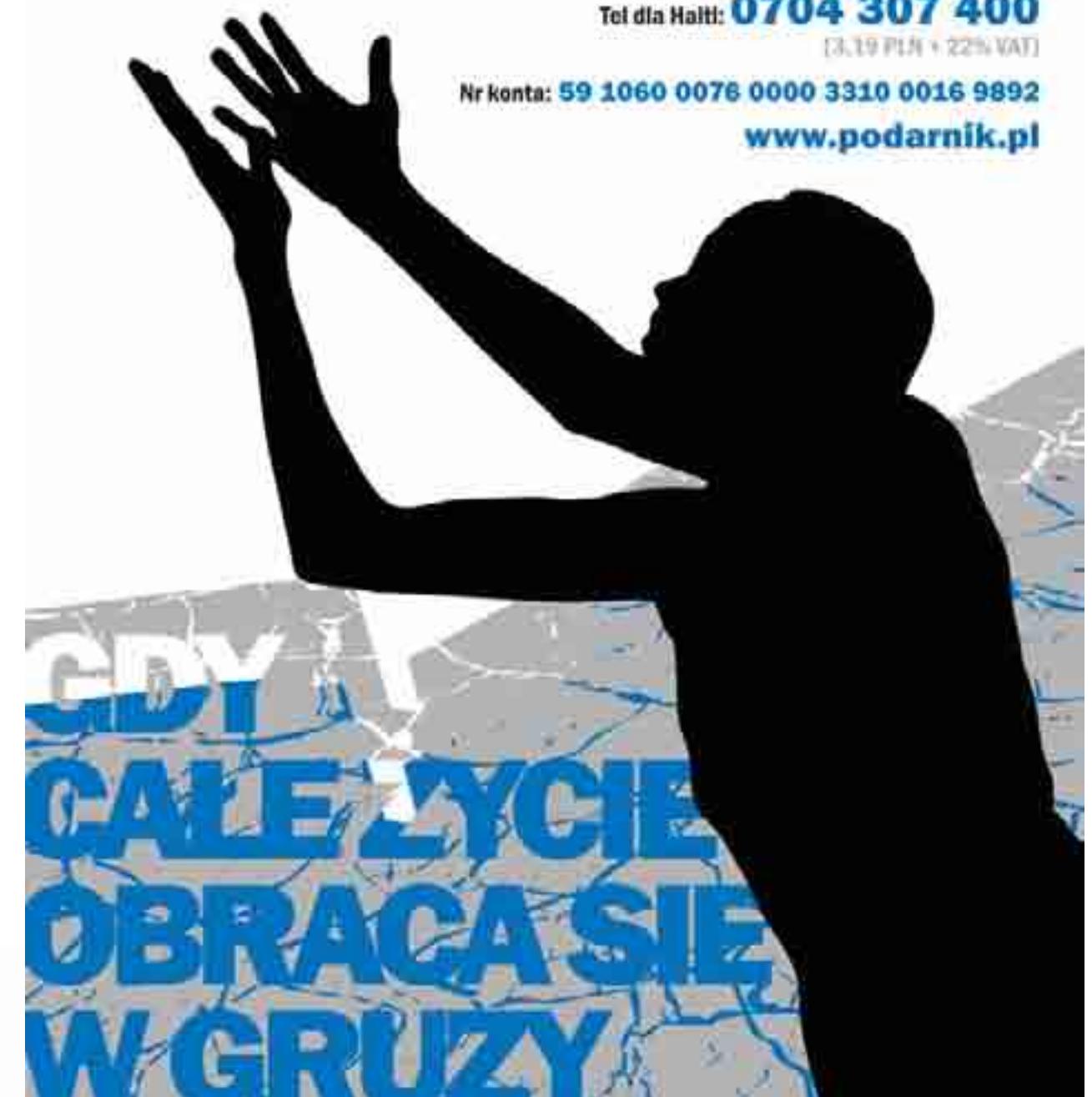
Pomóż Haiti z Polską Akcją Humanitarną!

SMS o treści Haiti: **74 505**
(4PLN + 22% VAT)

Tel dla Haitii: **0704 307 400**
(3,19 PLN + 22% VAT)

Nr konta: **59 1060 0076 0000 3310 0016 9892**
www.podarnik.pl

Tam, gdzie kaszą częstują...

DORT, WO GRÜTZE ANGEBOTEN WIRD

Trzebiatów, jedno z piękniejszych miast Pomorza Zachodniego, zachowało wiele cennych zabytków oraz unikalną atmosferę. Wędkarze, kajakarze i miłośnicy jazdy konnej odnajdą tu swój raj na ziemi.

Marek Rymarz

Trzebiatów, eine der schönsten Städte in Westpommern, hat viele wertvolle Baudenkmäler und seine schlafige Atmosphäre bewahrt. Es ist ein Paradies für Angler, Kanutten und Reitsportfreunde.

fot. arch. AR Kameo, arch. Trzebiatów

Sływ rzeką Regą / Kajakfahrt auf der Rega

Do Trzebiatowa mogłem wprawdzie przyjechać, ale wolałem tu przypłynąć. Miasto leży bowiem nad Regą – trzecią pod względem długości rzeką w Polsce, wpadającą wprost do morza. W średniowieczu pływały nią nawet pełnomorskie statki, dziś jest doskonałym szlakiem kajakowym. Wprawdzie w górnym biegu nie brak zwalonych drzew, ale w okolicach Trzebiatowa rzeka jest już kajakową autostradą, łatwą do pokonania nawet dla niewyrobionych kajakarzy. O sprzęt nie ma się co martwić. Właściciel jednej z dwóch trzebiatowskich wypożyczalni przywiózł mnie z kajakiem do Borzęcina położonego kilkanaście kilometrów w górę rzeki. Wieczorem, po skończonym rejsie, czekał już na mnie w umówionym miejscu u ujścia Regi.

PODWODNE OGRODY >> Sływ okazuje się „lekki, miły i przyjemny”. Nurt rzeki jest umiarkowany, w przejrzystej wodzie oglądam ląki podwodnych roślin o wąskich, długich na kilka metrów liściach. Brzegi rzeki są gęsto porośnięte. Wydaje mi się, że płynę przez las, podczas gdy rzeka często wiję się przez pola. Jedyna „przenoska” na trasie wypada przed samym Trzebiatowem, bo rzekę przegradza jaz. Po chwili jestem już w mieście i mijam dwa piękne mosty. Pierwszy z nich, sprzed 105 lat, zdobią płaskorzeźby delfinów. Kolejny jest z 1895 r. i przypomina mosty starożytnego Rzymu. Zbudowano go antycznym sposobem: z kamiennych ciosów, bez użycia stali lub cementu.

PAMIĘTNY SŁON >> Za mostem przybijam do brzegu i ruszam w miasto. Obchodzę niezłe zachowane mury obronne z XIII w. strzeżone przez basztę, zwaną z powodu pewnego zdarczenia Kaszaną. Dawno temu strażnik miejski niechcący stracił miskę gorącej kaszy, która spadła wprost na głowy skradających się nieprzyjaciół. Poparzeni wrogowie podnieśli wrzask, strażnik w porę zaalarmował mieszkańców. Na pamiątkę tych wydarzeń

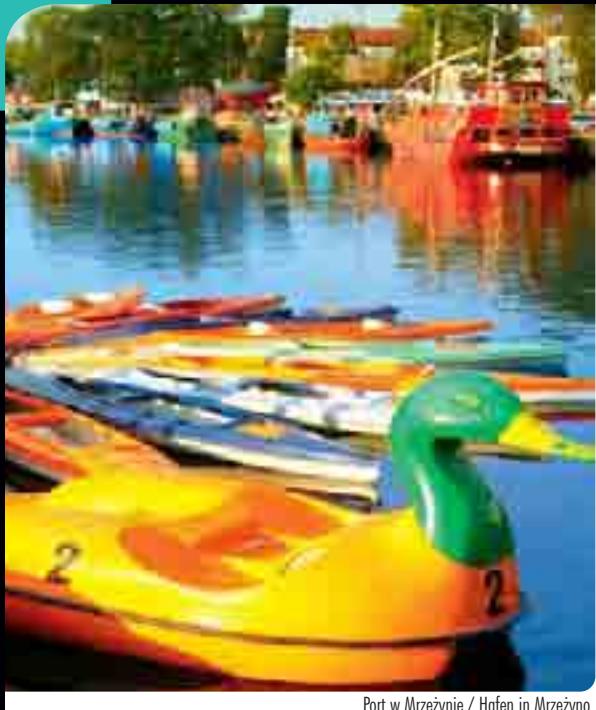
Ich konnte nach Trzebiatów mit dem Auto fahren, aber ich habe mich für eine Kajaktour entschlossen. Liegt doch die Stadt an der Rega, dem dritt längsten Fluss in Polen, der in die Ostsee mündet. Im Mittelalter wurde sie sogar von Seeschiffen befahren, heute ist sie eine ausgezeichnete Kajakroute. Am Rega-Oberlauf wird die Kajaktour durch umgestützte Bäume erschwert, aber in der Nähe von Trzebiatów stoßen Kanuten auf keine Hindernisse mehr.

UNTERWASSERGÄRTE >> Die Kajaktour erweist sich als „leicht und angenehm“. Die Flussströmung ist gemäßigt, im klaren Wasser kann ich üppige Wiesen mit einige Meter langen Unterwasserpflanzen bewundern. Der Fluss mit hoch bewachsenen Ufern schlängelt sich durch Felder, aber ich habe den Eindruck, dass ich durch einen Wald fahre. Bald erreiche ich die Stadt und fahre unter zwei schönen Brücken. Die erste Brücke von vor 105 Jahren ist mit Delphin-Basreliefs verziert. Die zweite Brücke aus behauenen Steinen von 1895 sieht wie Brücken im antiken Rom aus.

DER ELEPHANT >> Hinter der Brücke steige ich aus dem Kajak aus und gehe in die Stadt an der gut erhaltenen Stadtmauer aus dem 13. Jh. mit der „Kaszana“-Bastei entlang. In der Vergangenheit stürzte ein Stadtwächter zufällig eine Schüssel mit heißer Grütze (poln. kasza) um, die direkt auf die Köpfe der sich nähernden Feinde fiel. Die verbrannten Feinde machten viel Lärm, so dass der Wächter die Stadtbewohner rechtzeitig alarmieren konnte. Zum Andenken an dieses Ereignis bietet der Bürgermeister während des alljährlichen Grütze-Festes (31. Juli bis 1. August) den versammelten Gästen Grütze an, die einst die Stadt gerettet hatte. Ich besteige die Aussichtsgalerie in dem 90m

Trzebiatów z lotu ptaka / Trzebiatów aus der Vogelperspektive

Port w Mrzeżynie / Hafen in Mrzeżyno

podczas dorocznego Święta Kaszy (impreza trwa od 31 lipca do 1 sierpnia) burmistrz będzie częstował gości ziarnami, które przed wiekami uratowały miasto. Wdrapuję się na galerię widokową wysokiej na 90 m wieży gotyckiego kościoła Macierzyństwa NMP, która w dawnych czasach służyła żeglarzom jako punkt orientacyjny. Widać stąd zarówno morze, jak i zabytkowe kamieniczki otaczające rynek częściowo zajęty przez piękny ogród. Ale skąd w narożniku rynku wziął się słoń, i to z mieczem? Jak się potem dowiedziałem, XVII-wieczne malowidło wykonane techniką sgraffiti na ścianie domu przedstawia słonia, którego oprowadzano po okolicy w 1639 r. Miasto piękne niczym Kazimierz nad Wisłą, a tłumy turystów jeszcze tu nie dotarły. I może lepiej... W centrum Trzebiatowa mijam też ładny klasycystyczny pałac (obecnie ośrodek kultury). U schyłku XVIII w. mieszkała w nim księżniczka Maria z Czartoryskich Wirtemberska, autorka pierwszej polskiej powieści psychologiczno-obyczajowej „Malwina, czyli domyślność serca”. Zdążyłem też rzucić okiem na dwie gotyckie kaplice oraz krzyż pokutny stojący w miejscu, w którym w 1544 r. pewien parobek zamordował młodego szlachcica. Miasto urocze, ale czas płynąć dalej: od ujścia rzeki dzieli mnie jeszcze dobre 13 km.

WALECZNE SREBRNIAKI >> Co chwilę mijam wędkarzy. I nic w tym dziwnego, bo Rega obfituje w ryby. W ciągu ostatnich lat miasta położone nad rzeką wybudowały nowocze-

hony gotyckiemu Turm der Marienkirche, der einst Seglern als Orientierungspunkt diente. Von hier aus bietet sich ein schöner Blick auf das Meer und historische Bürgerhäuser am Marktplatz. In einer Ecke des Marktplatzes steht eine Elefantenskulptur mit Schwert. In einem Sgraffito-Bild aus dem 17. Jh. ist ein Elephant dargestellt, der 1693 durch die Gegend herumgeführt wurde. Die Stadt ist so schön wie Kazimierz an der Weichsel, wobei sie vom Massentouristen noch nicht entdeckt wurde.

KÄMPFERISCHE SILBERLINGE >> ich fahre immer wieder an Anglern vorbei, denn die Rega ist ein fischreicher Fluss. In den letzten Jahren wurden in den an der Rega liegenden Städten Kläranlagen gebaut. In dem sauberen Wasser leben Lachse, Forellen und Lachsforellen. Der Fluss Rega gilt als Gebirgsfluss, obwohl er durch Flachland fließt. Anglern kann man hier vor allem von März bis Mai, in der Laichzeit von Lachsforellen, Silberlinge genannt, begegnen. Ein gefangener starker und kämpferischer Silberling lässt die Herzen der Angler höher schlagen. .

FERIEN IM SATTEL >> Bald fahre ich am Dorf Nowelice vorbei, wo sich eines der größten Pferdegestüte in Polen und eine Reitschule befinden. Hier leben einhundert Vollblut- und Halbblutpferde. Der Reitunterricht findet im Freien oder in der Reithalle statt. Touristen, die keine Lust für den Reitsport haben, können auch eine Kutschenfahrt machen. Ihnen stehen hier agrotouristische Bauernhöfe und ein Hotel zur Verfügung.

DIE LETZTEN FISCHER >> Der letzte Abschnitt der Kajakroute führt nach Mrzeżyno an der Rega-Mündung. Der Ort

fot. arch. AR Kamera

Nie ma spływu bez przeskód / Kajakfahrten ohne Hindernisse gibt es nicht

sne oczyszczalnie. Dzięki temu woda jest wyjątkowo czysta, żyją w niej łosie, pstrągi i trocie. Pomogło też zarybianie. I choć Rega płynie niziną, to z powodu cennych gatunków ryb jest zaliczana do wód górskich. Wędkarze szczególnie licznie okupują brzegi rzeki od marca do maja, gdy na tarło płyną dorodne trocie, zwane srebrniakami. Łowienie tych silnych i walecznych ryb dostarcza wielkich emocji. trzy–czterokilogramowe sztuki nie należą do rzadkości, a pewien szczęśliwiec wyciągnął nawet okaz ważący 21 kg. W Redze żyją też szczupaki, węgorze, certy, że o płociach i okoniach nie wspominę... Najbardziej doświadczeni mogą sprawdzić swoje umiejętności podczas zawodów w wędkarstwie spinningowym (20–21 marca) i spławikowym (5–6 czerwca).

HAJDA, NA KOŃ >> Niebawem mijam wieś Nowelice, w której działa stadnina koni, jedna z największych w tej części Polski. Żyje w niej sto sportowych koni szlachetnych i półkrwi. Naukę jazdy prowadzi trzech instruktorów. Zajęcia odbywają się pod gołym niebem albo w krytej ujeżdżalni. Dla wprawnych jeźdźców są organizowane jazdy terenowe po okolicznych łąkach, na dzieci zaś czekają kucyki. A jeśli ktoś obawia się siodła, to może wybrać się na wycieczkę bryczką. W Nowelicach na „konnych” turystów czekają agrogospodarstwa i hotel.

OSTATNI RYBACY >> Na ostatnich kilometrach nurt zwalnia, dokoła podmokłe łąki. Przykładam się do wiosłowania i dopływam do Mrzeżyna leżącego u ujścia Regi. Ponieważ skończyły się wakacje, miejscowości już opustoszała. Pusta jest też szeroka, dzika plaża ciągnąca się prosto na wschód, aż do Rogowa. W porcie rybackim można kupić flądrę, prosto z burty. To prawdziwa gratka, bo rybaków łodziowych na polskim Wybrzeżu jest coraz mniej.

Ujście Regi w Mrzeżynie / Rega-Mündung in Mrzeżyno

ist menschenleer, weil die Sommerferien vorbei sind. Menschenleer ist auch der breite Strand östlich von Rogowo. Im Fischereihafen kann man frische Flundern direkt vom Boot kaufen. An der polnischen Ostseeküste geht die Zahl der Bootsfischer von Jahr zu Jahr zurück.

Informacja turystyczna / Touristeninformation:

ul. Witosa 9 a, tel. (0 91) 387 24 45

Dla kajakarzy: wypożyczalnia – Kajtur, tel. 606 197 652, 091 38 73 722, Wikinger Regi, tel. 501 225 685 i 608 517 859,

Dla wędkarzy: Koło Polskiego Związku Wędkarskiego „Dragon”. Dla miłośników koni: Stadnina Koni „Nowelice”, tel. (0 91) 387 23 71; agroturystyka Bobik, tel. 507 03 36 18, pokoje gościnne Dwie Podkowy, tel. (0 91) 387 06 10, gospodarstwo agroturystyczne U Andrzeja, tel. (0 91) 387 03 01.

Für Kajakfahrer: Ausleihe – Kajtur, Tel. 606 197 652, 091 38 73 722, Wikinger Regi, Tel. 501 225 685 und 608 517 859,

Für Angler: Polnischer Anglerverband „Dragon“. Für Reiseparkfreunde: Pferdegestüt Nowelice: Tel. (0 91) 387 23 71; agroturystyka Bobik, Tel. 507 03 36 18, Gästezimmer „Dwie Podkowy“

Tel. (0 91) 387 06 10, agroturistischer Bauernhof „U Andrzeja“, Tel. (0 91) 387 03 01
www.trzebiatow.pl

Krzysztof Kęciek

Przez Mazowsze pod Grunwald

DURCH MASOWIEN NACH GRUNWALD/TANNENBERG

Przez ziemię mazowiecką potężne wojsko Królestwa Polskiego ciągnęło na wielką wojnę z zakonem krzyżackim. Miejscowości, przez które przechodzili sławni wojownicy, połączycy powstający właśnie Szlak Grunwaldzki.

W grudniu 1409 r. król Władysław Jagiełło, wielki książę litewski Witold i dyncznarze Królestwa postanowili rozprawić się z zakonem krzyżackim i uderzyć w samo serce ich państwa – Malbork. Jako bazę operacji militarnych obrano Mazowsze. Krzyżacy spodziewali się ataku na Pomorze Gdańskie i tam skupili główne siły. Atak w kierunku Malborka zaskoczył wielkiego mistrza i zmusił do stoczenia waliennej bitwy, która zakończyła się dla Krzyżaków katastrofą. Polacy i Litwini gotowali się do wojny niezwykle starannie. Król zarządził łowy w puszcach. Mięso ubitego zwierza polecił solić w beczkach, przesyłać Narwią i Wisłą do Płocka, aby zapewnić żyw-

Im Dezember 1409 beschlossen König Władysław Jagiełło, Großfürst Witold (Vitautas) von Litauen und Würdenträger des Königreiches Polen, sich mit dem Deutschen Orden auseinanderzusetzen und das Herzstück seines Staates Marienburg zu überfallen. Als Basis für militärische Operationen wurde Masowien gewählt. Die Ordensritter erwarteten einen Überfall auf die Pommern und konzentrierten dort ihre Hauptkräfte. Der Überfall in Richtung Marienburg überraschte den Hochmeister und zwang ihn, eine Hauptschlacht auszutragen, die für die Ordensritter mit einer Niederlage endete. Die Polen und die Litauer rüsteten zum Krieg

fot. archiwum Urzędu Gminy Grunwald

ność tysiącom zbrojnych mężczyzn. Jagiełło zlecił też budowę mostu pontonowego do przeprawy przez Wisłę. Miał by to „most spoczywający na łodziach – nigdy przedtem nieoglądany”* – relacjonował w swej kronice krakowski kanonik Jan Długosz.

30 CZERWCA 1410 R. >> Liczne wojsko królewskie wyruszyło o świcie z Kozłowa Biskupiego. Ciągnęło gościćm na Sochaczew i przeprowadziły się przez Bzurę, podążały ku Wiśle. Chorągwie wielkopolskie szły przez Gąbinę i Iłowo ku Czerwińskowi, który wyznaczono na miejsce koncentracji.

sehr sorgfältig. Der König ordnete eine Jagd in den Heiden an. Das Fleisch der erschlagenen Tiere sollte in Fässern gesalzen und auf der Narew und der Weichsel nach Płock befördert werden, um tausende Ritter mit Lebensmitteln zu versorgen. König Jagiełło ließ auch eine Schwimmbrücke bis hin zum Weichselübergang bauen. Es sollte eine „Brücke auf Booten, die vorher niemand gesehen hat“ sein, berichtete der Krakauer Kanoniker Jan Długosz in seiner Chronik.

30. JUNI 1410 >> Die zahlenmäßig starke königliche Streitmacht brach am Morgen aus Kozłów Biskupi auf und zog auf

Klasztor w Czerwińsku / Kloster in Czerwińsk

Tego samego dnia armia dotarła do Czerwińska, tam czekał już gotowy most na łodziach. Król z czołowymi hufcami od razu przeszedł na drugi brzeg rzeki, gdzie zbrojne zastępy rozbijały swoje obozy. W poniedziałek (30 czerwca) pod Czerwińsk nadciągnął też wielki książę Witold na czele zastępów litewsko-ruskich oraz posiłków tatarskich. Hufce Witolda zebraly się wcześniej nad Narwią i lewym brzegiem tej rzeki podążały ku zachodowi. Przez Narew przeprawiły się przy jej ujściu do Wisły pod osłoną kilku chorągwii polskich przysłanych przez Jagiełłę. W ciągu trzech dni, do 2 lipca, pod Czerwińsk ściągnęły chorągwie z wszystkich ziem Królestwa Polskiego, przede wszystkim Wielkopolsanie.

Przeprawa przez Wisłę odbyła się sprawnie. „Wojsko wchodziło na most równymi i porządnymi szyki, wraz z działami, pociągami, końmi i czeladzią obozową. A gdy już wszystkie wojska królewskie po owym moście przeszły, z rozkazu króla rozebrano szybko most i odwieziono do Płocka, zachowując go do późniejszej z powrotem przeprawy”. Liczne wojska rozłożyły się obozami aż po Wolę, Gawarzec, Sedlec, Parlino, Wilkowię i Zarębino. Pod Czerwińskiem znaleźli się mężczyźni z wielu narodów i ludów. Na błoniach ostrzeli mięcze i topory uporczywi w boju Litwini i krzepcy Smoleńszczanie, ćwiczyli się w szyciu z łuków lotni tatarscy jeźdzcy. Wśród różnorodnych namiotów uwijali się liczni zaciężni woje – Czesi, Morawianie, Ślązacy, Miśnieńczycy, zbrojni z Austrii, a nawet Szwajcarzy.

Czerwińsk był starym grodem, sławnym ze swego kościoła i klasztoru miejscem spotkań i modlitw książąt oraz monarchów polskich. W konwencji kanoników regularnych Jagiełło, Witold i najprzedniejsi dygnitarze omawiali wojenne plany. 2 lipca, w święto Nawiązienia NM Panny biskup płocki Jakub odprawił mszę i wygłosił po polsku kazanie dla wojska. Duszpasterz płocki jasno wykazał, że wojna z Krzyżakami jest jak najbardziej sprawiedliwa i słuszna, przez co zapalił serca rycerzy do walki z wrogiem.

einer Landstraße nach Sochaczew und nach der Überquerung der Bzura weiter in Richtung der Weichsel. Großpolnische Banner marschierten über Gąbino und Iłowo in Richtung Czerwińsk, das als Ort für die Truppenkonzentration gewählt wurde. Am selben Tag gelangte das Ritterheer nach Czerwińsk, dort wartete bereits die fertiggestellte Brücke auf Booten. Der König überquerte sofort mit seinen führenden Schlachthaufen die Brücke und erreichte das andere Flußufer, wo die bewaffneten Heerscharen ihre Lager aufschlugen. Am selben Tag kam auch Großfürst Witold mit seinen litauisch-russischen und Tarentruppen bei Czerwińsk an. Die Schlachthaufen von Großfürst Witold versammelten sich früher an der Narew und zogen entlang des Narew-Ufers in den Westen. Sie überquerten die Narew an deren Mündung in die Weichsel unter Deckung durch einige von König Jagiełło gesandte Banner. Innerhalb von drei Tagen, bis zum 2. Juli kamen Banner aus allen Landen des Königreiches Polen, insbesondere aus Großpolen bei Czerwińsk zusammen.

Die Weichselüberquerung erfolgte sehr zügig. Die zahlenmäßig starken Truppen schlugen ihre Lager bis nach Wola, Gawarzec, Sedlec, Parlino, Wilkowię und Zarębino auf. Bei Czerwińsk trafen Ritter aus vielen Nationen, u.a. Litauer, Tataren, Tschechen, Böhmen, Schlesier, Meißen und Ritter aus Österreich und der Schweiz zusammen.

Czerwińsk war eine alte Stadt, berühmt durch die Kirche und das Kloster. Hier trafen sich und beteten polnische Fürsten und Monarchen. König Jagiełło, Großfürst Witold und die namhaftesten Würdenträger besprachen hier ihre Kriegspläne. Am 2. Juli las der Bischof von Płock Jakub die Messe und hielt eine Predigt auf Polnisch für die versammelten Truppen. Er wies nach, dass der Krieg gegen den Ritterorden gerecht und begründet sei, wodurch er die Ritter zum Kampf gegen den Feind anregte.

3. JULI, DONNERSTAG >> Die ausgeruhten königlichen Truppen brachen am Morgen aus Czerwińsk in Richtung Grenze des Deutschordensstaates auf. Sie legten 30 km zurück und schlügen in Żochowo ihr Lager auf. Am Freitag, den 4. Juli legte das Heer eine kürzere Strecke zurück. Die polnisch-litauischen Truppen zählten ca. 29.000 Berittene und 2.500 Mann Fußvolk, begleitet durch 10.500 Treckwagen mit Nachschub an Verpflegung, Kriegsausrüstung, Kanonen und Kugeln. Die Wagen fuhren langsam und verschiedene Strecken, denn eine Treckkolonne wäre über 80 km lang gewesen!

fol. I.Oleندzik

fol. archiwum Urzędu Gminy Grunwald

W CZWARTEK 3 LIPCA >> Wypoczęte wojska królewskie ruszyły rano z Czerwińska ku granicy państwa krzyżackiego. Przebyły ponad 30 km i stanęły na nocny obóz w Żochowie. W piątek, 4 lipca, armia przebyła już krótszy odcinek drogi. Siły polsko-litewskie liczyły ok. 29 tys. konnych i 2,5 tys. pieszych wojowników (liczebność wojsk królewskich przytaczam za Stefanem M. Kuczyńskim). Tak licznej armii towarzyszyło ok. 10.5 tys. wozów taborowych, wiozących prowiant, sprzęt wojenny, armaty, kule. Wozy poruszały się powoli i kilkoma szlakami – jedna kolumna taborowa miałaby przecież ponad 80 km długości!

W SOBOTĘ 5 LIPCA >> Zastępy królewskie rozbily już obóz pod Jeżewem (na północny zachód od Raciąża). Do polskiego monarchy przybyli posłowie węgierscy przysłani przez Zygmunta Luksemburskiego, prosząc o podanie warunków pokoju. Jagiełło postawił warunki umiarkowane, ale i tak nie do przyjęcia dla zakaunu, który nie zamierzał wyrzec się Žmudzi (północnej Litwy).

PO OBIEDZIE 6 LIPCA >> Wojsko ruszyło dalej i zatrzymało się na nocleg w małej wiosce nad Wkrą. Prawdopodobnie był to Bieżuń (obecnie miasteczko w powiecie żuromińskim), gdzie do dziś opowiadają legendy o przemarszu jaglełowych wojów. Posłowie węgierscy zrozumieli, że Polacy i Litwini zamierzają wdrapać się do pruskiej ziemi. Król Władysław zaprowadził posłów węgierskich „na wyniosłe wzgórze, skąd z płaskich i szeroko rozciągających się równin wszystkie wojska polskie i litewskie widzieć można było”. Poruszeni tym widokiem wysłańcy króla węgierskiego odjechali, Jagiełło zarządził zaś swoim próbny alarm, „by wojsko, polskie i litewskie, w poczciu bezpieczeństwa nie rozprzędgó się w sennej bezczynności”.

W PONIEDZIAŁEK 7 LIPCA >> Armia ruszyła dalej, dotarła do wsi Bądzyna (Bądzyna w obecnym powiecie żuromińskim) nad Wkrą i obozowała w tej miejscowości przez dwie doby, czekając na powolne tabory i działa. Był to ostatni postój przed granicą pruską. W środę 9 lipca wojsko polsko-litewskie opuściło Bądzynę, przeszło dwie mile graniczną knięję, zostało za sobą Mazowsze i znalazło się na płaskiej, otwartej równinie, już w państwie krzyżackim. Kiedy wszystkie hufce wyszły z puszczy, rozwinięto 82 chorągwie rycerskie: polskie, litewskie, ruskie, mazowieckie, królewskie oraz wielkich panów. „A gdy zewsząd wzniesione i rozwinięte wionęły proporce, wszystko wojsko zaśpiewało głośno ojcistą pieśń Bogurodzicę”.

5. JULI, SAMSTAG >> Die königlichen Heerscharen schlugen bereits ihr Lager bei Jeżewo (nordwestlich von Raciąż) auf. Der polnische König empfing ungarische Gesandte, die ihn baten, seine Friedensbedingungen zu nennen. Jagiełło bot gemäßigte Bedingungen an, die ohnehin für den Deutschen Orden, der auf Samogitien (Nordlitauen) nicht verzichten wollte, unannehmbar waren.

6. JULI, NACH DEM MITTAGESSEN >> Das Heer zog weiter und machte Station in dem kleinen Dorf Biežuń am Fluss Wkra (heute Kleinstadt im Kreis Żuromin), wo bis heute die Tradition des Durchmarsches des Ritterheeres von König Jagiełło gepflegt wird. Die ungarischen Gesandten sahen ein, dass die Polen und die Litauer in Preußen einrücken wollten. König Jagiełło führte sie auf einen Hügel, von wo aus sie die polnischen und litauischen Truppen überblicken konnten. Von diesem Anblick sehr beeindruckt gingen die Gesandten des ungarischen Königs fort. König Jagiełło ordnete einen Probealarm für die polnischen und litauischen Truppen an.

7. JULI, MONTAG >> Das Ritterheer bewegte sich weiter, gelangte bis zum Dorf Bądzyna am Fluss Wkra (heute im Kreis Żuromin) und lagerte in diesem Ort zwei Tage, wo es auf die sich langsam bewegenden Treckwagen und Kanonen wartete. Das war die letzte Station vor der preußischen Grenze. Am Mittwoch, den 9. Juli verließen die polnisch-litauischen Truppen Bądzyna, zogen zwei Meilen entlang der Grenze, ließen Masowien hinter sich und betraten den Deutschordensstaat. Als alle Truppen die Heide verließen, wurden 82 Banner aus polnischen, litauischen, russischen, mazowieckischen, königlichen und Magnatenrittern gebildet. Das ganze Heer sang das polnische Muttergotteslied „Bogurodzica“.

**Hotel Warmiński w Olsztynie
to nowoczesny obiekt konfe-
rencyjno - biznesowy zloka-
zowany w centrum miasta.**

**Das Hotel Warmiński im
Stadtzentrum von Olsztyn ist
ein modernes Objekt für
Konferenzen und
Geschäftstreffen.**

Do dyspozycji Gości:

- 127 pokoi i 6 apartamentów (łazienka z suszarką, TV-sat, lodówka, stale bezpłatne łącze internetowe),
- Restauracja Bon Appetit - specjały kuchni regionalnej oraz menu na bazie produktów sezonowych wraz ze zmianami pór roku,
- Restauracja Atelier - system prywatnych salek restauracyjnych dostępnych tylko po wcześniejszej rezerwacji
- Klimatyzowane sale wielofunkcyjne wyposażone w sprzęt najwyższej klasy
- Fitness Center z salą do ćwiczeń, sauną i hydromasażem
- Studio fryzur, gabinet masażu
- Podziemny garaż, strzeżony parking

Wykwalifikowany personel oferuje wszechstronną i profesjonalną pomoc przy organizacji wszelkich atrakcji dodatkowych związanych z pobytami szkoleniowymi, konferencyjnymi, integracyjnymi czy wypoczynkowymi.

10-442 Olsztyn, ul. Kołobrzeska 1, tel. 48 89 522 14 00, fax 48 89 533 67 63, www.hotel-warminski.com.pl, hotel@hotel-warminski.com.pl

„U Kazika”

Orawka – miejscowości w Dolinie Czarnej Orawy, jeden z najbardziej malowniczych zakątków Górnnej Orawy położona wzdłuż międzynarodowej trasy Kraków - Jabłonka - Chyżne.

Malownicza okolica z punktami widokowymi na Tatry, Jezioro Orawskie, Babia Góra i Pilsko.

- 2, 3 i 4-osobowe pokoje z łazienkami • sauna, jacuzzi • internet bezprzewodowy • odnowa biologiczna • własny parking • plac zabaw dla dzieci • górska domowa kuchnia • wycieczki krajoznawcze • kuligi i ogniska.

U KAZIKA
Gospodarstwo Agroturystyczne
lub Ośrodek Wczasowo-Kolonijny,
Rehabilitacyjno-Wypoczynkowy

Danuta i Kazimierz Pieronek
34-480 Jabłonka Orawska 115, woj. małopolskie
tel.: 018/265 23 50, fax.: 018/2652349
mob.: 0 608 745 574

www.ukazika.orawka.pl

NAJWIĘKSZY NA SŁOWACJI !!!

No.1

AquaPark

Tatralandia

Liptovský Mikuláš

365 dni
100x

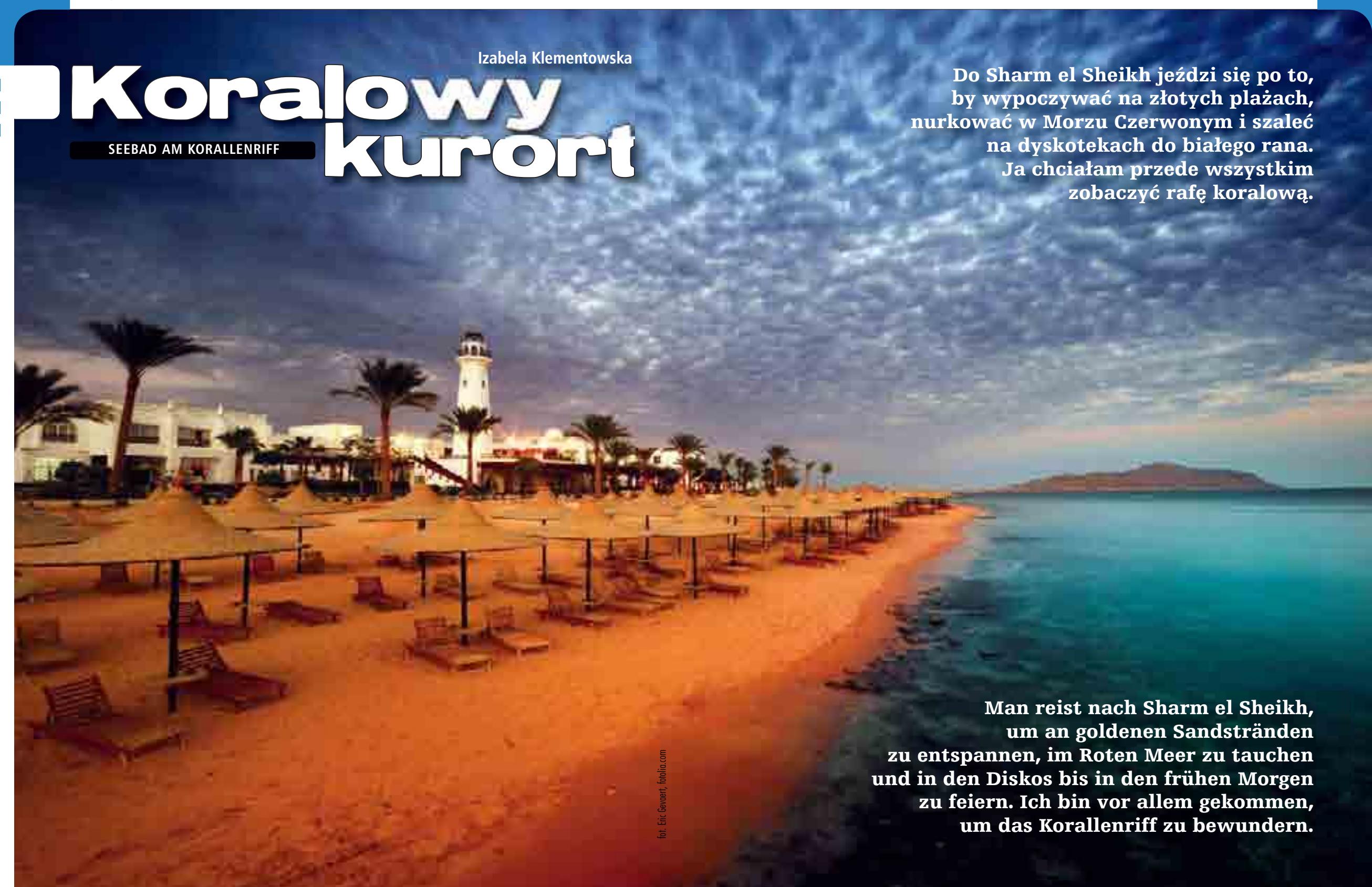
...z nartow prosto do basenu...

ZIMOWE PAKIETY

FIRST MOMENT dla rezerwacji do 31.12.2009	AQUA PAKIET już od 24 €/osoba/noc	AQUA SKI PAKIET już od 30,50 €/osoba/noc

www.tatralandia.sk • e-mail: reservation@tatralandia.sk

TERMALNA
WODA
38 °C

Izabela Klementowska

Koralowy kurort

SEEBAD AM KORALLENRIFF

**Do Sharm el Sheikh jeździ się po to,
by wypoczywać na złotych plażach,
nurkować w Morzu Czerwonym i szaleć
na dyskotekach do białego rana.
Ja chciałam przede wszystkim
zobaczyć rafę koralową.**

foto: Eric Gevaert, fotolia.com

**Man reist nach Sharm el Sheikh,
um an goldenen Sandstränden
zu entspannen, im Roten Meer zu tauchen
und in den Diskos bis in den frühen Morgen
zu feiern. Ich bin vor allem gekommen,
um das Korallenriff zu bewundern.**

Po raz pierwszy do Sharm el Sheikh trafiłam przez przypadek. Dotychczas preferowałam kontynentalny Egipt z Hurghadą i Marsa el Alam na cele. Kiedy wreszcie zdecydowałam się na urlop, okazało się, że w biurze podróży mogą zaoferować tylko wyjazd do Sharm el Sheikh. „Nowe miejsce, nowe przygody” – pomyślałam. I dobrze zrobiłam. Tak mi się spodobało, że kurort położony w południowo-wschodniej części półwyspu Synaj odwiedziłam jeszcze dwa razy.

Lądowanie w mieście było bardzo ekscytujące. O świcie z okien samolotu rozpościerał się widok na górę Synaj zatopioną w czerwonym słońcu. Dla jednych widok kiczowy, ale mnie chwycił za serce. Samolot dwa razy łagodnie zakręcił nad górami i od strony morza usiadł na lotnisku.

PLAŻE I RAFA KORALOWA >> Nad Sharm el Sheikh góruje meczet wybudowany w 2007 r. – ogromna świątynia łącząca nowoczesną formę z tradycją muzułmańską. Miasto przypomina labirynt. Jeździ się po nim równoległymi ulicami, nawracając co kilkaset metrów. Typowych skrzyżowań należy szukać jedynie w starej, zachodniej części kurortu. Wzdłuż całego wybrze-

Zum ersten Mal führte mich der Zufall nach Sharm el Sheikh. Bisher habe ich das kontinentale Ägypten mit Hurghada und Marsa el Alam bevorzugt. Als ich endlich beschlossen habe Urlaub zu machen, konnte mir das Reisebüro nur Sharm el Sheikh anbieten. „Neue Orte, neue Abenteuer“, dachte ich. Und das war eine gute Entscheidung. Es hat mir dort so gut gefallen, dass ich das Seebad im südlich-östlichen Teil der Halbinsel Sinai noch zweimal besucht habe.

Schon die Landung in der Stadt war sehr aufregend. Am Morgen bot sich mir aus dem Flugzeugfenster ein wunderschöner Blick auf das Sinai-Gebirge in roter Sonne. Dieses Bild mag für manche kitschig sein, aber für mich war es ergreifend.

STRÄNDE UND KORALLENRIFF >> Über Sharm el Sheikh ragt eine im Jahre 2007 errichtete Moschee empor; der riesige Sakralbau verbindet moderne Form mit moslemischer Tradition. Die Stadt mit parallel verlaufenden Straßen sieht wie ein Labyrinth aus. Typische Straßenkreuzungen sind nur in dem alten, westlichen Stadtteil zu finden. An der ganzen Küste entlang erstrecken sich Sandstrände mit einem Korallenriff fast in

fot. Eric Gervert, fotolia.com, I.Klementowska

żą rozciągającą się piaszczyste plaże z rafą koralową dostępną niemal na wyciągnięcie ręki. Przy nich zaś hotel za hotelem. Każdy przystosowany do potrzeb nawet najbardziej wybrednego turysty. Zadbano również o wszelkie wygody na przyhotelowych plażach: prysznice, toalety, bary i leżaki z parasolami (ustawione tak, by nie było tłoczno) – należą do standardu. Na szczęście na mojej plaży była również wypożyczalnia sprzętu do nurkowania. Zestawy do snorkingu, czyli nurkowania z maską, fajką i pletwami, można dostać na każdym rogu. W tej części Morza Czerwonego żyje 250 gatunków koralowców i 1000 gatunków ryb.

Ponad 40 szkół i baz nurkowania (dysponujących łącznie ponad 200 łodziami) organizuje wyprawy, których celem jest oglądanie podwodnego świata. Aby nie spacerować po rafie koralowej przy samej plaży, do morza schodzi się biało-niebieskim plastikowym chodnikiem. Nagle rafa koralowa osuwa się kilkadziesiąt metrów w dół, a my wpadamy w mgłowicę różnorodnych ryb – żółto-niebieskie, czerwone, w kropki, w paski, z ogromnymi wyłupiastymi oczami, z wystającymi szczękami. Nie ma co się lękać głębokości, ponieważ słona woda wypycha nurków na powierzchnię. Gdy schodzimy głębiej, oprócz zapierających dech w piersiach kształtów i kolorów rafy koralowej ogromne wrażenie wywołuje wszechobecna cisza. To dla niej nurek bezdechowy Jacques Mayol schodził coraz głębiej. „Chcę poczuć się jednością z otaczającą naturą” – mówił.

Amatorom snorkingu i nurkowania mogę polecić wycieczkę statkiem do morskiego parku narodowego Ras Muhammad położonego na zachód od centrum miasta. O urodzie tego miejsca, często nazywanego perłą w koronie Morza Czerwonego, decydują

Griffnähe. An den Stränden steht ein Hotel neben dem anderen. Jedes Hotel erfüllt die Erwartungen auch der anspruchsvollsten Gäste. Auch die Hotelstrände bieten allen Komfort an. Duschen, Toiletten, Bars und Liegen mit Schirmen gehören zum Standard. Auf meinem Strand gab es auch eine Tauchgerät-Ausleihe. Die Schnorchelausrüstung ist an jeder Ecke zu kaufen. In diesen Gewässern des Roten Meeres leben 250 Arten von Korallenarten und 1000 Fischarten. Mehr als 40 Tauchschulen und -zentren organisieren Tauchtouren, um die eindrucksvolle Unterwasserlandschaft zu bewundern. Um nicht auf dem Riff laufen zu müssen, führt ein weißblauer Kunststoffsteg ins Meer. Geht man noch tiefer, ist neben den atemberaubenden Formen und Farben des Korallenriffs auch die allgegenwärtige Stille beeindruckend. Sowohl Schnorchlern als auch Tauchern kann ich eine Kreuzfahrt zu dem Seenationalpark Ras Muhammad westlich vom

Stadtzentrum empfehlen. Dieser einzigartige Ort, oft Perle in der Krone des Roten Meeres genannt, ist durch riesige Korallenwände und große Fischkolonien bekannt. Sehr beeindruckt war ich auch von dem am Hauptstrand des Parks befindlichen Riff mit pelagischen Fischen, Walhaifischen und Barakudas.

DIE FARBEN DES ORIENTS >> In Sharm el Sheikh gibt es genug Tauchplätze für Monate, wenn nicht Jahre. Doch diese Stadt hat nicht nur schöne Strände und unentdeckte Meerestiefen zu bieten. Nach ganztägigem Schwimmen im Meer empfiehlt es sich, den Old Market (Sharm al-Maja) zu besuchen, wo neben eigens für Touristen gefertigten Schmucksachen und Imitationen von Korallenriffen einzigartige Mitbringsel angeboten werden. Auf diesem Markt verkaufen die Beduinen ihre Produkte, u.a. Kamelhäute. Ich habe mir einen handgemachten Armband aus Kamelknochen zugelegt. Ohne feilschen ging es nicht, womit ich dem Verkäufer eine große Freude bereitete. Der Old Market riecht auch nach Gewürzen: Zimt, Curry und Safran.

Richtig fein shoppen kann man im Touristenstadtteil Naama Bay. An den Straßen stehen Luxushotels und Geschäfte mit sehr teurem Schmuck, orientalischen Teppichen und typischen Mitbringseln. Es gibt hier auch viele Kneipen, Restaurants und Bars, wo man Wasserpfeife rauchen, essen, trinken und bis in den frühen Morgen tanzen kann. Eines großen Zuspruchs erfreuen sich bei Touristen Hard Rock Cafe, Planet Hollywood, Casino Royale und Little Budda. Sharm el Sheikh hat viele Gesichter, die es wert sind, sie kennen zu lernen.

Dojazd: samolotem

Kiedy jechać: najlepiej w marcu lub wrześniu, wówczas temperatura powietrza i wody wynosi średnio 26 °C

Wiza: na lotnisku kosztuje 15 USD

Warto wiedzieć: nie wolno wywozić koralów i muszli, od turystów oczekuje się bakszsu, czyli napiwków

Ceny: wypożyczenie sprzętu do nurkowania – 20–30 USD za dzień

Anfahrt: mit Flugzeug

Wann fahren: am besten im März oder September, wo die durchschnittliche Luft- und Wassertemperatur 26 °C beträgt

Visum: am Flughafen kostet 15 USD

Wissenswert: Korallentiere und Muscheln dürfen nicht ausgeführt werden. Von Touristen wird ein Trinkgeld (Bakschisch) erwartet

Preise: Tauchgerät-Ausleihe 20–30 USD/Tag

www.charactersofegypt.com, www.egypt.travel.com

fot. J. Olszak

NAJWIĘKSZE SPOTKANIE BRANŻY U PROGU SEZONU TURYSTYCZNEGO

- Ponad 10 tysięcy odwiedzających z kraju i zagranicy
- Wśród wystawców: narodowe i regionalne organizacje promocji turystycznej, touroperatorzy, biura podróży, agencje turystyczne, baza turystyczna, przewoźnicy

Autorski program targów:

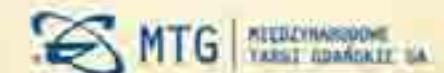
- work shop, study tour, konferencje
- Gieldy: Hoteli, Pensjonatów i Agroturystyczna
- Salony: turystyki biznesowej i turystyki uzdrowiskowej
- Konkurs o Medal Mercurius Gdańskensis na najlepszy produkt turystyczny, katalog, serwis www, kampanię promocyjną

Kompleksowy projekt wystawienniczy:

KAJAK EXPO Salon Łodzi Turystycznych i Rekreacyjnych

EVENT EXPO Salon Organizatorów Imprez

NORDBIKE Salon Rowerowy

ul. Beniowskiego 5, 80-382 Gdańsk

Dyrektor Projektu GTT: Dorota Sołochewicz

tel./ fax 58 554 92 04

dorota.solochewicz@mtgsa.com.pl

www.gtt.pl

TEKST PROMOCYJNY

Uzdrowisko z tradycjami

Urzekające krajobrazy, ciekawe imprezy i ponad 170-letnie doświadczenie w leczeniu różnych schorzeń sprawiają, że Busko-Zdrój jest doskonałe zarówno na weekendowy wypad, jak i na dłuższy wypoczynek.

Busko-Zdrój leży w południowo-wschodniej części Polski w województwie świętokrzyskim, w regionie zwanym Ponidzie. Początki Buska sięgają epoki średniowiecza. Wówczas to legendarny właściciel Buska – rycerz Dersław – sprowadził siostry norbertanki. To dzięki starańiom zakonnic w 1287 r. z rąk Leszka Czarnego Busko otrzymało prawa miejskie. Obecnie miasto jest znanym uzdrowiskiem, które dzięki bogatym złożom wód siarczkowych i jodkowo-bromkowych od ponad 170 lat skutecznie leczy kuracjuszy z kraju i zagranicy. Co roku Busko-Zdrój odwiedza ponad 50 tys. kuracjuszy i turystów, wielu od lat korzysta z buskiej oferty zabiegów leczniczych. W uzdrowisku są leczone schorzenia reumatyczne, pourazowe, neurologiczne, skórne, układu krążenia, a także cywilizacyjne. Wykonuje się tu ponad 60 rodzajów różnych zabiegów, które skutecznie łączą dobrotynne działanie wód leczniczych i borowin z działaniem nowoczesnej aparatury leczniczej. Ważną część buskiej oferty stanowią również zabiegi spa i wellness oraz medycyna estetyczna.

Bogatą ofertę leczniczą, spa i wellness uzupełniają liczne imprezy kulturalne, wśród których każdy znajdzie coś dla siebie. Międzynarodowy Festiwal Muzyczny im. Krystyny Jamroz (na przełomie czerwca i lipca) czy Lato z Chopinem (w lipcu) od lat ściągają do Buska-Zdroju licznych melomanów. Miłośnicy folkloru z kolei tłumnie

KURORT MIT TRADITION

Sanatorium Marconi / Kurhaus Marconi

fot. Sanatorium Włodzianz J.Kuk

Mit seinen reizvollen Landschaften, interessanten Events und über 170jähriger Erfahrung bei der Behandlung verschiedener Krankheiten ist Busko-Zdrój sowohl für Wochenendaufenthalte als auch einen längeren Urlaub zu empfehlen.

Busko-Zdroj liegt in Südostpolen in der Woiwodschaft Świętokrzyskie, in der Ponidzie-Region. Die Anfänge von Busko reichen bis ins Mittelalter zurück. Damals brachte der legendäre Ortsbesitzer, der Ritter Dersław, die Nonnen des Prämonstratenserordens nach Busko. Auf Betreiben der Nonnen erhielt

fot. J.Kuk

przybywają na majowe Międzynarodowe Buskie Spotkania z Folklorem. W zaciszu parku zdrojowego oglądają występy kapel i solistów ludowych prezentujących bogactwo polskiego folkloru. Pod koniec maja odbywa się Ogólnopolski Festiwal im. Wojtka Belona „Niechaj zabrzmi Bukowina”.

W promieniu 50 km od Buska-Zdroju nie ma przemysłu szkodliwego dla środowiska. Dzięki temu zachowało się wiele unikalnych w skali Europy okazów przyrody, takich jak Rezerwat „Zimne Wody” słynący ze wspaniałych kryształów gipsu w kształcie jaskólczych ogonów czy też „Owczary” z jedynym śródlądowym stanowiskiem rupii morskiej. Liczne szlaki tematyczne oraz ścieżki rowerowe zachęcają do odkrywania tajemnic zarówno Buska-Zdroju, jak i całego Ponidzia. Na szlakach odnajdziemy liczne ślady historii i tradycji. Natomiast w lokalnych restauracjach i gospodarstwach agroturystycznych poznamy smak potraw i trunków typowych dla tego regionu, tj. silesicką gęzę, zawijańca drożdżowego z truskawkami lub wino spod Kapturowej Góry. Podczas wędrówki pragnienie najlepiej ugasi woda mineralna „Buskowianka” produkowana przez „Uzdrowisko Busko-Zdrój” S.A. od 1960 r.

Z myślą o zwolennikach aktywnego wypoczynku zostaną zagośpadowane tereny rekreacyjne wokół zbiorników wodnych w Radzanowie. Szybsze dotarcie do miejsc warty zobaczenia umożliwi powstający właśnie miejski dworzec autobusowy przy ul. Waryńskiego. Aby miasto było jeszcze piękniejsze, w najbliższym czasie będzie realizowany projekt rewitalizacji centrum Buska-Zdroju. Obejmie ona modernizację buskiej promenady łączącej rynek z częścią zdrojową miasta.

To tylko niektóre z atrakcji, jakie ma do zaoferowania Busko-Zdrój. Z pewnością każdy znajdzie tu coś dla siebie.

Do zobaczenia w Busku-Zdroju!

Łowczka Wojtka Belona przed budynkiem Buskiego Samorządowego Centrum Kultury Wojtek-Belon-Bank vor dem Gebäude des Selbstverwalteten Kulturzentrums in Busko

Kąpiel solno-algowa
Solz- und AlgenbadBuskie Spotkania z Folklorem
Folkloretreffen in Busko

Busko 1287 das Stadtrecht. Heute ist die Stadt ein bekannter Kurort mit reichen sulfid- sowie jod- und bromhaltigen Heilquellen, mit denen Kurgäste aus dem In- und Ausland seit über 170 Jahren wirksam behandelt werden. Jedes Jahr wird Busko von mehr als 50.000 Kurgästen und Reisenden besucht, viele von ihnen nehmen bereits seit Jahren verschiedene Behandlungsmaßnahmen in Anspruch. In Busko werden posttraumatische, neurologische, Rheuma- und Hautkrankheiten, Kreislaufstörungen sowie Zivilisationskrankheiten behandelt. Hier werden auch 60 verschiedene Behandlungsmaßnahmen durchgeführt, die die Heilwirkung von Wässern und Moor mit moderner medizinischer Apparatur verbinden. Das Kurort-Angebot umfasst auch Spa und Wellness sowie die Schönheitsmedizin.

Das reichhaltige Angebot von Behandlungsmaßnahmen, Spa und Wellness runden zahlreiche Kulturevents ab. Die Internationalen Krystyna-Jamroz-Musikfestspiele (Ende Juni, Anfang Juli) oder der Sommer mit Chopin (Juli) ziehen seit Jahren viele Musikfreunde nach Busko-Zdrój an. Folklorefreunde nehmen am Internationalen Folklore-Treffen in Busko im Mai teil.

Im Umkreis von 50 km von Busko-Zdrój ist keine umweltschädliche Industrie angesiedelt. So können hier viele unter Naturschutz stehende Arten von Fauna und Flora bewundert werden, u.a. im Naturschutzgebiet „Ciemne Wody“ und „Owczary“. Liebhabern der Aktivferholung stehen in der Ponidzie-Region zahlreiche Wander- und Radwege zur Verfügung. Herzlich willkommen in Busko-Zdrój!

Dojazd: autobusami PKS lub samochodem
Informacja turystyczna: ul. Mickiewicza 22, Busko-Zdrój; tel. 0 41 370 10 22
Anfahrt: mit Bus / Auto
Touristeninformation: ul. Mickiewicza 22, Busko-Zdrój; Tel. 0 41 370 10 22
 ul. Mickiewicza 10, 28-100 Busko-Zdrój
Adres / Anschrift: Urząd Miasta i Gminy w Busko-Zdrój,
 ul. Mickiewicza 10, 28-100 Busko-Zdrój
 tel. 0 41 370 52 00, faks 0 41 370 52 90
www.busko.pl

Jasna Góra / Kloster auf Jasna Góra

Miasto wielu możliwości

CZĘSTOCHOWA – STADT VIELER MÖGLICHKEITEN

Częstochowa, nazywana duchową stolicą Polski, jest otwarta na świat i nowoczesna. Turyście oferuje 1001 możliwości spędzania czasu wolnego.

Jest jednym z największych ośrodków pielgrzymkowych świata chrześcijańskiego. Każdego roku ok. 4,5 mln ludzi przyjeżdża do klasztoru ojców paulinów na Jasnej Górze, by zobaczyć cudowny obraz Matki Bożej Częstochowskiej – ikonę Czarnej Madonny.

KULTURA WYŻSZA I ALTERNatywna >> Miasto, którego historia sięga XIII w., łączy tradycję z nowoczesnością (jej przejawem są m.in. rozwinięta infrastruktura oraz bogate zaplecze społeczno-ekonomiczne). Najcenniejszym zabytkiem jest klasztor jasnogórski z kaplicą Matki Bożej, bazyliką, unikalnym skarbem, Kaplicą Pamięci Narodu, salą rycerską, golgotą i okazałą wieżą widokową. Poza tym nie brak tu muzeów (np. Częstochowskie, Historii Kolei, Produkcji Zapałek) oraz galerii (Miejska Galeria Sztuki, Galeria Zachęty, Ośrodek Promocji Kultury „Gaude Mater”). Jest też teatr, filharmonia i nowoczesne planetarium. W takiej mnogości atrakcji każdy turysta znajdzie coś dla siebie – zarówno miłośnicy kultury wysokiej, jak i alternatywnej. Zainteresowani archeologią zapewne odwiedzą cmentarzysko kultury łużyckiej w rezerwacie archeolo-

Częstochowa, auch als geistige Hauptstadt Polens bezeichnet, ist eine weltoffene und moderne Stadt. Es bietet seinen Gästen 1001 Möglichkeiten der Freizeitgestaltung.

Es ist eines der wichtigsten Wallfahrtsorte der christlichen Welt. Jedes Jahr besuchen ca. 4,5 Mio. Menschen das Paulinerkloster Jasna Góra, um das wundertätige Bild der Muttergottes von Częstochowa, die Ikone der Schwarzen Madonna zu sehen.

HOHE UND ALTERNATIVKULTUR >> Die Stadt, deren Geschichte bis in das 13. Jh. zurückreicht, verbindet die Tradition mit der Modernität (davon zeugt u.a. die gut ausgebauten Infrastrukturen). Das wertvollste Denkmal ist das Kloster Jasna Góra mit der Kapelle der Muttergottes, der Basilika, der Schatzkammer, der Kapelle des Nationalen Gedenkens, der Golgota, dem Rittersaal und dem Aussichtsturm. Darüber hinaus gibt es in Częstochowa einige Museen (u.a. das Eisenbahn- und das Streichhölzer-Museum), einige Galerien, ein Theater, eine Philharmonie und ein modernes Planetarium. Liebhaber sowohl der hohen als auch der Alternativkultur finden hier etwas für sich. Archäologie-Liebhaber besuchen den Friedhof der Lausitzer Kultur

Park Staszica z budynkiem dawnego obserwatorium astronomicznego
Staszic-Park vor der ehemaligen Sternwarte

gicznym, czytelnicy poezji – zobaczą zbiór pamiątek po wybitnej poetce Halinie Poświętawskiej. Dla turystów fascynujących się techniką nie lada gratką będzie wizyta w zabytkowej zapalczarni, w której jest prezentowany proces produkcji polskich zapałek. To właśnie w Częstochowie obejrzymy prace Tadeusza Kantora, Zdzisława Beksińskiego, Jerzego Dudy-Gracza i innych współczesnych artystów. Kulturalną wizytówką miasta są cieszące się dużym zainteresowaniem publiczności imprezy plenerowe, tj. najsłynniejsze w kraju dożynki oraz Noc Kulturalna, a także duże przedsięwzięcia artystyczne – Międzynarodowy Festiwal Muzyki Sakralnej „Gaude Mater”, Festiwal Wiolinistyczny im. Bronisława Hubermana czy Międzynarodowe Biennale Miniatury.

CZYNNE NA ŁONIE NATURY >> Częstochowa położona w malowniczej części Jury Krakowsko-Częstochowskiej zachęca do wypoczynku w otoczeniu pięknych krajobrazów. Rezerwaty chroniące rzadkie gatunki roślin i zwierząt, jurajskie wzgórzania, skały oraz jaskinie oferują niezliczone możliwości aktywnego spędzania czasu wolnego. Walory przyrodnicze Częstochowy i okolic można poznawać podczas trekkingu i spływów kajakowych Wartą. Oprócz szlaków rowerowych i konnych na zwołankach aktywnego wypoczynku czekają: szkoły wspinaczkowe, ekskluzywne pole golfowe oraz tor offroadowy. Z kolei wodniacy mają do wyboru: rejsy po zalewie w Poraju, łodzie żaglowe, jachty kabinowe, kajaki i deski surfingowe.

Dojazd: samochodem, pociągiem lub samolotem

Anfahrt: mit Auto / Bahn oder Flugzeug

Miejskie Centrum Informacji / Städtisches Informationszentrum:

Aleja Najświętszej Marii Panny 65, 42-217 Częstochowa,
tel. (034) 368 22 50, e-mail: mci@czestochowa.um.gov.pl,
www.czestochowa.pl

im archäologischen Schutzgebiet. An der Technik interessierte Besucher können eine Streichhölzerfabrik besichtigen. In Częstochowa sind Arbeiten von Tadeusz Kantor, Zdzisław Beksiński, Jerzy Duda-Gracz und anderen Gegenwartskünstlern zu sehen. Eine Kultur-Visitenkarte der Stadt sind viel besuchte Openair-Events wie die Internationalen Sakralmusikfestspiele „Gaude Mater“, das berühmteste Erntefest in Polen, die Huberman-Violinfestspiele, die Internationale Miniaturen-Biennale oder die Kulturnacht.

AKTIV IN DER NATUR >> Częstochowa liegt im malerischen Teil der Hochebene von Krakau und Częstochowa. Naturschutzgebiete mit raren Fauna- und Floraarten, die malerische Hochebene mit zahlreichen Felsen und Höhlen bieten unbegrenzte Möglichkeiten einer aktiven Freizeitgestaltung. Die Naturschätze von Częstochowa und Umgebung können beim Trekking und auf Kajaktouren auf der Warthe entdeckt werden. Neben Rad- und Reitwegen warten auf Freunde der aktiven Erholung auch Bergsteiger-Schulen, ein exklusiver Golfplatz und eine Offroad-Rennbahn. Wassersportfreunden stehen auf dem Stausee Segeljachten, Paddelboote und Surfboards zur Verfügung.

Ruiny zamku w Mirowie na Jurze / Mirów, Burgruine

Półwysep różnorodności

DIE KRIM – DIE COTE D'AZUR DES OSTENS

Mirek & Magda
Osip-Pokrywka

Krym to fascynujący i ciągle tajemniczy zakątek Europy. Skrywa piękne plaże ukryte w skalistych zatokach, góry z licznymi jaskiniami i wąwozami, legendarne stepy i zabytki będące niemyimi świadkami historii.

Die Krim ist ein faszinierender und immer noch geheimnisvoller Winkel Europas. Sie besitzt schöne, in felsigen Buchten eingebettete Strände, Berge mit zahlreichen Höhlen und Schluchten, legendenumwobene Steppen und Baudenkmäler als stumme Zeugen der Geschichte.

Można tu robić wszystko: zwiedzać, chodzić po górach, łowić ryby, obserwować ptaki, nurkować, szaleć na desce surfingowej lub po prostu wylegiwać się na plaży. No i kosztować wyśmienite wi-na krymskie wprost z Massandry, Słonecznej Doliny, Inkermana lub Nowego Świata (to adresy najlepsze z najlepszych).

PLAŻE I MORZE >> Wspaniały klimat i ciepłe morze – to największe atrakcje Krymu. Rajem dla miłośników kąpieli wodnych i słonecznych jest tzw. JBK (Jużnyj Bierieg Kryma), życzny pas na południu półwyspu, ciągnący się od Sewastopola na zachodzie i do Teodozji na wschodzie. Bujna roślinność i bliskość gór, które skutecznie powstrzymują nadciągające od strony stepów chmury, powodują, że można się tu poczuć jak na riwierze włoskiej lub francuskiej. Każdy znajdzie coś dla siebie: piękne plaże, lazurowe lub szmaragdowe morze, palmy, winorośle, świetne restauracje, kluby, hotele, pałace. Na szczęście wszystkie te atrakcje są stosunkowo tanie – a to duży plus ukraińskiej riwierii.

Sie können hier alles machen: besichtigen, bergwandern, angeln, Vögel beobachten, tauchen, windsurfen oder am Strand faulenzen. Und köstliche Krim-Weine direkt aus Massandra oder Inkerman trinken.

STRÄNDE UND DAS MEER >> Herrliches Klima und warmes Meer – das ist die größte Attraktion der Krim. Ein Paradies für Liebhaber des Wasser- und Sonnenbades ist die sog. JBK (Južnyj Biereg Krima), ein fruchtbarer Bodenstreifen im Süden der Halbinsel, der sich von Sewastopol im Westen bis nach Feodossija im Osten erstreckt. Dank der üppigen Pflanzenwelt und der Nähe des Gebirges, das die von den Steppen heranziehenden Wolken fernhält, können Sie sich hier wie an der italienischen oder französischen Cote d'Azur fühlen. Jeder findet hier etwas für sich: schöne Strände, blaugrünes Meer, Palmen, Weinstöcke, ausgezeichnete Restaurants, Klubs, Hotels und Schlösser. Zum Glück sind all diese Attraktionen relativ preiswert, was ein großer Vorteil der ukrainischen Cote d'Azur ist.

fot. Mirek & Magda Osip-Pokrywka

Nadmorski deptak w Jaltie / Jalta, Uferpromenada

Zamek Jaskółcze Gniazdo / Krim, Schwalbennest

KURORT ZWISCHEN BERGEN >> Die inoffizielle Hauptstadt der Krim-Küste ist Jalta. Trotz felsiger und ziemlich schmaler Strände wird die Stadt jedes Jahr von hundertausenden Touristen besucht. Am liebsten spazieren sie auf der langen Uferpromenade, die abends beleuchtet ist. Es empfiehlt sich, am Tag eine Kreuzfahrt zu machen. Der schönste Blick auf den Kurort mitten im Gebirge bietet sich vom Gipfel des Aj-Berges.

IKONE DER KRIM >> Sie können von Jalta aus eine Kreuzfahrt nach Gaspra machen, wo sich das Schloss Schwalbennest befindet. 1912 wurde die an diesem Ort stehende Villa der russischen Millionärin Rachmanowa von dem deutschen Öl-Millionär Baron von Steingel gekauft. Er liess die Villa abreißen und an ihrer Stelle ein Schloss bauen. Heute kann das etwa 40 m über dem Meer auf einer Klippe stehende Schwalbennest nur von außen bewundert werden. Dieses auf Plakaten und Ansichtskarten abgelichtete Bild ist eine Touristen-Visitenkarte der Krim.

DIE SEHENSWERTESTEN STÄDTE >> An der Südküste liegt der kleine und sehr malerische Ort Gurzuf mit Holzhäusern, Steindächern und reizvollen Buchten, die Tschechow sehr liebte. Die sehenswertesten Städte in dieser Region sind: Alupka mit dem Woronzow-Palast (während der Jalta-Konferenz wohnte hier u.a. Winston Churchill), das mit Jalta rivalisierende Seebad Alushta (weniger Touristen, niedrigere Preise) und Feodossija. Die letztgenannte Stadt ist berühmt durch ihre breiten Strände und das interessante Museum für den Maler des Meeres Ivan Aivasowski.

fot. Mirek & Małgorzata Osip-Połczyńska

Eupatoria – ulica Nabereżna / Eupatoria, Naberežna-Strasse

fot. Mirek & Małgorzata Osip-Połczyńska

KURORT MIĘDZY GÓRAMI >> Niepiasą stolicą krymskiego wybrzeża jest Jałta. Mimo że plaże są tu kamieniste i dość wąskie, to i tak co roku przez miasto przewijają się setki tysięcy turystów. Ich ulubionym miejscem spacerowym jest długi nadmorski deptak. Wieczorem promenada lśni światłami, a z licznych knajpek i klubów dobiera się muzyka. W dzień warto się wybrać na wycieczkę statkiem spacerowym. Duże wrażenie robi widok miasta z perspektywy morza. Najpiękniejsza panorama kurortu z trzech stron otoczonego górami roztača się ze szczytu Aj-Petri.

IKONA KRYMU >> Z Jalta można popłynąć statkiem w stronę Gaspry, gdzie wznosi się Jaskółcze Gniazdo, miniaturowy strzelisty zamek zawieszony na 38-metrowym skalnym urwisku. W 1912 r. stojącą na jej miejscu willę rosyjskiej milionerki Rachmanowej kupił niemiecki potentat naftowy baron von Stengel. Willę zburzył, a wzniósł zamek imitujący rycerską fortecję. Wszystko zaś dla kochanki... Dziś Jaskółcze Gniazdo można oglądać jedynie z zewnątrz po pokonaniu kilkuset schodków. Warto, bo widok z góry jest niezrównany. Oglądający mają wrażenie, że się patrzy na morze z lotu ptaka albo z... gniazda. Ten właśnie widok, wielokrotnie przedstawiany na plakatach, obrazach i widokówkach, stał się turystyczną reklamówką Krymu.

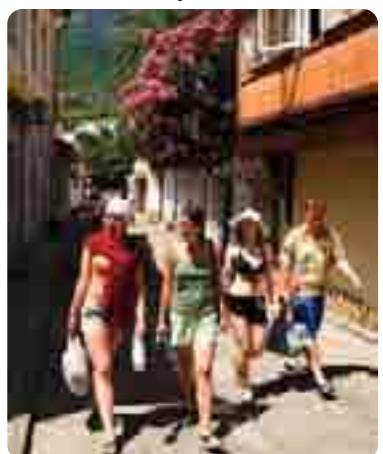
NAJCIEKAWSZE MIASTA >> Na południowym wybrzeżu leży maleńki i bardzo malowniczy Gurzuf z drewnianymi domkami, kamiennymi daczami i uroczymi zatoczkami, które uwielbiał Czechow. Najciekawszymi miastami w tym regionie są: Alupka z pałacem Woroncowa (podczas konferencji jałtańskiej mieszkał w nim m.in. Winston Churchill), rywalizujący z Jałtą kurort Alushta (mniej turystów, niższe ceny) i Teodozja. To ostatnie miasto godne jest naszej uwagi ze względu na wspaniałe szerokie plaże i niezwykle ciekawe muzeum poświęcone Iwanowi Ajwazow-

Plaża w Jałcie / Strand in Jalta

WEIT WEG VON DER ZIVILISATION >> Auf der Halbinsel Tarchankut im Westen der Krim finden Sie Ruhe weit weg vom Strandlärm. Zum Glück wird sie noch nicht viel besucht, so dass sie Backpacker-Reisende mit Zelten anzieht. In den nahegelegenen Buchten wurden einst Schiffe von Piraten überfallen, ihre Wracks sind heute eine Herausforderung für Taucher. Tarchankut ist auch ein Mekka für Naturforscher, Speläologen, Wandkletterer und Taucher. Die Halbinsel, wo viele berühmte Filme wie „Piraten des 20. Jahrhunderts“ gedreht wurden, verspricht ein großes Abenteuer.

W drodze do willi Czechowa w Gurzufie
Unterwegs zur Tschechow-Villa in Gurzuf

fot. Mirek & Małgorzata Osip-Połczyńska

Dojazd: samochodem (z Warszawy 800 km), paliwo 30 proc. tańsze niż w Polsce; samolotem (bilet w obie strony od 2500 zł) lub czarterem z dobrym biurem podróży (bilet w obie strony 800–1200 zł)

Ceny: bilety wstępne do atrakcji turystycznych 1–10 zł; rejs statkiem spacerowym 15–20 zł za godzinę; obiad w barze od 5 zł.

Noclegi: bardzo bogata oferta noclegowa, od prywatnych kwater (od 15 zł/os./doba), przez campingi (5–80 zł/2 os. + auto), najtańsze hotele (ok. 50 zł za dwójkę).

Anfahrt: mit Auto ist es am billigsten (von Warschau 800 km), Kraftstoff kostet 30% weniger als in Polen; mit Flugzeug ist es am teuersten, Hin- und Rückflug kosten 2 500 PLN.

Preise: Eintrittskarten für Sehenswürdigkeiten 1–10 PLN,

Kreuzfahrt ca. 15–20 PLN/Stunde, Mittagessen in der Bar 5–25 PLN

Übernachtung: sehr reiches Übernachtungsangebot: Gästezimmer (ab 15 PLN/Tag/Person), Campingplätze (5 bis 80 PLN/Tag für 2 Personen + Auto), billige Hotels (ca. 50 PLN für ein Doppelzimmer)

Touroperator kierunków wschodnich

- **KRYM** – samolotem – chartery z Warszawy,
- **NOWOŚĆ! REJS NA KRYM**
  - po Dnieprze i Morzu Czarnym
  - wyjazdy sanatoryjne,
- **TRUSKAWIEC** – na Ukrainie,
- **DRUSKIENNIKI** i Palanga na Litwie,
- **ODESSA** – wczasy i pobyt lecznicze,
- **SOCZI** - wczasy w Rosji,
- wyjazdy krajowe: w górach, nad morzem, i jeziorach,
- kolonie i obozy młodzieżowe,
- wczasy i wycieczki.

15 Lat doświadczenia

LAUREAT PROGRAMU „Latam z Katowic”

- Touroperator nowego kierunku roku 2005 – nagroda ufundowana przez: Międzynarodowy Port Lotniczy Katowice za wypromowanie nowego kierunku na polskim rynku
- **KRYMU SAMOLOTEM**

BIURO TURYSTYKI "JOANNA"

UL. PIŁSUDSKIEGO 74/45 A, 50-020 WROCŁAW
tel/fax: 71/344 19 30, tel: 71/341 84 62, 347 14 59
www.joanna.wroclaw.pl, joanna@online.pl

Na pograniczu

IM GRENZGEBIET

Szukacie spokoju, a może pociąga was przygoda i dzikie krajobrazy? Jesteście odkrywcami skarbów? Region nysko-jesenicki spełni wszystkie te oczekiwania.

Region nysko-jesenicko-środkowomorawski jest kopalnią zabytków. Są wśród nich krzyże pokutne, słupy graniczne, fortyfikacje pruskie w Nysie. Do odkrywania tajemnic przeszłości zachęcają takie obiekty jak: 35-metrowy barokowy Słup Trójcy Świętej w Olomoucu, Bazylika Mniejsza św. Jakuba i św. Agnieszki w Nysie z ukrytym w dzwonnicach Skarbem św. Jakuba, zamki (Otmuchów, Sovinec, Jánský Vrch), pałace (Nysa, Bruntál), grody (Šternberk, Bouzov). Na uwagę zasługują też ciekawie zaaranżowane muzea, tj. gazownictwa w Paczkowie, papieru w Velkých Losinach, jeńców wojennych w Łambinowicach, a także zbiór 1200 fajek w dawnej siedzibie biskupów wrocławskich w Jaworniku.

NA SPORTOWO >> Park Krajobrazowy „Góry Opawskie”, cztery rezerwaty przyrody z oznakowanymi szlakami turystycznymi, malowniczymi ścieżkami przyrodniczo-dydaktycznymi, Otmu-

Joanna Bołdak, Izabela Kicak

Suchen Sie Ruhe, oder sind Sie aus auf Abenteuer und wilde Landschaften? Sind Sie Schatzgräber? Die Nysa-Jesenik-Region erfüllt all diese Erwartungen.

Der Raum Nysa, Jesenik und Zentralmähren ist reich an Denkmälern. Dazu gehören Bußkreuze, Grenzfähle und preußische Befestigungsanlagen in Nysa. Die Geheimnisse der Vergangenheit können Sie in vielen Objekten wie der 35 m hohen barocken Dreifaltigkeitssäule in Olomouc, der Basilika minor St. Jakob und St. Agnes in Nysa mit dem im Glockenturm versteckten Jakobs-Schatz, Schlössern (Otmuchów, Sovinec, Jánský Vrch). Palästen (Nysa, Bruntál) und Wehrburgen (Šternberk, Bouzov) entdecken. Beachtenswert sind auch interessant gestaltete Museen: das Museum für Gaswirtschaft in Paczków, das Papiermuseum in Velke Losiny, das Kriegsgefangenen-Museum in Łambinowice und die Sammlung von 1200 Pfeifen im ehemaligen Sitz der Bischöfe von Wrocław in Jaworník.

AUF SPORTLICH >> Der Landschaftspark „Góra Opawska“, 4

Naturschutzgebiete mit markierten Wanderwegen und der Landschaftsschutzgebiet von Otmuchów und Nysa bieten Erholung in der Natur. Sowohl Naturforscher, für die die Beobachtung grauer Reiher im Stadtpark von Otmuchów oder ein Spaziergang die Allee mit 250jährigen Linden entlang eine Attraktion sind, als auch

Bazylika Mniejsza św. Jakuba i św. Agnieszki/ Basilika minor St. Jakob und St. Agnes

Praděd

Przełom Złotego Potoku / Złoty-Potok-Durchbruch

Zamek w Otmuchowie / Otmuchów, Schloss

chowsko-Nyski Obszar Chronionego Krajobrazu zapraszają do odpoczynku na łonie natury. Ciekawie spędzą tu czas zarówno przyrodnicy, dla których atrakcją będzie obserwowanie kolonii czapli siwej w lesie miejskim Otmuchowa lub spacer gryzowską aleją 250-letnich lip, jak i amatorzy sportu. Narciarze i snowboardziści chętnie odwiedzają czeski kurort Jeseníky dysponujący doskonale przygotowanymi ośrodkami Červenohorské sedlo, Ostružná, Petříkov, Ramzová i Praděd. Na rowerzystów czeka kilkaset tras rowerowych. Jedna z nich, nazwana „Szlakiem czarownic”, prowadzi z czeskich Mohelnic do Paczkowa. Trzy jeziora: Nyskie, Otmuchowskie i Paczkowskie połączone srebrną nitką Nysy Kłodzkiej to raj dla wodniaków. Decydując się na wypoczynek nad jeziorami, możemy łowić ryby, obserwować ptaki wodne oraz uprawiać żeglarstwo i windsurfing.

CIEKAWE IMPREZY >> Wypoczynek w naszym regionie umilą liczne imprezy plenerowe. Podczas Dni Twierdzy Nysa (lipiec/sierpień) przeniesiemy się do roku 1807, by poczuć ducha minionych czasów. Dziedzictwo artystyczne i ludowe pogranicza polsko-czeskiego ukazuje Święto Góra Opawska (lipiec), natomiast Jarmark Jakubowy (lipiec) przybliża nam tradycje średniewiecznych festynów. W Šumperku (sierpień) odbywa się Międzynarodowy festiwal folklorystyczny z udziałem artystów ze wszystkich kontynentów. Wierne grono słuchaczy ma też odbywający się co dwa lata (przełom sierpnia i września) Festiwal Muzyki Karla Dittersa z Dittersdorfu.

SZLAK SAMOCHODOWY >> Ciekawa trasa łączy przejścia graniczne między Polską a Czechami: Paczków/Bilý Potok oraz Konradów/Zlaté Hory i prowadzi m.in. przez Paczków (szczytający się dobrze zachowanymi murami obronnymi), Otmuchów z górującym nad miastem zamkiem biskupim, słynącą z licznych obiektów sakralnych Nysę i ukryte w lasach Głuchoły.

Sportfreunde kommen hier auf ihre Kosten. Ski- und Snowboardfahrer besuchen gern den tschechischen Luftkurort Jeseníky mit ausgezeichneten vorbereiteten Zentren Červenohorské sedlo, Ostružná, Petříkov, Ramzová und Praděd. Auf Radfahrer warten mehrere hundert Radwege. Ein Radweg, „Hexenweg“ genannt, führt aus dem tschechischen Mohelnice nach Paczków. Der Nyskie-, Otmuchowskie- und Paczkowskie-See sind ein Paradies für Wassersportfreunde. Hier können sie angeln, Wasservögel beobachten, segeln und windsurfen.

INTERESSANTE EVENTS >> Neben aktiver Erholung bietet unsere Region auch zahlreiche Openair-Events an. An den „Tagen der Festung Neiße“ (Juli/August) werden Sie in das Jahr 1807 zurück versetzt. Das Kultur- und Folkloreerbe des polnisch-tschechischen Grenzgebietes wird während des „Festes des Opawskie-Gebirges“ (Juli) präsentiert, und der „Jakobsmarkt“ (Juli) pflegt die Tradition mittelalterlicher Volksfeste weiter. In Šumperk findet im August das Internationale Folklorefestival mit Teilnehmern aus allen Kontinenten statt. Viele Anhänger haben auch die Karl-Ditters-Musikfestspiele, die alle zwei Jahre (Ende August, Anfang September) durchgeführt werden.

AUTOROUTE >> Eine interessante Touristenroute verbindet Grenzübergänge zwischen Polen und Tschechien: Paczków/Bily Potok und Konradów/Zlate Hory und führt u.a. durch Paczków mit gut erhaltenen Stadtmauer, Otmuchów mit dem Bischofsschloss, Nysa mit zahlreichen Sakralbauten und das in Wäldern eingebettete Głuchoły.

Starostwo Powiatowe w Nysie, Wydział Promocji, Sportu i Turystyki
ul. Moniuszki 9-10; 48-300 Nysa, tel. +48 77 408 50 59
e-mail: starostwo@powiat.nysa.pl
www.powiat.nysa.pl; www.jeseniky-tourism.cz;
www.centralmoravia-tourism.cz

CZ PL
EFRR 2007-2013

EFROPOLSKA UNIA / Unia Europejska

EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO / EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO
PROGRAM OPERACYJNY WSPÓŁPRACY TRANSGRANICZNEJ
PROJEKT „Witajcie u nas – w regionie nysko-jesenickim”

Muzealne Kielce

MUSEEN IN KIELCE

Muzeum Narodowe w Kielcach / Kielce, Nationalmuseum

Arcydzieła malarstwa, mundur Józefa Piłsudskiego, brzytwa Stefana Żeromskiego, dawne i współczesne zabawki, pralka „Frania” – te i tysiące innych eksponatów czekają na odkrycie w kieleckich muzeach.

Gemälde großer Meister, die Uniform von Józef Piłsudski, die Rasierklinge von Stefan Żeromski, altes und modernes Spielzeug, die Waschmaschine „Frania” – diese und tausende andere Museumsstücke werden in Museen in Kielce ausgestellt.

Wzgórze katedralno-zamkowe w samym sercu miasta z powodzeniem można nazwać muzealnym. W promieniu ok. 200 m na turystów czeka pięć placówek, dwie kolejne są w remoncie. Proponuję rozpocząć zwiedzanie od Muzeum Narodowego, którego główna siedziba ucieśnie oko najwybredniejszych miłośników sztuki. Mieści się bowiem w pałacu biskupów krakowskich, najlepiej zachowanej rezydencji z epoki Wazów w Polsce. Dzięki funduszom z Unii Europejskiej trwa obecnie remont wnętrz z pierwszej połowy XVII w., ale najważniejsze wystawy są udostępnione do zwiedzania.

fot. Archiwum Muzeum Narodowego w Kielcach

Der Dom- und Schlosshügel im Herzen der Stadt kann als Museenhügel bezeichnet werden. Auf Touristen warten im Umkreis von ca. 200 m fünf Museen, zwei weitere werden derzeit restauriert.

Ich empfehle Ihnen, die Besichtigung im Nationalmuseum zu beginnen, dessen Hauptsitz die Erwartungen der anspruchsvollsten Kunstliebhaber erfüllt. Es befindet sich im Schloss der Krakauer Bischöfe, der prächtig erhaltenen Residenz aus der Zeit der Wasa-Dynastie in Polen. Mit EU-Fördermitteln werden aktuell Innenräume aus der 1. Hälfte des 17. Jh. restauriert, aber die wichtigsten Ausstellungen können jetzt besichtigt werden.

BEZCENNA KOLEKCJA >> Na uwagę zasługuje przede wszystkim galeria malarstwa polskiego, jakiej Kielcom pozazdrości może wiele większych miast. Składa się na nią kilkaset obrazów – od staropolskich i sarmackich portretów po dzieła awangardowych artystów. Podziwiać możemy obrazy tak znanych malarzy, jak Józef Szermentowski, Józef Brandt, Olga Boznańska, Aleksander Gierymski czy Leon Wyczółkowski. W salach poświęconych artystom młodopolskim wiszą płotnia Jacka Malczewskiego i Stanisława Wyspiańskiego (m.in. portret Elizy Pareńskiej), a także chluba kieleckiej kolekcji – „Portret dziewczynki w czerwonej sukience” Jacka Pankiewicza.

W 1914 r. w pałacu kwaterował komendant Józef Piłsudski, który ze swoimi strzelcami dotarł z Krakowa do Kielc i rozpoczął walkę o niepodległą Polskę. Pokój komendanta, gdzie eksponowane są m.in. jego mundur i rzeźba maski pośmiertnej, stanowi główną część Sanktuarium Marszałka Józefa Piłsudskiego. Otwarto je w 1938 r., po wybuchu wojny przestało istnieć, ale zostało odnowione 20 lat temu.

OD GOTYKU DO DWURNIKA >> Muzeum Diecezjalne powstało pięć lat temu w XIX-wiecznym budynku kurii przy

EINE SAMMLUNG VON UNSCHÄTZBAREM WERT

>> Besonders beachtenswert ist vor allem die Galerie der polnischen Malerei, um die viele größere Städte Kielce beneiden können. Sie umfasst mehrere hundert Gemälde – von altpolnischen Porträts bis hin zu Werken von Avantgardemalern. Bewundert werden können Gemälde so namhafter Maler wie Józef Szermentowski, Józef Brandt, Olga Boznańska, Aleksander Gierymski oder Leon Wyczółkowski. In Sälen mit der Malerei aus der Junges-Polen-Zeit hängen an den Wänden Gemälde von Jacek Malczewski und Stanisław Wyspiański und das Prachtstück der Sammlung „Das Porträt des Mädchens im roten Kleid“ von Jacek Pankiewicz. Quartier bezog im Schloss 1914 der Kommandant Józef Piłsudski, der mit seinen Schützen von Krakau nach Kielce zog und den Kampf für ein unabhängiges Polen aufnahm. Das Zimmer des Kommandanten, wo u.a. seine Uniform und eine Totenmaske ausgestellt sind, ist der Hauptteil der Marschall-Józef-Piłsudski-Kultstätte. Sie wurde 1939 eröffnet, nach Ausbruch des Zweiten Weltkrieges geschlossen und vor zwanzig Jahren wieder hergestellt.

VON DER GOTIK BIS ZU DWURNIK >> Das Diözesanmuseum ist vor fünf Jahren im Kurie-Gebäude aus dem

Palac Biskupi w Kielcach / Kielce, Bischofsschloss

Muzeum Lat Szkolnych S. Żeromskiego w Kielcach
Kielce, Muzeum der Schuljahre von S. Żeromski

ul. Jana Pawła II. Zajmuje pokoje, które do 1991 r. stanowiły rezydencję biskupów kieleckich. W jednej sali wiszą portrety duchownych, m.in. biskupa Czesława Kaczmarka, więzionego przez pięć lat pod zarzutem rzekomego szpiegostwa na rzecz USA i Watykanu. W innej podziwiać można obrazy z początku XVI w., które stanowiły niegdyś część ołtarzy w kościołach, a także rzeźby Matki Boskiej z Dzieciątkiem i św. Anny Samotrzec z przełomu XIV i XV w.

Miłośników współczesnego malarstwa sakralnego zainteresują obrazy Jerzego Nowosielskiego i Edwarda Dwurnika, rzeźby Wincentego Kućma i Gustawa Zemły. Eksponuje je galeria w odrestaurowanym kilka lat temu XVIII-wiecznym Domu Praczki i Pisarza Prowentowego przy ul. Zamkowej. Inicjatorem utworzenia tej unikatowej w Polsce placówki był twórca Sceny Plastycznej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Leszek Mondzik, honorowy obywatel Kielc.

DARY OD KRÓLA, SZKOŁA JAK ZA CARA >>

Po drodze z Muzeum Diecezjalnego do Domu Praczki warto zajrzeć do kieleckiej bazyliki katedralnej. W jej skarbcu (wejście po uzgodnieniu w kancelarii katedry) przechowywane są prawdziwe skarby. Są wśród nich dary króla Kazimierza Wielkiego dla kościoła w Stopnicy – kielich mszalny ozdobiony medalionami i srebrny relikiwiarz z wizerunkiem głowy św. Marii Magdaleny. Do niedawna w dawnych celach przy ul. Zamkowej, między pałacem biskupów a Domem Praczki, można było oglądać wystawę poświęconą żołnierzom polskiego podziemia. Tu podczas ostatniej wojny więzili ich i mordowali Niemcy, a później NKWD i UB. Obecnie trwa generalny remont. W 2011 r. w powiększonych budynkach zostanie urządzone galeria współczesnej sztuki użytkowej oraz ośrodek myśli patriotycznej z ekspozycją wzorowaną

19. Jh. in der Jana-Pawła-II-Straße entstanden. Es befindet sich in den Zimmern, die bis 1991 als Residenz der Bischöfe von Kielce dienten. In einem Saal hängen Porträts von Geistlichen, u.a. von Bischof Czesław Kaczmarek, der wegen angeblicher Spionage für die USA und den Vatikan fünf Jahre im Gefängnis verbrachte. In einem weiteren Saal können Gemälde vom Anfang des 16. Jh., einst ein Element von Altären in den Kirchen, und Skulpturen der Muttergottes mit dem Kind und der hl. Anna Selbdritt vom Ende des 14., Anfang des 15. Jh. bewundert werden.

Liebhaber der gegenwärtigen Sakralmalerei dürften Interesse an den Gemälden von Jerzy Nowosielski und Edward Dwurnik und den Skulpturen von Wincenty Kućma und Gustaw Zemła zeigen. Sie werden in einer Galerie in dem vor einigen Jahren restaurierten Wäscherin-Haus aus dem 18. Jh. in der Zamkowa-Straße ausgestellt. Initiator dieser in Polen einmalig dastehenden Einrichtung war Leszek Mondzik, Begründer der Szene für Bildende Kunst an der Katholischen Universität Lublin und Ehrenbürger von Kielce.

GESCHENKE VOM KÖNIG, SCHULE WIE IN DER

ZARENZEIT >> Unterwegs vom Diözesanmuseum zum Wäscherin-Haus sollten Sie den Dom zu Kielce besichtigen. In der Schatzkammer werden echte Schätze aufbewahrt. Darunter sind Geschenke von König Kasimir dem Großen für die Kirche in Stopnica. Noch vor kurzem war in Gefängniszellen zwischen dem Bischofssitz und dem Wäscherin-Haus eine Ausstellung über

fot. Archiwum Muzeum Diecezjalnego w Kielcach, Muzeum Lat Szkolnych S. Żeromskiego w Kielcach

Muzeum Diecezjalne w Kielcach / Kielce, Diözesanmuseum

Dworek Laszczyków / Laszczyk-Haus

Soldaten der polnischen Untergrundbewegung zu sehen. Hier wurden sie während des Krieges von den Nazis und dann von der NKWD und dem polnischen Sicherheitsdienst gefangen gehalten und ermordet. Im Jahre 2011 soll in den ehemaligen Gefängnisgebäuden eine Galerie für moderne Gebrauchsgegenstände und ein Museum nach dem Vorbild des Museums des Warschauer Aufstandes eingerichtet werden. Eine weitere interessante Museumseinrichtung ist das Museum der Schuljahre von Stefan Żeromski. Der Schriftsteller wurde in Strawczyn, 20 km von Kielce, geboren. Als er das Gymnasium in Kielce besuchte, schrieb er seine ersten Werke. Das Museum wurde im Gymnasiumsgebäude in der Jana-Pawła-II-Straße untergebracht. Hier befinden sich viele Erinnerungsstücke an Stefan Żeromski: seine Fotos und Aufnahmen seiner Verwandten und Freundinnen. Ein interessantes Museumsstück ist die englische Rasierklinge, die Vater Wincenty Żeromski seinem Sohn schenkte.

Skansen w Tokarni / Tokarnia, Freilichtmuseum

W DWORU I WIĘZIENIU >>

Naprzeciw muzeum Żeromskiego, po drugiej stronie ulicy Jana Pawła II, zwraca uwagę dworek Laszczyków, ostatni tego typu drewniany obiekt w mieście. Liczy przeszło 200 lat, a od ponad 20 stanowi siedzibę Muzeum Wsi Kieleckiej. Obecnie trwa w nim generalny remont, jednak od września będzie służył celom wystawienniczym. Główna ekspozycja muzeum to skansen w Tokarni (25 km na południe od Kielc, przy drodze krajowej nr 7), gdzie zgromadzono ponad 40 dawnych wiejskich budowli, od chłopskich chałup i wietraków po dworek i kościółek.

BABA-JAGA NA WIEŻY >> Już poza wzgórzem, ale także w centrum Kielc, na zwiedzających czekają kolejne muzealne

Muzeum Zabawek i Zabawy / Spielzeug und Spielemuseum

placówki. Największym powodzeniem, zwłaszcza wśród najmłodszych, cieszy się Muzeum Zabawek i Zabawy, najstarsze i największe w Polsce. Urządzone jest w XIX-wiecznym budynku dawnych hal targowych przy pl. Wolności. Na wystawie prezentuje się kilkaset lalek z całego świata, m.in. rosyjskich, ukraińskich, amerykańskich, a nawet nepalskich. Wśród zabawek historycznych wyróżnia się m.in. niemiecka lalka woskowa z przełomu XVIII i XIX w. i kamienne klocki sprzed 100 lat. W sali pn. „Na babcinym strychu” uwagę przykuwa moherowy miś, który ocalał z Powstania Warszawskiego. Siedzi obok radzieckiej „wańki-wstańki”. Mojego niespełna dziewięcioletniego syna najbardziej zainteresował „Świat modeli”, na który składają się przeróżne pojazdy, samochody, czołgi, statki i samoloty. Militariów jest tyle, że można by z powodzeniem uzbroić niejedną armię... Zgodnie ze swoją nazwą placówka oferuje nie tylko zabawki, ale także zabawę w kąciku kawiarni Kawka Zabawka, a latem na dziedzińcu. Każdego dnia o godz. 12 z wieży zegarowej nad muzeum „wylatuje” świętokrzyska Baba-Jaga.

OD TETRAPODA PO PRALKĘ FRANIĘ >> Muzeum Historii Kielc powstało zaledwie dwa lata temu przy odchodzącej z Rynku ul. Św. Leonarda, a już zdołało przyciągnąć liczne grono zainteresowanych. Zwiedzając stałą wystawę, wędrujemy od wczesnego średniowiecza, przez czasy, kiedy Kielce były prywatnym miastem biskupim, potem stolicą guberni, a w końcu województwa. Wśród eksponatów zobaczymy motocykl SHL, produkowany w Kielcach jeszcze przed wojną, a także słynną perelowską pralkę Franię. Pradzieje regionu świętokrzyskiego prezentuje wystawa w budynku Muzeum Narodowego przy Rynku, w kamienicy Pod Trzema Herbami. Są tam zgromadzone m.in. cenne znaleziska arche-

IM LANDHAUS UND IM GEFÄNGNIS >> Gegenüber dem Żeromski-Museum ist das Laszczyk-Landhaus, das letzte derartige Holzhaus in der Stadt, beachtenswert. Es ist 200 Jahre alt und seit 20 Jahren Sitz des Regionalmuseums. Eine Filiale des Museums ist das Freilichtmuseum in Tokarnia (25 km südlich von Kielce, an der Landstraße Nr. 7), wo mehr als 40 Objekte der Holzbauweise, u.a. Bauernhäuser, Windmühlen, ein Landhaus und eine Kirche zusammengetragen wurden.

HEXE IM TURM >> Hinter dem Hügel, aber noch im Stadtzentrum warten auf Besucher weitere Museums-einrichtungen. Des größten Zuspruchs, insbesondere bei Kindern, erfreut sich das Spielzeug- und Spiele-Museum, das älteste und größte Museum dieser Art in Polen. Es wurde in den ehemaligen Markthallen aus den 19. Jh. am Wolności-Platz eingerichtet. Ausgestellt werden hier mehrere hundert Puppen aus aller Welt, u.a. aus Russland, der Ukraine und den USA. Von historischen Spielsachen sind eine deutsche Wachspuppe vom Ende des 18., Anfang des 19. Jh. und 100 Jahre alte Bausteine aus Stein besonders sehenswert. Der Teddybär aus Wolle in dem Ausstellungssaal „Im Dachboden der Großmutter“ hat den Warschauer Aufstand überlebt. Er sitzt neben einer russischen

Muzeum Zabawek i Zabawy – wystawa Made in Poland
Spielzeug- und Spielemuseum, Ausstellung Made in Poland

fot. Archiwum Muzeum Zabawek i Zabawy, fot. Monika Cybulska, Muzeum Historyczne w Kielcach

Otwarcie wystawy czasowej – „Przystanek Niepodległość”
Eröffnung der temporären Ausstellung Station Unabhängigkeit

ologiczne, naczynia z różnych okresów i kultur, monety od czasów rzymskich, a także średniowieczna broń i narzędzia. 600 mln lat historii Gór Świętokrzyskich przybliża Muzeum Ziobrów Geologicznym przy oddziale Państwowego Instytutu Geologicznego (ul. Zgody). Na wystawie zgromadzono m.in. okazy skał i skamieniałości od kambru po czwartorzęd. Są także troty słynnego na cały świat tetrapoda, czyli naszego praprapraprozdka, który wyszedł z morza na ląd 395 mln lat temu.

Muzeum Narodowe / Nationalmuseum, www.mnki.pl
bilety / **Eintrittskarten:** 10 zł i 5 zł
(Pałac Biskupów Krakowskich / Schloss der Krakauer Bischöfe)
5 zł i 3 zł (oddział w Rynku / Außenstelle am Marktplatz)
Muzeum Lat Szkolnych Stefana Żeromskiego
Museum der Schuljahre von Stefan Żeromski, www.mnki.pl/zeromski
bilety / **Eintrittskarten:** 4 zł i 2 zł
Muzeum Diecezjalne / Diözesanmuseum: www.muzeum.kielce.pl
bilety / **Eintrittskarten:** 7 zł i 5 zł
Galeria Współczesnej Sztuki Sakralnej w Domu Praczki
Galerie für Gegenwärtige Sakrkunst im „Wäscherin-Haus“
tel. 41 36 00 002, bilety / **Eintrittskarten:** 2 zł
Muzeum Zabawek i Zabawy / Spielzeug- und Spielemuseum
www.muzeumzabawek.eu, bilety / **Eintrittskarten:** 8 zł i 4 zł
Muzeum Historii Kielc / Museum für Stadtgeschichte von Kielce
www.muzeumhistoriikielc.pl, bilety / **Eintrittskarten:** 6 zł i 3 zł
Muzeum Geologiczne PIG / Geologisches Museum PIG,
www.pgi.kielce.pl; wstęp wolny / **Eintritt frei**
Muzeum Wsi Kieleckiej / Regionalmuseum, www.mwk.com.pl
bilety / **Eintrittskarten:**
(do skansenu w Tokarni / Freilichtmuseum in Tokarnia) 10 zł i 5 zł
Więcej informacji na stronach Urzędu Miasta – www.um.kielce.pl

Muzeum Historii Kielc – motocykl SHL
Museum für Stadtgeschichte von Kielce, SHL-Motorrad

Matrioschka. Mein 9jähriger Sohn zeigte besonderes Interesse an Modellen von verschiedenen Kraftfahrzeugen, Panzerwagen, Schiffen und Flugzeugen.

Die Einrichtung bietet nicht nur Spielzeug, sondern auch Spiele in der Spielecke des Cafés „Kawka Zabawka“ und im Sommer im Freien. Jeden Tag um 12.00 Uhr fliegt die Świętokrzyska-Hexe aus dem Uhrenturm über dem Museum.

VOM TETRAPOD BIS ZUR WASCHMASCHINE

„FRANIA“ >> Das Museum für Stadtgeschichte von Kielce wurde vor knapp zwei Jahren eingerichtet und hat heute großen Zulauf. Die Dauerausstellung führt vom frühen Mittelalter über die Zeit, als Kielce eine private Bischofsstadt, dann die Hauptstadt des Gouvernements und zuletzt Woiwodschaftsstadt war. Unter den Museumsstücken sind ein SHL-Motorrad, das vor dem Zweiten Weltkrieg gebaut wurde, und die berühmte Waschmaschine „Frania“ aus der kommunistischen Zeit.

Der Urgeschichte der Świętokrzyski-Region ist eine Ausstellung im Nationalmuseum am Marktplatz, in dem Haus Zu Drei Wappen gewidmet. Dort wurden u.a. wertvolle archäologische Funde, Geschirr aus verschiedenen Epochen und Kulturen, Münzen aus der Römerzeit sowie mittelalterliche Waffen und Werkzeuge zusammengetragen.

600 Jahre Geschichte des Świętokrzyskie-Gebirges werden im Geologischen Museum bei der Außenstelle des Staatlichen Geologischen Instituts präsentiert. Ausgestellt werden u.a. interessante Exemplare von Felsen und Fossilien vom Kambrium bis zum Quartär. Darunter sind auch Fußabdrücke des weltberühmten Tetrapoda, eines Urzeitriesen, der vor 395 Millionen Jahren an Land ging.

Inowłódz – kościół św. Idziego
Inowłódz – Kirche hl. Ägidius

Spała – turystyczny środek Polski

SPAŁA – EIN TOURISTENMAGNET IN ZENTRALPOLEN

Agnieszka Luczak

Kiedyś była carsko-prezydencka, dziś jest myśliwska, sportowa, a nawet olimpijska.

Einst Residenz von Zaren und Staatspräsidenten, heute Jagd-, Sport und olympisches Trainingszentrum.

Turysta, który wpadnie „na dzień do Tomaszowa”, miasta rozsławionego wierszem Juliana Tuwima i piosenką Ewy Demarczyk, powinien też zajrzeć do oddalonej o 10 km Spali. Urok tej niewielkiej miejscowości wynika z jej malowniczego położenia nad brzegiem Pilicy w sercu sosnowych lasów, dawnej Puszczy Piłickiej. Tujtaj każdy mieszczuch zaraz po wyjściu z samochodu może się poczuć kuracjuszem, spacerowiczem, globtroterem, przyrodnikiem, kolekcjonerem, historykiem, a nawet sportowcem. Spala bowiem łączy te wszystkie formy aktywności i pozwala na komponowanie ich w dowolny sposób.

ZWIEDZAJ I WYPOCZYWAJ >> Ci, którzy na pobyt w Spale mogą przeznaczyć zaledwie dwie godziny, powinni zajrzeć do drewnianego kościołka pw. Matki Bożej Królowej Korony Polski wybudowanego w 1923 r. z polecenia prezydenta Stanisława Wojciechowskiego. Świątynia w stylu podhalańskim harmonizuje z międzywojenną zabudową i atmosferą Spali.

Kommen Sie „für einen Tag nach Tomaszów”, das durch ein Gedicht von Julian Tuwim und ein Lied von Ewa Demarczyk berühmt wurde, sollten Sie auch einen Abstecher nach Spala, nur 10 km entfernt und malerisch gelegen am Ufer des Flusses Pilica inmitten von Kiefernwäldern der ehemaligen Piłicka-Heide, machen.

SIGHTSEEING UND ERHOLUNG >> Haben Sie nur zwei Stunden Zeit für Spala, besichtigen Sie die kleine Holzkirche der Heiligen Jungfrau Maria-Königin von Polen, die 1923 im Podhale-Baustil im Auftrag von Staatspräsident Stanisław Wojciechowski erbaut wurde. Im Frühjahr und Sommer (am ersten Monatssonntag) geben sich hier Sammler aus ganz Polen ihr Stelldichein.

Die Veranstaltung hat eine mehrjährige Tradition, jedes Jahr kommen neue kulinarische und Kulturevents hinzu, und auch Sammler kommen hier auf ihre Kosten. Bei einem Spaziergang durch Spala ist das Olympische Trainingszentrum sehenswert. Es wurde ursprünglich für Sportler eingerichtet, heute steht es auch all jenen,

Wiosną i latem (w każdą pierwszą niedzielę miesiąca) na rozległych terenach nad Gacią Spalską rozkładają stragan i kramy kolekcjonerzy z całej Polski. Choć jarmarki spalskie mają zaledwie kilkuletnią tradycję, to co roku przybywa wydarzeń kulturalnych i... kulinarnych oraz okazji do udanych kolekcjonerskich łowów. Wędrując po Spale, nie sposób ominąć Ośrodka Przygotowań Olimpijskich. Bogata baza rekreacyjno-sportowa powstawała z myślą o sportowcach, ale skorzystać z niej może każdy. Jeśli jednak nie starczy nam determinacji lub czasu na ćwiczenia, to warto zwiedzić obiekty, na których ćwiczą kadrowicze: lekkoatleci, siatkarze, ciężarowcy, szermierze. I nie ma się co dziwić, jeśli spotkamy Tomka Majewskiego lub Bartka Kurka.

Wybierając się na nieco dłuższy spacer, dojdziemy do trasy turystycznej „Bunkry w Konewce” przybliżającej unikatowy w skali Europy kompleks poniemieckich fortyfikacji z czasów II wojny światowej. W 2006 r. trasa została uznana za najlepszy produkt turystyczny roku.

ZE WZGÓRZA NAD PILICA >> Spala leży w sercu gminy Inowłódz, miejscowości będącej jednym z najstarszych miast w Polsce. Przepływająca przez Inowłódz Pilica kiedyś przyczyniła się do rozwoju miejscowości, obecnie zaś decyduje o jej urodzie. Najpiękniejszy widok na dolinę rzeki i lasy ciągnące się aż po horyzont roztarca się ze wzgórza, na którym wznosi się zrekonstruowany romański kościół św. Idziego, jedna z najstarszych świątyń w Polsce. Po Spale, Inowłodzu i okolicach można się poruszać pieszo, konno, na rowerze i kajakiem. Miłośnikom aktywnego wypoczynku nie zabraknie okazji do obcowania z piękną naturą i podziwiania bogactwa flory i fauny regionu. Puszcza Piłicka, Spalski Park Krajobrazowy, obszary Natura 2000 – te hasła mówiły same za siebie. Dobrą okazją do odwiedzenia Spali i gminy Inowłódz są ciekawe imprezy: promujący kulturę niezależną i ekologię Festiwal w Krajobrazie (lipiec), dożynki spalskie we wrześniu oraz koncerty w ramach Wędrownego Festiwalu Filharmonii Łódzkiej „Kolory Polski”.

die sich sportlich betätigen wollen, zur Verfügung. Hier trainieren polnische Nationalmannschaften von Leichtathleten, Volleyballspielern, Gewichthebern und Fechtern. Viel besucht ist auch die Touristenroute „Bunker in Konewka“ mit einmalig in Europa dastehenden ehemaligen deutschen Befestigungen aus der Zeit des Zweiten Weltkrieges. Im Jahre 2006 wurde dieser Wanderweg als „bestes touristisches Produkt des Jahres“ ausgezeichnet.

BLICK VOM HÜGEL AM FLUSS PILICA >> Spala liegt am Fluss Pilica im Herzen der Gemeinde Inowłódz, einst einer der ältesten polnischen Städte. Der schönste Blick auf das Flusstal und die weitläufigen Waldgebiete bietet sich von einem Hügel mit der wieder aufgebauten romanischen Kirche hl. Ägidius, einem der ältesten Sakralbauten in Polen.

Spala, Inowłódz und Umgebung können zu Fuß, zu Pferde, mit dem Fahrrad oder Kajak durchwandert werden. Freunde der aktiven Erholung können hier die schöne Natur erleben sowie die reiche Fauna und Flora der Region bewundern. Die Pilicka-Heide, der Spalski-Landschaftspark und die Naturschutzgebiete Natura 2000 sind bereits bekannte Begriffe. In Spala finden interessante Veranstaltungen wie das Festival in der Landschaft zur Förderung der Alternativkultur und der Ökologie im Juli und Konzerte im Rahmen des Wanderfestivals der Philharmonie Łódź „Polens Farben“ statt.

Dojazd: Spala liegt 15 km od trasy K-8 Warszawa-Wrocław. Warszawa – 110 km, Łódź – 70 km, Piotrków Tryb. – 40 km, Tomaszów Maz. – 10 km.

Anfahrt: Spala liegt 15 km von der Landstraße 8. Warschau-Wrocław, 110 km von Warschau, 70 km von Łódź, 40 km von Piotrków Tryb., 10 km von Tomaszów Maz. entfernt.

Informacja turystyczna / Touristeninformation:
97-215 Inowłódz, ul. Spalska 2,
tel. 0 44 710 12 33, fax. 0 44 710 12 33

e-mail: gmina@inowlodz.pl; www.inowlodz.pl

Trasa turystyczna „Bunkry w Konewce“
Touristenroute „Bunker in Konewka“

Foto: Małgorzata Dziedzic-Hutnik, Ewa Szumianczyk (kościół w Spale)

Rzeka Pilica /Der Fluss Pilica

Spała – kościół NMP Królowej Polski
Spała – Kirche der Heiligen Jungfrau Maria Königin von Polen

Idź po wakacje...

na Targi **Lat⁺ 2010**

największą wyprzedaż ofert turystycznych

- specjalne ceny tylko na targach
- wyjazdy wakacyjne i weekendowe
- tysiące propozycji wypoczynku w kraju i za granicą
- konkursy z nagrodami

**XV Targi Turystyki i Wypoczynku
24-25 kwietnia**

Centrum MT Polska, ul. Marsa

www.targilato.pl

Nowoczesna infrastruktura • Otoczenie lasów spalskich • Sport i zdrowie

MODERNE INFRASTRUKTUR • INMITTEN VON WÄLDERN • SPORT UND GESUNDHEIT

Olympisches Sport- und Erholungszentrum
Stadien, Schwimmbad, Tennisplatz, Spielplätze für Gemeinschaftsspiele und Athleticstudio

Professionell ausgestattete Konferenzräume
11 Konferenzräume mit insgesamt 860 Plätzen (30 bis 470). In Turnhallen können Konferenzen und Kongresse sogar für 1.200 Teilnehmer durchgeführt werden.

Hotels und Restaurants von hohem Standard
zwei Hotels mit 300 Betten, Speisesaal mit 380 Plätzen, Restaurant, Café und Grillgarten mit 200 Plätzen inklusive überdachter Bühne und Tanzfläche

Professionelle Einrichtung für Rehabilitation und biologische Erneuerung
Kinesiotherapie, Physiotherapie, Hydrotherapie, Sauna, Spa, Kältetherapie mit Kältekammer sowie Salzkammer.
Wir verfügen über eine in Polen einmalig dastehende Apparatur für Stoßwellentherapie. Willkommen zu unseren ambulanten und stationären Rehabilitationsturnusen. Das Zentrum ist behindertengerecht eingerichtet. Alle Objekte haben Internet-Anschluß.

Ośrodek Przygotowań Olimpijskich w Spale
Spala, ul. Mościckiego 6, 97-215 Inowłódz,
Tel. +00 44 724-23-46, Fax +00 44 724-27-02

solidna

**PRZEDSIĘBIORSTWO
FAIR PLAY**

e-mail: cospala@spala.cos.pl

www.spala.cos.pl

Urszula Gabryelska

Chłopskie chaty i chilijskie alpaki

BAUERNHÜTTEN UND CHILENISCHE ALPAKAS

Ciechanowiec i jego okolice można poznawać pieszo, na rowerze, kajakiem. Tam, gdzie nowoczesność łączy się z tradycją, nie ma mowy o nudzie.

Przyjeżdżam tu co roku i nigdy nie mam dosyć. Z utęsknieniem czekam na majowy weekend, aby po zimie nasycić oczy wiosenną świeżością przyrody. Kiedy wracam z egzotycznych wakacji, na nowo odkrywam piękno podlaskiego krajobrazu. Rzeki Bug i Nurzec malowniczo wiją się między licznymi lasami, wzniesieniami i bagnami. Wraz z polami, ukwieconymi łąkami i dolinami mniejszych rzek tworzą mozaikowy pejzaż. Gmina Ciechanowiec położona na Obszarze Chronionego Krajobrazu „Dolina Bugu i Nurca” oraz na obszarze Natura 2000 oferuje turystce wypoczynek na łonie nieskażonej przyrody, interesujące zabytki, ciekawe imprezy, dobrą kuchnię i gościnne kwatery agroturystyczne.

MIASTO NAD NURCEM >> Sercem regionu jest Ciechanowiec – kilkutysięczne miasto z rynkiem o zachowanym średniowiecznym układzie architektonicznym. Wśród zabytków pamiętających dawne dzieje grodu na szczególną uwagę zasługują: barokowy kościół pw. Trójcy Przenajświętszej oraz neoklasyczny zespół pałacowo-parkowy, w którym obecnie mieści się Muzeum Rolnictwa im. ks. K. Kluka. W zabytkowych wnętrzach ciekawie zaaranżowane wystawy opowiadają o wiejskim budownictwie, transporcie, rzemiośle, tradycji zielarskiej i weterynarii. Dla mnie jako mieszkańców wielkim przeżyciem był nocleg w jednej z chałup prezentowanych w Skansenie Mazowiecko-Podlaskim (zgromadzono tam 44 zabytki architektury drewnianej od wiatraka poczynając, a na dworku myśliwskim kończąc).

Sie können Ciechanowiec und Umgebung zu Fuß, mit dem Fahrrad und dem Kajak kennen lernen und dabei immer wieder interessante Winkel entdecken. Dort, wo sich die Tradition mit der Moderne verbindet, kann von Langeweile keine Rede sein.

Ich komme jedes Jahr hierher und habe nie genug. Ich warte mit Sehnsucht auf das Maiwochenende, um mich an der frischen Frühjahrsnatur satt zu sehen. Wenn ich von einem exotischen Urlaub zurückkomme, entdecke ich immer wieder aufs Neue die Schönheit der Podlasie-Landschaft. Die malerischen Flüsse Bug und Nurzec schlängeln sich durch zahlreiche Wälder, Anhöhen und Sumpfgebiete. Die Gemeinde Ciechanowiec, die im Landschaftsschutzgebiet „Bug- und Nurzec-Tal“ und im Naturschutzgebiet „Natura 2000“ liegt, hat Reisenden Erholung in unberührter Natur, sehenswerte Baudenkmäler, interessante Events, gute Küche und gastfreundliche agrotouristische Bauernhöfe zu bieten.

STADT AM FLUSS NURZEC >> Das Herz der Region ist Ciechanowiec, eine Stadt mit mehreren tausend Einwohnern und einem Marktplatz mit erhaltener mittelalterlicher Architektur. Von den Baudenkmälern sind die barocke Dreifaltigkeitskirche und die neoklassizistische Schloss- und Parkanlage, die heute das Priester-K.-Kluk-Agrarmuseum beherbergt, besonders beachtenswert. In historischen Innenräumen werden interessante Ausstellungen eingerichtet. Ein großes Erlebnis für mich als Städterin war die Übernachtung in einer Bauernhütte im Freilichtmuseum von Masowien und Podlasie (dort wurden 44 Denkmäler der Holzbauweise, u.a. eine Windmühle und ein Jagdschloss zusammengetragen). In der Stadt pulsiert das Leben das

Międzynarodowy festiwal folkloru
Internationales Folklorefestival

Hodowla alpaka / Alpaka-Zuchstätte

Splash river Nurzec
Kajaktour auf dem Fluß Nurzec

Miasto tętni życiem przez cały rok, ale najciekawszy jest latem podczas cyklicznych imprez plenerowych, tj. Wianki na Nurcu (weekend najbliższy nocy świętojańskiej), Międzynarodowy Festiwal Folkloru Podlaskie Spotkania (druga połowa sierpnia) Podlaskie Święto Chleba (połowa sierpnia). W grudniu, mimo mroźnej aury, atmosferę rozgrzewa Konkurs Gry na Ludowych Instrumentach Pasterskich „Ligawki”.

AKTYWNY WYPOCZYNEK >> Aby cieszyć się ciszą i spokojem, a przy okazji aktywnie wypoczywać na łonie natury, najlepiej wypożyczyć kajaki i wyruszyć na spływ po rzece Nurzec, której meandry i zakola są ostoją dla wielu cennych gatunków zwierząt i ptaków. Rowerem dotrzemy dalej i zobaczymy więcej.

Pierwsza, a w dodatku egzotyczna, atrakcja czeka na nas niedaleko Ciechanowca. W okolicach wsi Bujenki znajduje się największa w Polsce hodowla alpak. Zwierzeta z rodziny wielblodowatych dostarczają hodowcom cennej wełny, natomiast turystom, szczególnie tym najmłodszym, dużo radości.

Warto odbić nieco od głównych szlaków, by zobaczyć ciekawe zabytki sakralne, tj. XVII-wieczny drewniany kościółek w Winnie-Poświętnej czy neogotyckie świątynie w Pobirkach i Perlejewie. Wielką gratkę dla miłośników militariów skrywają zachodnie ruiny gminy, gdzie przetrwały pozostałości umocnień, zwane Linią Mołotowa. Bunkry, które 69 lat temu nie zatrzymały niemieckiego ataku, skutecznie opierają się warunkom atmosferycznym. Wypoczywając w tym regionie, jednego możemy być pewni – dokładniej pojedziemy, wszędzie będzie ciekawie.

ganze Jahr lang, aber besonders interessant ist es im Sommer, wenn alljährliche Events wie die „Johannisfeier auf dem Fluß Nurzec“, das Internationale Folklorefestival „Podlasie-Begegnungen“ (zweite Augusthälfte) und das Podlasie-Brotfest (Mitte August) stattfinden. Im Dezember wird der Wettbewerb „Ligawki“ für das Spiel auf Hirteninstrumenten durchgeführt.

AKTIVE ERHOLUNG >> Machen sie eine Kajaktour auf dem Fluß Nurzec, in dessen Mäandern und Schleifen viele rare Vogel- und Tierarten leben. Hier können Sie Ruhe und Erholung genießen und zugleich in unberührter Natur entspannen. Mit dem Fahrrad können Sie entfernte Orte erreichen und mehr sehen. Die erste, und zugleich exotische Sehenswürdigkeit erwartet sie unweit von Ciechanowiec. In der Nähe des Dorfes Bujenki befindet sich die größte Alpaka-Zuchstätte in Polen. Diese Kameliden liefern den Züchtern wertvolle Wolle und bereiten Touristen, insbesondere den Kleinsten, viel Freude.

Es empfiehlt sich, etwas von den Hauptrouten abzuweichen, um interessante Sakralbauten, u.a. die kleine Holzkirche aus dem 17. Jh. in Winnia-Poświętnej oder die neogotischen Kirchen in Pobirkach und Perlejewie zu besichtigen. Militaria-Freunde finden im Westteil der Gemeinde erhaltene Überreste von Befestigungen, „Molotow-Linie“ genannt. Die Bunker, die von 69 Jahren einen Überfall der Nazitruppen nicht abwehren konnten, bleiben von den Witterungsverhältnissen verschont. Besuchen Sie unsere Region und überzeugen Sie sich selbst, dass es hier von Langeweile keine Rede sein kann.

fot.: prom. IUA Ciechanowiec

Kościół barokowy z XVIII w. / Barockkirche aus dem 18. Jh.

Skansen – Muzeum Rolnictwa / Freilichtmuseum – Agrarmuseum

Dojazd: samochodem i autobusem (130 km od Warszawy).

Informacja Turystyczna:
pl. 3 maja 31, 0 507 793 404

Anfahrt: mit Auto / Bus (130 km von Warschau entfernt).
Touristeninformation:
pl. 3 maja 31, 0 507 793 404,
www.ciechanowiec.pl

Dni chwały
RUHMREICHE TAGE

Marek Ryński

6 września 1939 r. polscy żołnierze stoczyli zaciętą bitwę w obronie Radłowa. W 70. rocznicę tamtych wydarzeń odbyła się niezwykle realistyczna inscenizacja jednego z jej epizodów – obrony szkoły.

Am 6. September 1939 trugen polnische Soldaten eine erbitterte Schlacht bei der Verteidigung von Radłów aus. Zum 70. Jahrestag jener Ereignisse fand eine sehr realistische Inszenierung einer Schlachtepisode, der Verteidigung der Schule statt.

W drodze do Radłowa, niewielkiej miejscowości nieopodal Tarnowa, mijałem motocykle, żołnierzy w mundurach z II wojny światowej, a także ułanów na koniach. Słyszałem wybuchi, blysk i huk strzałów. Zaciekał się i zaniepokojony zatrzymałem się przed kościołem parafialnym, gdzie zgromadziło się najwięcej ludzi. Tam dopiero odetchnąłem z ulgą, bo okazało się, że trafilem na rekonstrukcję bitwy o szkołę zrealizowaną przez Stowarzyszenie Rekonstrukcji Historycznej „Wrzesień 39”. Inszenizacja zaczęła się od wprowadzenia narratora, który sugestивnie opisywał sytuację żołnierzy po przeciwnych stronach barykady. Podczas dramatycznych pertraktacji Niemcy nakłaniali 100 obrońców szkoły do kapitulacji. Polacy odmówili. Długo odpierali ataki, zanim ulegli przeważającej sile wroga. Pod osłoną czołgów Niemcy zdobyli ostatni bastion oporu w okolicy. Po zakończeniu inscenizacji odbył się piknik historyczny, gdzie z dużą dbałością o szczegóły zrekonstruowano obóz wojskowy z II wojny światowej. Największym zainteresowaniem cieszyły się motocykle oraz ciężkie karabiny maszynowe. Niemal każdy chciał zmierzyć się z tym sprzętem.

Ich bin unterwegs nach Radłów, einer kleinen Ortschaft bei Tarnów, und fahre an Motorrädern und Soldaten in Uniformen aus der Zeit des Zweiten Weltkrieges sowie Ulanen auf Pferden vorbei. Ich höre Explosionen und Schüsse. Interessiert und beunruhigt hielt ich vor der Pfarrkirche an, wo die meisten Menschen versammelt waren. Dort konnte ich wieder erleichtert aufatmen, denn es zeigte sich, dass ich einer Rekonstruktion des Kampfes um die Schule der Gesellschaft für Historische Rekonstruktion „Wrzesień 39“ beigewohnt. Die Inszenierung begann von der Einführung eines Erzählers, der suggestiv die Lage der Soldaten beiderseits der Barrikade schilderte. Im Laufe dramatischer Verhandlungen versuchten die Deutschen, die 100 Verteidiger der Schule zur Kapitulation zu überreden. Die Polen lehnten ab. Sie schlugen den Angriff lange zurück, bevor sie den überlegenen Kräften des Feindes weichen mussten. Unter Deckung ihrer Panzer eroberten die Deutschen die letzte Widerstandsbastion in dieser Gegend. Nach der Inszenierung fand ein historisches Picknick statt, wo mit großer Sorgfalt ein Militärlager aus der Zeit des Zweiten Weltkrieges rekonstruiert wurde. Größtes Interesse erweckten Motorräder und schwere Maschinengewehre, die fast jeder anfassen wollte.

Organizator: Starostwo Powiatowe w Tarnowie, www.powiat.tarnow.pl
Partnerzy: Stowarzyszenie Rekonstrukcji Historycznej „Wrzesień 39“, www.wrzesien39.pl
 gmina Radłów, www.gminaradlow.pl
 województwo małopolskie, www.visit.malopolska.pl

Pasja w paradnym stylu

DIE PASSION CHRISTI IM PARADESTIL

Joanna Lamparska

Czy można równocześnie się modlić, śpiewać, palić cygaro, popijać wino i zagryzać krewetkami? I jeszcze robić to w oknie jednego z najdroższych hoteli w mieście? W Wielki Tydzień odwiedziłam Malagę, gdzie wszystko okazało się możliwe.

fot. J. Lamparska, A. Adamus

Gdyby miasta miały płeć, to położona na południu Hiszpanii Malaga na pewno byłaby kobietą. Słodką i uwodzicielską. Tu, podobnie jak w całej Andaluzji, słońce świeci przez 320 dni w roku, wino leje się strumieniami, a życie towarzyskie pulsuje do późnej nocy.

STOLICA WYBRZEŻA SŁOŃCA >>

Pierwsze spotkanie z Malagą nie różni się wiele od spotkań z innymi miastami Hiszpanii. Jednak w drodze z lotniska do centrum poczułam lekkie rozczarowanie. Dookoła pełne korków ulice, strzeliste budynki, szare w wyrazie i jednakowe. Nagle w gestym lesie wieżowców, niemal nad samym morzem, wyrasta coś w rodzaju koloseum. To miejsce, w którym odbywają się korridy. Z lotu ptaka wygląda jak ceglane kółko wepchnięte w środek blokowiska. Nad całością czuwa Alkazba, rzymska cytadela przebudowana przez Maurów w IX w. Dumna budowla łączy się z zamkiem Gibralfaro, który nigdyś pełnił funkcję rezydencji arabskich emirów.

Kann man gleichzeitig beten, singen, eine Zigarre rauchen, Wein trinken und Garnelen dazu essen und das noch im Fenster eines der teuersten Hotels in der Stadt? In der Karwoche besuchte ich Malaga, wo alles möglich erschien.

Hätten Städte ein Geschlecht, wäre das im Süden Spaniens gelegene Malaga bestimmt eine Frau. Süß und verführerisch. Hier wie in ganz Andalusien scheint die Sonne 320 Tage im Jahr, fließt der Wein in Strömen und pulsiert das Leben bis spät in die Nacht.

HAUPTSTADT DER COSTA DEL SOL

>> Die erste Begegnung mit Malaga unterscheidet sich nicht viel von den Begegnungen mit anderen spanischen Städten. Ich spürte jedoch unterwegs vom Flughafen zum Stadtzentrum eine leichte Enttäuschung. Rundum Straßen voller Staus, emporstrebende Gebäude, grau und

Choć mieszka tu Wielka Historia, to serce Malagi bije zupełnie gdzie indziej, w pobliżu katedry bez jednej wieży, której początki sięgają XVI w. Dopiero tutaj dusza i ciało poznają prawdziwe oblicze miasta. Ciało – bo na każdym rogu kuszą winiarie i pękaté butelki z malągą (słodkim, czerwonym winem). Dusza – bo piękno tutejszych zabytków, szczególnie kościołów, potrafi oszłościć każdego. W tej części miasta ulice pełne są kolorowych pamiątek, a kolejka przed Muzeum Picassa (twórca kubizmu urodził się w Maladze) zawsze jest dłuża, ale bardzo cierpliwa.

WIELKI TYDZIEŃ NA PROCESJI >> Picasso to niejedynie słynne dziecko Malagi. Z Andaluzji, położonej na południu Hiszpanii autonomicznej wspólnoty, pochodzi również hollywoodzki gwiazdor Antonio Banderas. Aktor, uznawany za symbol seksu, jest członkiem Reales Cofradías Fusionadas, czyli Królewskich Bractw Połączonych. To skrócona nazwa, pełna składa się z 24 słów. *Hermandades*, czyli bractwa skupione przy poszczególnych kościołach, mają w Maladze prawie 30 tys. członków. Przez cały rok szukają się do obchodów Wielkiego Tygodnia. W Niedzielę Palmową zaczynają się procesje, które trwają aż do Wielkiego Piątku. Członkowie Bractw w specjalnych strojach ruszają na ulice, niosąc gigantyczne figury Matki Boskiej, Chrystusa oraz kompozycje przedstawiające sceny biblijne. Historia tych procesji sięga 1487 r. Wówczas królowie katoliccy – Izabela i Ferdynand – odbili Malagę z rąk Maurów. Konwenty i bractwa zaczęły odgrywać Mękę Pańską, wykorzystując do tego drewniane figury. Bractwo Antonio Bandera występuje w zielonych *tunicas* – habitach z charakterystycznymi spiczastymi kapturami (*capillos*), które zakrywają całą twarz i mają tylko wycięcia na oczy. Sam Banderas dwukrotnie w ciągu ostatnich lat przyjeżdża z Hollywood do Andaluzji, aby wziąć udział w przedświątecznych procesjach. Aktor często sfinansował też wykonanie nowego tronu figury Najświętszej Maryi Dziewicy od Łez i Łask.

fot. J. Lamparska, A. Adamus

fot. J. Lamparska, A. Adamus

eintönig. Auf einmal taucht in einem dichten Wald der Hochhäuser, fast am Meeresufer, eine Art Kolosseum auf. Das ist der Ort, an dem Corrida stattfinden. Aus der Vogelschau sieht das Bauwerk wie ein zwischen die Hochhäuser hineingewängter Backsteinring aus. Darüber ragt Alcazaba, die im 9. Jh. von den Mauren umgebaute römische Zitadelle, empor. Das stolze Bauwerk ist mit der Burg Gibralfaro verbunden, die einst als Residenz der arabischen Emire diente. Obwohl hier die Große Geschichte lebt, schlägt das Herz von Malaga ganz woanders, in der Nähe der turmlosen Kathedrale, deren Anfänge in das 16. Jh. zurückreichen. Erst hier entdecken die Seele und der Körper das wahre Gesicht der Stadt. Der Körper, da an jeder Ecke Weinkeller und bauchige Flaschen mit Malaga (süßem Rotwein) anlocken. Die Seele, da die hiesigen Baudenkmäler, insbesondere Kirchen, mit ihrer Schönheit alle bestechen können. In diesem Stadtteil sind die Straßen voll von bunt bemalten Baudenkmälern, und die Schlange vor dem Picasso-Museum ist lang, aber sehr geduldig.

PROZESIONEN IN DER KARWOCHE >> Picasso ist nicht das einzige berühmte Kind von Malaga. Aus Andalusien, der autonomen Gemeinschaft im Süden Spaniens, stammt auch der Hollywood-Star Antonio Banderas. Der Schauspieler ist Mitglied der Reales Confradias Fusionadas, der Königlichen Vereinigten Bruderschaften. Hermandades, die bei den einzelnen Kirchen bestehen, haben in Malaga fast 30.000 Mitglieder. Sie bereiten sich das ganze Jahr auf die Feierlichkeiten der Karwoche vor. Am Palmsonntag beginnen Prozessionen, die bis zum Karfreitag dauern. Die Mitglieder der Bruderschaften gehen in langen Gewändern auf die Straßen, tragen riesengroße Marien- und Christusfiguren sowie Kompositionen mit biblischen Szenen. Die Geschichte dieser Prozessionen reicht bis ins Jahr 1487 zurück. Damals befreiten die katholischen Könige Isabella und Ferdinand Malaga aus den Händen der Mauren. Die Konvente und

SACRUM I PROFANUM >> Choć Wielki Tydzień jest bardzo uroczyście obchodzony w całej Hiszpanii, to w Maldze ma charakter szczególny. Tych siedmiu dni nie da się zapomnieć. Atmosfera procesji jest niezwykła. Dla kogoś, kto widzi je pierwszy raz, wydają się połączeniem modlitwy, teatru, zabawy i wielkiego świętowania. W powietrzu unoszą się mocne zapachy kadzideł i mandarynek. Do południa rozświetlione słońcem miasto jest zupełnie wyciszane.

O godz. 16 zaczyna się procesja. W tą samą od lat trasę ruszają poszczególne bractwa, każde ma inny kolor tunik i kapturów. Z daleka procesja wygląda jak pochód barwnych plam. Każde bractwo skupia od kilkuset do kilku tysięcy członków, tzw. *nazarenos*. Oczy widoczne przez otwory w czerwonych, niebieskich, czarnych, zielonych i białych *capillos* wyglądają nieco przerażająco. Głowy nie zakrywają jedynie mężczyźni niosący tzw. *pasos*, czyli ogromne platformy ważące od 1,5 do 3 t. Te gigantyczne konstrukcje przykuwają wzrok barokowymi ozdobami (sam płaszcz jednej z figur waży 30 kg i ma 8 m długości). Jeden z najważniejszych tronów – La Paloma – zdobią żywe ptaki. Niesie go 280 mężczyzn, zaś jego podstawa została zrobiona ze szczątków junkersa rozbitego pod Malagą w 1930 r. Tron Chrystusa waży 3t., dźwiga go 216 *hombres de trono*. Wieczorem, w blasku świec, przy głośnej muzyce i śpiewach, wielkie figury wydają się płynąć nad tłumem. Twarze świętych wyglądają niemal jak żywe. Widzowie, którzy siedzą na krzesłach (specjalnie wykupionych na tę okazję), w oczekiwaniu na kolejne trony oddają się zabawie.

Bruderschaften begannen, die Passion Christi mit Holzfiguren aufzuführen. Die Bruderschaft von Antonio Banderas trägt grüne tunicas – Gewänder mit Spitzhauben (Capillos). Banderas ist in den letzten Jahren zweimal aus Hollywood nach Andalusien gekommen, um an den Prozessionen teilzunehmen. Der Schauspieler hat auch die Ausführung eines neuen Throns für die Figur der Jungfrau der Tränen und Gefallen zum Teil finanziert.

SACRUM UND PROFANUM >> Obwohl die Karwoche in ganz Spanien sehr festlich gefeiert wird, hat sie in Malaga einen besonderen Charakter. Die Atmosphäre der Prozessionen ist ungewöhnlich. Wer sie zum ersten Mal erlebt, empfindet sie als eine Verbindung von Gebet, Theater, Unterhaltung und Feier. Die Luft riecht nach Weihrauch und Mandarinen.

Um 16 Uhr beginnt die Prozession. Seit Jahren legen die einzelnen Bruderschaften dieselbe Strecke zurück, jede trägt Gewänder und Spitzhauben in einer anderen Farbe. Jede Bruderschaft hat einige hundert bis einige tausend Nazarenos (Büßer). Ohne Spitzhauben sind nur Männer, die Pasos, 1,3 bis 5 t schwere Thronplattformen tragen. Diese immensen Konstruktionen beeindrucken durch ihre barocken Verzierungen. Einen der wichtigsten Throne – La Paloma – zieren lebende Vögel. Er wird von 280 Männern getragen, und seine Plattform wurde aus Überresten einer 1930 bei Malaga zerschlagenen Junkers-Maschine gebaut. Der Christus-Thron ist 3t.

Biesiadują, piją wino. Ale kiedy pojawiają się figury na platformach, tłum na chwilę zastyga, milknie, modli się. Gdy wielki tron znika za rogiem, jak bańska mydlana pęka też atmosfera skupienia. Hiszpanie wracają do zabawy.

Choć bractwa idą różnymi trasami, każde musi przejść pod oknami hotelu Larios, obok głównej trybuny. W Wielkim Tygodniu w hotelu wykupuje się stolik z oknem. To luksus, na który nie każdego stać. Stąd widać jednak najlepiej, a mistykę procesji można połączyć z wykwintną kolacją. Pod Larios zatrzymują się też marszujący z wiernymi żołnierze, a śpiewacy flamenco intonują pieśni. Wszystko tworzy niezwykłą cielesno-duchową mieszankę: krewetki, wino, modlitwa, dym z papierosów zmieszany z wonią kadzideł – tak świętują cała Andaluzja. Ale przecież nie od dziś wiadomo, że sacrum musi się mieszać z profanum.

Dojazd: samolotem, bezpośrednie połoczenie Warszawa-Malaga z Norwegian

Wiza: nie jest wymagana

Waluta: euro

Nocleg: podczas Wielkiego Tygodnia ceny w hotelach zaczynają się od 80 euro za dobę. W słynnym Don Curro pokój dwuosobowy kosztuje 120 euro

Nocleg w hostelu to wydatek ok. 30 euro

Anfahrt: mit Flugzeug, eine Direktverbindung Warschau-Malaga

bietet Norwegian

Visum: nicht erforderlich

Währung: EUR

Unterkunft: In der Karwoche liegen die Hotelpreise

ab 80 EUR/Tag. Im berühmten Familienhotel

Don Cutto kostet ein Doppelzimmer 120 EUR

Für ein Hotelzimmer muss man ca. 30 EUR zahlen

www.malaga.com

fot. J. Lamparska, A. Adamus

schwer und wird von 216 Hombres de trono getragen. Abends bei Kerzenlicht, lauter Musik und Gesang scheinen die Figuren über der Stadt zu schweben. Die Zuschauer warten auf weitere Thronen und amüsieren sich. Sie schmausen, trinken Wein. Tauchen die Figuren auf den Pasos auf, wird die versammelte Menge für eine Weile ruhig, schweigt und betet. Sobald der große Thron um die Ecke verschwunden ist, zerplatzt auch die Atmosphäre der Konzentration wie eine Seifenblase.

Obwohl jede Bruderschaft eine andere Route geht, muss sie am Fenster des Hotels Larios, an der Haupttribüne vorbeigehen. In der Karwoche wird ein Tisch mit Fenster gekauft. Das ist ein Luxus, den sich nicht alle leisten können. Hier kann man die Prozession am besten verfolgen und die Mystik der Prozession mit einem feinen Diner verbinden. Es entsteht eine einzigartige körperlich-seelische Mischung aus Garnelen, Wein, Zigarettenrauch und Weihrauchduft – so feiert ganz Andalusien.

BIURO TURYSTYCZNE "TATIANA"
92-200 Tomaszów Maz. ul. Małickiego 31/33
tel./fax (+48) 44 7250457 www.tatianabi.pl
Zostało w 1991 roku Członek IZBY TURYSTYKI ZIEMI ŁÓDZKIEJ

IMPREZY WYJAZDOWE I PRZYJAZDOWE NA TERENIE EUROPY

DLA DZIECI I MŁODZIEŻY
wycieczki szkolne, zielone szkoły,
białe szkoły, kolonie, obozy, zimowiska

DLA DOROSŁYCH
wycieczki zakładowe, integracyjne,
szkolenia, wczasy

DLA WYMAGAJĄCYCH
turystyka kwalifikowana i specjalistyczna
(np. obsługa grup z Izraela
grup polarnijskich)

WYNAJEM AUTOKARÓW

TABIE... JEMU... IM... GODZIENNIĘ... SPRZEDAJEMY MARZENIA!

10. Jubileuszowe Międzynarodowe Targi Turystyki

Opole - Rynek 6-8 maja 2010

Organizator:
Martyna Wojciechowska

tel. +48 77 453 08 06 www.prostip.pl

Wakacyjne plany na Expo Silesia

URLAUBSPLÄNE IN EXPO SILESIA

Egipt, Tunezja, Turcja – taka oferta biur podróży zyskała największe zainteresowanie odwiedzających targi w Sosnowcu.

Ägypten, Tunesien, die Türkei – dieses Angebot von Reisebüros fand größtes Interesse bei den Besuchern der Messe in Sosnowiec.

W ostatni weekend lutego w centrum wystawienniczym Expo Silesia w Sosnowcu odbyły się dwie ciekawe imprezy: Międzynarodowe Targi Turystyki, Rekreacji i Wypoczynku Intourex oraz pierwsze Międzynarodowe Targi Łowieckie EXPOHunting. Obie odwiedziło blisko 8,5 tys. osób.

Zwiedzający mogli nie tylko skorzystać z dobrych rabatów, ale także poczuć smak podróży, kosztując narodowych przysmaków, np. kuchni włoskiej lub węgierskich win. Wędrówkę między stoiskami umilała muzyka etno w wykonaniu artystów z różnych stron świata. Dużym zainteresowaniem cieszyły się warsztaty gry na afrykańskich bębnach oraz nauka gry w golfa pod okiem członków Śląskiego Klubu Golfowego. Wielu wystawców zachęcało do uprawiania ulubionych sportów, wypoczynku w spa & wellness oraz odkrywania uroków najbliższej okolicy (interesująco zaprezentowano Śląsk i Zagłębie).

Równolegle z targami Intourex w Expo Silesia odbywały się Międzynarodowe Targi Łowieckie EXPOHunting. Pierwsza tego typu impreza zgromadziła licznych zainteresowanych. Na targach prezentowano wszystko, co dotyczy łowiectwa, m. in.: broń i amunicję oraz ich zabezpieczenia, celowniki optyczne i lornetki, trofea łowieckie, sztukę i malarstwo, odzież myśliwską, obuwie i dodatki do ubiorów, sprzęt jeździecki i turystyczny.

**Świat się zmienia
– zmień swój zawód**

Skorzystaj ze szkoleń komputerowych Akademii WWW:

- w zakresie programowania stron internetowych:
Osiągnięcia: WordPress, HTML, program graficzny, Microsoft Word, Photoshop, PHP, CMS, Flash, animacje interaktywne i interaktywne multimedia, Internet Explorer, Microsoft Word, Microsoft Excel, Microsoft PowerPoint, Microsoft Project, Microsoft Access, Microsoft Visio, Microsoft OneNote, Microsoft SharePoint, Microsoft Office Developer, Microsoft.
- w zakresie tworzenia stron internetowych:
Osiągnięcia: HTML (Photoshop, Microsoft Internet Explorer), program graficzny, Photoshop, Microsoft Internet Explorer, Microsoft Office.
- w zakresie programowania serwerek Microsoft:
Osiągnięcia: Microsoft IIS, Microsoft MS SQL, Microsoft Office.

Pełna oferta i cennik szkoleń na stronie: www.akademiaweb.pl

WARTO POLECI(EĆ)!

INTERNAUTYKI, PLACZENIA, WROCŁAWIA

PARYŻ   **ALICANTE**
EINDHOVEN   **BRUKSELA**
DONCASTER-SHEFFIELD   **MEDIOLAN**
FORLI/BOLONIA   **CORK**   **RZYM**   **OSLO...**

www.interautyki.com

**Złoty Potok Resort Sp.z.o.o.
Złoty Potok 42
59-820 Leśna/Poland**

**Resort:
Offerte: Ferienhäuser, Wohnwagen und Campingplatz
Wassersport,**

**Restaurant Fiume D'Oro
Offerte: Catering-Hochzeiten, Gelegenheitsveranstaltungen**

Reservierung: +48 600 455 327,   +4875 78 47 155
E-mail: zlotypr@op.pl   www.zlotypotokresort.com

Spotkanie kultur

BEGEGNUNG DER CULTUREN

Już po raz 16. w Łodzi odbyły się Międzynarodowe Targi Turystyczne „Na Styku Kultur”, na których zaprezentowało się 160 wystawców.

Regionem partnerskim targów było województwo śląskie. Na ich stoisku przygotowanym wspólnie ze Śląską Organizacją Turystyczną można było zebrać informacje o wartych poznania zakątkach regionu, a także wysuchać koncertów zespołu Śląsk, pokulać śląskie kluski i rozebrać Ślązaczkę lub Ślązaka.... W pierwszym dniu odbyła się uroczysta gala wystawców, podczas której wręczono nagrody w konkursie Najlepszy Wystawca Targów „Na Styku Kultur 2010”. Jury najwyżej oceniło organizację turystyczną śląską i sądecką. Podpisano również umowy o współpracy pomiędzy Mazowiecką Regionalną Organizacją Turystyczną a Regionalną Organizacją Turystyczną Województwa Łódzkiego. Sąsiedzi postanowili skoordynować działania dotyczące promocji produktów o zasięgu międzywojewódzkim, tj. wycieczki szlakami: Fryderyka Chopina, zabytków techniki, kultury ludowej. Na zwiedzających czekało mnóstwo atrakcji. Wystawcy zaprezentowali duży wybór turystycznych destynacji, a także form uprawiania turystyki i aktywności sportowej. Nie sposób było nie skorzystać z przygotowanych specjalnie na tę okazję rabatów i zniżek. A tym, którzy nie przepadają za dalekimi podróżami, targi umożliwiały poznanie oferty łódzkich muzeów i skosztowanie tradycyjnych przysmaków i alkoholi.

Bereits zum 18. Mal fand in Łódź die Internationale Tourismusmesse „Na Styku Kultur“ statt, an der 160 Aussteller teilnahmen.

Partnerregion der Messe war die Woiwodschaft Schlesien. Auf ihrem Messegelände, der gemeinsam mit der Schlesischen Tourismusorganisation eingerichtet wurde, konnten sich die Besucher über Sehenswürdigkeiten in ihrer Region informieren, sich Konzerte des Gesang- und Tanzensembles „Śląsk“ anhören und schlesische Nudeln ausprobieren.

Am ersten Messetag fand eine Ausstellergala statt, bei der Preise im Wettbewerb für den Besten Aussteller der Messe „Na Styku Kultur 2010“ vergeben wurden. Die Touristenorganisationen aus Schlesien und dem Raum Sącz wurden von der Jury am höchsten bewertet. Abgeschlossen wurden auch Kooperationsverträge zwischen der Masowischen Regionalen Tourismusorganisation und der Regionalen Tourismusorganisation der Woiwodschaft Łódź. Beide Organisationen haben beschlossen, ihre Aktivitäten zur Förderung von interregionalen Produkten wie Reisen auf der Fryderyk-Chopin-, Technik-Denkmal- und der Volkskultur-Route zu koordinieren. Auf die Besucher warteten viele Attraktionen. Die Aussteller präsentierten ein reichhaltiges Touristenangebot und eine große Auswahl von Tourismusformen. Es wurden auch Sonderrabatte und Preisnachlässe gewährt. Wer an Auslandsreisen nicht interessiert war, konnte sich auf der Messe mit dem Angebot der Museen in Łódź bekannt machen und traditionelle Leckereien und Alkoholgetränke ausprobieren.

Pięknie pytamy!

sami swoi

Gliczarów Dolny 69 A, 34-425 Biały Dunajec,
tel. 018/20 73 096,
tel. kom. 0 666 236 007, 0 504 223 851, 0 603 280 382
www.samiswoi.zakopane.biz

Biblioteka podróżnika

Urszula Gabryelska

Ściągawka z Lizbony

Stolica Portugalii malowniczo rozpostarta u ujścia Tagu do wód Atlantyku ma czym zaimponować turystie. Zabytki, ciekawe muzea i galerie, szerokie plaże i kawiarnie z muzyką fado. Atrakcji starczy co najmniej na tydzień zwiedzania. Jeśli jednak mamy do dyspozycji weekend, wówczas najlepiej zobaczyć same hity. Pomoc w wyborze przyniesie przewodnik, który przedstawia wszystko, co w Lizbonie „naj”, m.in.: 10 najbardziej malowniczych miejsc, najlepszych hoteli na każdą kieszeń, najważniejszych wskazówek. Książeczka z powodzeniem zmieści się w kieszeni zarówno plecaka, jak i marynarki.

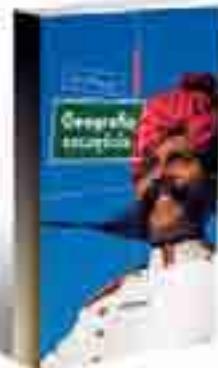
Top 10 Lizbona, wydawnictwo Wiedza i Życie

Co daje szczęście?

Jeśli lubisz filozofię, ironię i czarny humor, lektura tej książki dostarczy ci wielu szczęśliwych chwil. Eric Weiner, amerykański korespondent radiowy, w poszukiwaniu odpowiedzi na pytanie: co sprawia, że ludziom w danym kraju żyje się dobrze, odwiedził 10 państw uważanych za najszczęśliwsze na świecie. Za mapę drogową podczas wyprawy przez cztery kontynenty posłużyły mu rozwarcia wielkich myślicieli i podróżników. Autor doszedł do wniosku, że nie ma uniwersalnej recepty na szczęście, a ludzie w różnych krajach postrzegają je inaczej. Dla Szwajcarów jest nudą, dla mieszkańców Indii – sprzecznością, a dla Bhutańczyków – ideą polityczną. Pytanie – co nam, Polakom, przynosi szczęście, ciągle pozostaje otwarte.

Eric Weiner, Geografia szczęścia, wydawnictwo Carta Blanca

Na ziemi Inków

Peru i Boliwia – dwa sąsiadujące kraje Ameryki Południowej o niezwykłym krajobrazie (potężne góry, wulkany, dzikie rzeki, pustynie i ocean), zróżnicowanym klimacie, bogatej kulturze, na którą składają się m.in.: tajemnicza cywilizacja Inków, tworzą fascynującą mozaikę. Aby ją poznać, potrzebny jest dobry przewodnik taki, jak ten wydany przez Bezdroża. Oprócz praktycznych informacji znajdziemy tu opisy 16 tras wycieczkowych oraz mnóstwo wiadomości o historii, przyrodzie, zwyczajach – niezbędnych do zrozumienia odmienności kulturowej tych ziem.

Kai Ferreira Schmidt, Peru i Boliwia. U podnóża Andów, wydawnictwo Bezdroża

Siła napędowa życia

Gdyby w szkole podstawowej uczyono ekologii, ta książka byłaby lekturą obowiązkową. Traktuje bowiem o sprawach tak ważnych jak woda, której na świecie jest coraz mniej. My tymczasem coraz więcej jej potrzebujemy, np. do produkcji jednej pary butów, zużywamy osiem tysięcy litrów wody. Ta ciekawie zilustrowana książka w sposób przejrzysty i przemawiający do wyobraźni zarówno dziecka, jak i rodzica omawia największe problemy ludzkości: skąd wziąć czystą wodę, co się stanie, gdy jej zabraknie, w jaki sposób możemy ją oszczędzać.

Aleksandra Szkoda, Dlaczego my mamy oszczędzać wodę?, wydawnictwo PAH

**3 dni
w Krakowie**
w HOTELU KRAKUS***
w wyjątkowej cenie
TYLKO 215 zł od osoby

ul. Nowohucka 35, 30-717 Kraków,
tel.: (0-12) 652 02 02, 652 02 23, fax: (0-12) 656 54 78
e-mail: biuro@hotel-krakus.com.pl
www.hotel-krakus.com.pl

Proponujemy weekendowy pobyt (od piątku do niedzieli)

Cena zawiera:

- 2 noclegi w pokoju 2-os. standard (łazienka, TV, telefon, radio) w przypadku rezerwacji w pokoju 1 osobowym – dopłata 50 zł.
- 2 śniadania (bufet szwedzki)
- 1 lunch serwowany w restauracji oferującej dania kuchni międzynarodowej
- 1 zaproszenie do znanej krakowskiej kawiarni na smakowity specjal i kawę
- Dla tych z Państwa którzy chcieliby przedłużyć pobyt o kolejną dobę proponujemy specjalne ceny.

Serdecznie zapraszamy!

ul. Św. Piotra 8, 81-347 Gdynia, Tel.: (+48 58) 778 2 778, Fax: (+48 58) 778 1 778
hotton@hotton.pl, marketing@hotton.pl, www.hotton.pl

Hotton hotel to nowoczesny obiekt hotelowo - konferencyjny położony w Centrum Gdyni. Połączenie komfortu, nowoczesności i dobrego kuchni zadowolią gościa każdego Gościa. To idealne miejsce dla osób przybywających w interesach oraz chcących wypocząć.

Hotel usytuowany jest na granicy portu, w sąsiedztwie głównej ulicy handlowej, niedaleko Skweru Kościuszki, przystani jachtowej i plaży miejskiej. Od 3 kondygnacji rozpościera się ciekawy widok na Zatokę Gdańską i Stocznię. Oferujemy 62 komfortowe pokoje, wyposażone w LCD, TV SAT, bezpłatny dostęp do Internetu.

Na Gości czekają atrakcje: Bowling Club z 3 torami i drink barem oraz rekreacja z mozaikową łazienką parową, sauną suchą i dużym jacuzzi.

W Restauracji Bucatti i Włoskiej Restauracji Calipso Szef Kuchni spełnia marzenia kulinarne.

Hotton Hotel is a modern hotel-conference venue compound located in Gdynia downtown. The blend of luxury, modern style and exquisite cuisine will satisfy each guest. This is an ideal venue for those travelling for business or pleasure.

The Hotel is situated in the harbour's direct vicinity, by the main shopping street, near Kościuszko Square, yacht marina and a public beach. Floors 3 and up have a magnificent view of the Gdańsk Bay and shipyard.

We offer 62 comfortable rooms with LCD, TV SAT and free internet access. Our guests are invited to use the Bowling Club drink bar, mosaic steam bath, dry sauna and jacuzzi.

Bucatti Restaurant and Calipso Italian restaurant will make your culinary dreams come true.

Mokra robota

VOR DER FAHRRADSAISON

**Sezon rowerowy za pasem.
O swoją kondycję dbałeś
zapewne przez całą zimę.
Ale czy wystarczająco
troskliwie zajęłeś się
sprzętem, na którym będziesz
jeździć po mieście
lub startować w zawodach?**

„Kto smaruje, ten jedzie” – zwykło się mawiać. I nie bez przyczyny. Bo kto chciałby jeździć na brudnym i nienaołiwionym rowerze? Prawdę mówiąc, to twoja maszyna już od północy jesieni powinna stać w cieplej piwnicy czysta i nasmarowana. Wówczas na wiosnę wystarczyły tylko krótki przegląd i w drogę. Jeśli jednak nie udało ci się zadbać o rower po zakończonym sezonie, teraz od brudnej roboty nie zdolasz się już wymigać. Priorytetową sprawą jest zakup odpowiednich smarów i środków do pielęgnacji roweru, produkty te będą nam przecież potrzebne przez cały sezon. Utrzymanie sprzętu w dobrym stanie ułatwi odtłuszczacz firmy Pedros (410 g kosztuje ok. 55 zł). Produkt stworzony na bazie naturalnych ekstraktów cytrusowych, dobrze radzi sobie z rozpuszczaniem starych, zużytych smarów. Bardzo sprawnie czyści też wszystkie najbrudniejsze elementy napędu. Zanim zabierzesz się do pracy, przygotuj gąbki, szmatki (najlepiej stare obrusy lub pościel), zużyté szczoteczki do zębów oraz laseczki do czyszczenia fajek (niezastąpione do pielęgnacji łańcucha). Nie zaszkodzi

Najlepsze oleje do łańcucha: prym na rynku wiedzie firma Pedros, która produkuje biodegradalny olej na suche i wilgotne dni – Chain’J (350 ml/ok. 65 zł) przeznaczony do rowerów MTB. Do szosówek lepszy będzie Road Rage (120 ml/28 zł). Warto też rozważyć zakup wysokogatunkowego oleju syntetycznego Finish Line Cross Country (120 ml/26 zł), który sprawdzi się w trudnym i mokrym terenie. Z kolei na suche i gorące dni lepszy będzie Finish Line Teflon Plus (120 ml/26 zł), olej syntetyczny z domieszką teflonu.

Wojtek Henszel

też cały rower umyć ciepłą wodą z mydłem. Suchy łańcuch należy potraktować olejem, np. syntetycznym z domieszką teflonu, który dobrze czyści, smaruje i zapobiega przywieraniu brudu. Na rynku są dostępne produkty zarówno na suche, jak i deszczowe dni oraz uniwersalne.

Na początku sezonu, kiedy pogoda często płata figle, warto rozważyć zakup lekkiej kurtki rowerowej. Idealny model powinien być wyposażony w membranę, np. windstopper, która chroni przed deszczem, zatrzymuje wiatr i jednocześnie oddycha. Z kurtką rowerową najlepiej współpracuje bielizna termoaktywna wykonana z odprowadzających wilgoć od ciała materiałów syntetycznych. Jeśli do tego sprawisz sobie bezszwowe skarpetki ze srebrną nitką (ma działanie antybakterijne), twój strój na rower, będzie kompletny. Do zobaczenia na trasach!

foto: DankaZukanic - Fotolia.com

Kamasze, czyli profesjonalne ochraniacze na buty kolarskie z zaczepami do pedałów. Dobrze się w nich jeździ, a poza tym świetnie chronią przed zimnym i wilgotnym. Polecam modele: BBB Hardwear oraz Rogelli Neopren.

Błotniki rowerowe przydają się wiosna. Latem niekoniecznie, zwłaszcza w rowerach wyczynowych. Najlepiej więc kupić taki model, który łatwo się zakłada i zdejmuję. Godne uwagi są: BBB Highprotector, SKS Shockboard lub Topeak Defender.

Zestaw narzędziowy, czyli niezbędnik rowerzysty, bez niego nie ma co wyruszać w drogę. Sprawdzony jest model TOM firmy SKS wyposażony w 18 funkcji i, co też ważne, pasujący do każdej kieszeni kolarkiej.

Pompka rowerowa powinna być mała, lekka i efektywna. Najlepiej wyposażona w uniwersalny otwór na wentyl, aby można było napompać dętki zarówno do rowerów szosowych, jak i MTB. Moim zdaniem najlepszy jest model Smart Kallysa.

**Die Fahrradsaison steht bevor.
Wichtig ist, nicht nur den Körper
für die Saison fit zu halten,
sondern auch das Fahrrad wieder
auf Vordermann zu bringen.**

Wer sein Fahrrad pflegt, fährt sicherer, besser und weiter. Wer möchte denn mit einem schmutzigen und ungeölten Fahrrad in der Stadt oder im Gelände fahren? Es empfiehlt sich, das Fahrrad bereits im Spätherbst zu reinigen und zu ölen und in einen warmen Keller abzustellen. Wer die Fahrradpflege vor der Winterpause versäumt hat, muss dies vor Saisonbeginn machen. Wer sicher mit dem Fahrrad in die Saison starten will, sollte sich Zeit für einen ausführlichen Check nehmen. Vorrangig ist hierbei der Kauf entsprechender Schmieröle und Pflegemittel für das Fahrrad, die ja die ganze Saison gebraucht werden. Im ersten Schritt empfiehlt sich nach der langen Winterpause die Wäsche. Dafür braucht es nicht mehr als dünne Seifenlauge, eine weiche Stielbürste und einen Schwamm. Anschließend wird das Rad mit einem Tuch trockengerieben; ein guter Schutz gegen Wasser und Schmutz ist Silikonspray, das nach dem Trocknen aufgetragen wird. Zu Beginn der Saison, da es noch kalt ist und viel regnet, empfiehlt es sich, eine leichte Fahrradjacke zu kaufen. Sie muss wasser- und winddicht sein und zugleich die Körperfeuchtigkeit nach außen entweichen lassen. Dazu paßt am besten eine Thermowäsche, die für den Fahrkomfort sorgt.

Oleje do łożysk, pedałów, sterów lub gwintów

Są równie ważne i niezbędne jak oleje do łańcucha. Warto odwiedzić sklepy z narzędziami, gdzie można kupić dobry produkt w supercene. Wśród markowych olejów na uwagę zasługują: Motorex do łożysk (120 ml/25 zł) lub BrunoX w sprayu (200 ml/25 zł).

Baiazzurra SAS, Costa Rei, Sardegna

tel./fax: +39 070 273695, 070 991494

kom. +39 3479006786

info@baiazzurra.com

www.baiazzurra.com

Południowa Sardynia

Przy pięknej piaszczystej plaży w miejscowości COSTA REI w odległości 70 km od Cagliari, Agencja Baiazzurra wynajmuje apartamenty i domki wakacyjne, które mogą pomieścić od 2 do 8 osób. Każdy z indywidualnym wejściem, werandą, ogródkiem i miejscem parkingowym.

Costa Rei jest spokojną turystyczną miejscowością o zielonych wzgórzach oraz stokach łagodnie schodzących w kierunku morza. W Costa Rei można uprawiać sporty wodne, wynajmując sprzęt, uczestniczyć w morskiej wycieczce, ale nie tylko.

Są tu doskonałe warunki do jazdy konnej i wielu innych sportów. Słoneczna plaża, szmaragdowe morze, gościnni ludzie i wspaniałe relaks czekają na Was.

Wszystkie rezerwacje do 15 lipca oraz we wrześniu i październiku - zniżka 10%.

www.baiazzurra.com

Uzdrowisko Turčianske Teplice Wykapy się na zdrowie

Uzdrowisko w Turčianskich Teplicach – miasto położonym jest w regionie Turiec, 100 km od Zwardonia – jest jednym z najstarszych i najpopularniejszych w Europie. Bogato mineralizowana woda termalna (47 st. C przy ujęciu) leczy schorzenia układu ruchu, urologiczne, nerwicowe i ginekologiczne, natomiast wysoka zawartość wapnia, magnezu i fluoru w wodach zdrojowych jest wykorzystywana do kuracji pitnych, zapobiegających osteoporozie.

Goście mają do dyspozycji dwa kryte baseny i dwa pod gołym niebem, a także centrum spa & wellness, gdzie mogą się poddać działaniu leczniczej gorącej wody, urozmaicając pobyt dodatkowymi atrakcjami, jak: movie-tobogány (rury z video-projekcją), wirówki, wodna karuzela z dziką rzeką.

Zapraszamy do skorzystania z naszej PROMOCYJNEJ OFERTY:

7-dniowy pakiet SPA & AQUAPARK kosztuje 120 PLN od osoby za dzień. Cena obejmuje:

- wyżywienie (2 posiłki dziennie w formie bufetu)
- zakwaterowanie w hotelu AQUA**
- przez cały pobyt całodniowy wstęp do kompleksu SPA & AQUAPARK
- wolne terminy: marzec 2010

7-dniowy pakiet SPA & AQUAPARK kosztuje 150 PLN od osoby za dzień. Cena obejmuje:

- wyżywienie (2 posiłki dziennie w formie bufetu)
- zakwaterowanie w hotelu Velká Fatra***+
- przez cały pobyt całodniowy wstęp do kompleksu SPA & AQUAPARK
- wolne terminy: marzec 2010

Rezerwacje: buco@therme.sk, petras@therme.sk
Więcej informacji na <http://aquapark.therme.sk> i www.therme.sk

Uzdrowisko Turčianske Teplice – Słowacja

tel. + 00421 43 4913 861 lub 864

mail: buco@therme.sk, petras@therme.sk

www.ZawojaDomki.pl

Wynajem domków całorocznych

PETPOLONIA, Biuro Podróży „W Świat”

ul. Mickiewicza 88, 34-200 Sucha Beskidzka

tel. 033 877 06 70, fax 033 874 41 45, e-mail: info@zawojadomki.pl